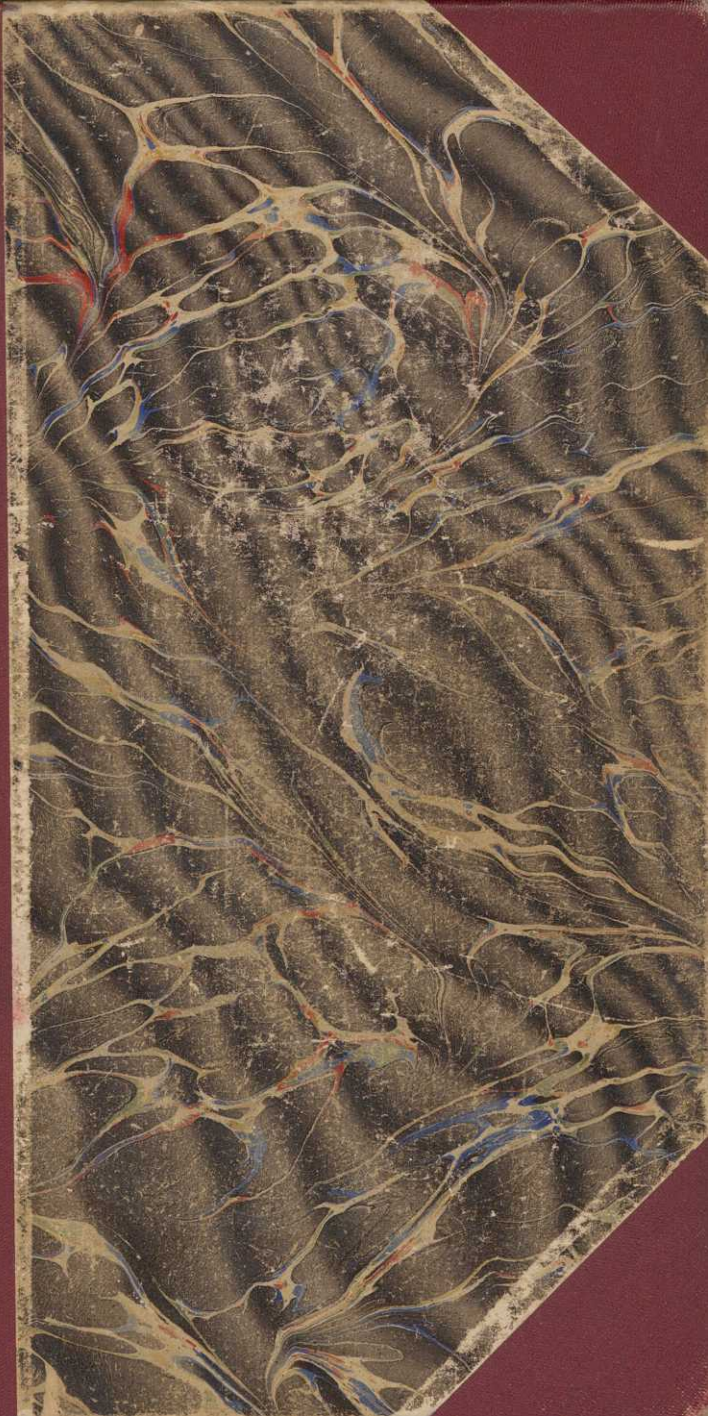

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

...ena
...arna
...hlen

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

AGNES
VON KRUSENSTJERNA

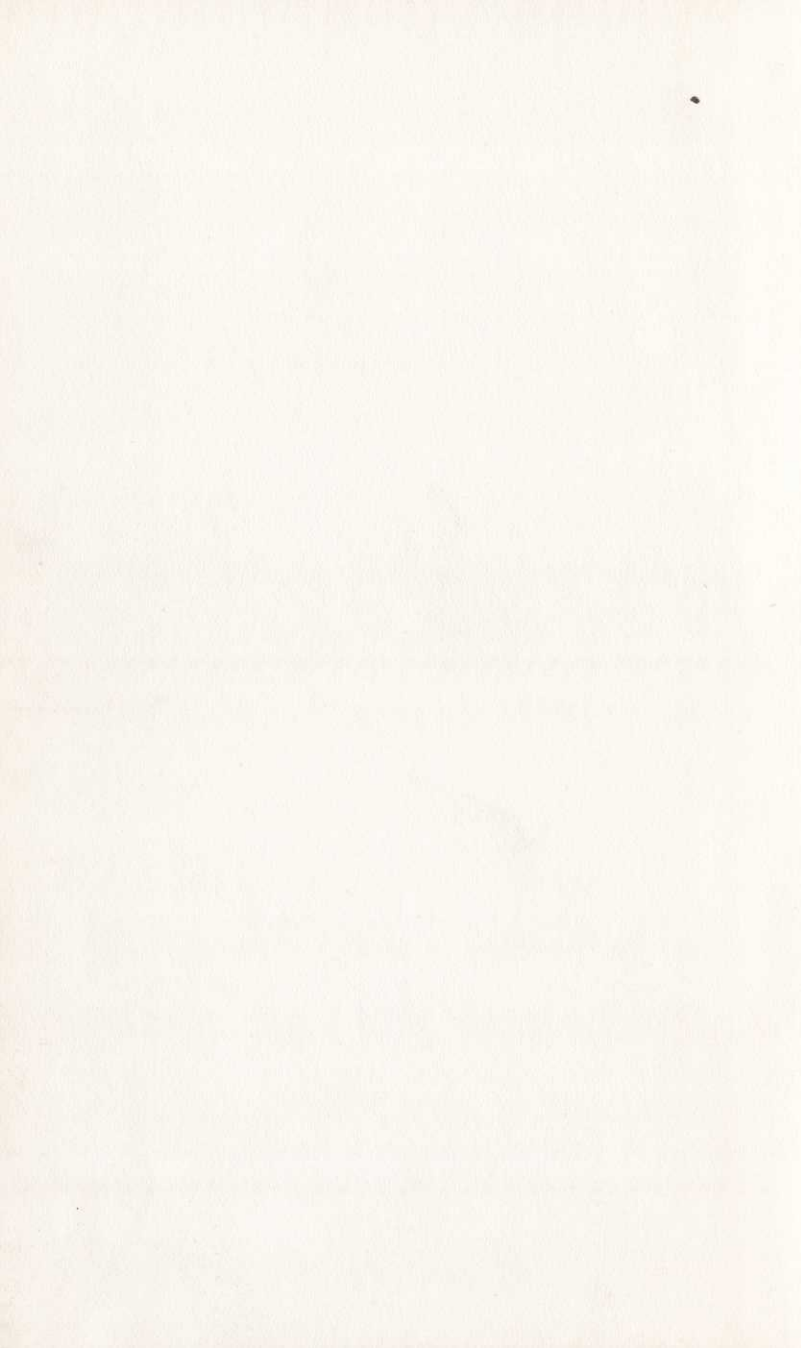
Lit.
Fr.

DEN BLÅ
RULLGARDINEN

ALBERT BONNIERS FÖRLAG
STOCKHOLM

FRÖKNARNA VON PAHLEN

ROMAN

AV

AGNES VON KRUSENSTJERNA

AGNES VON KRUSENSTJERNA

**FRÖKNARNA
VON PAHLEN**

ROMAN

I.

DEN BLÅ RULLGARDINEN

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

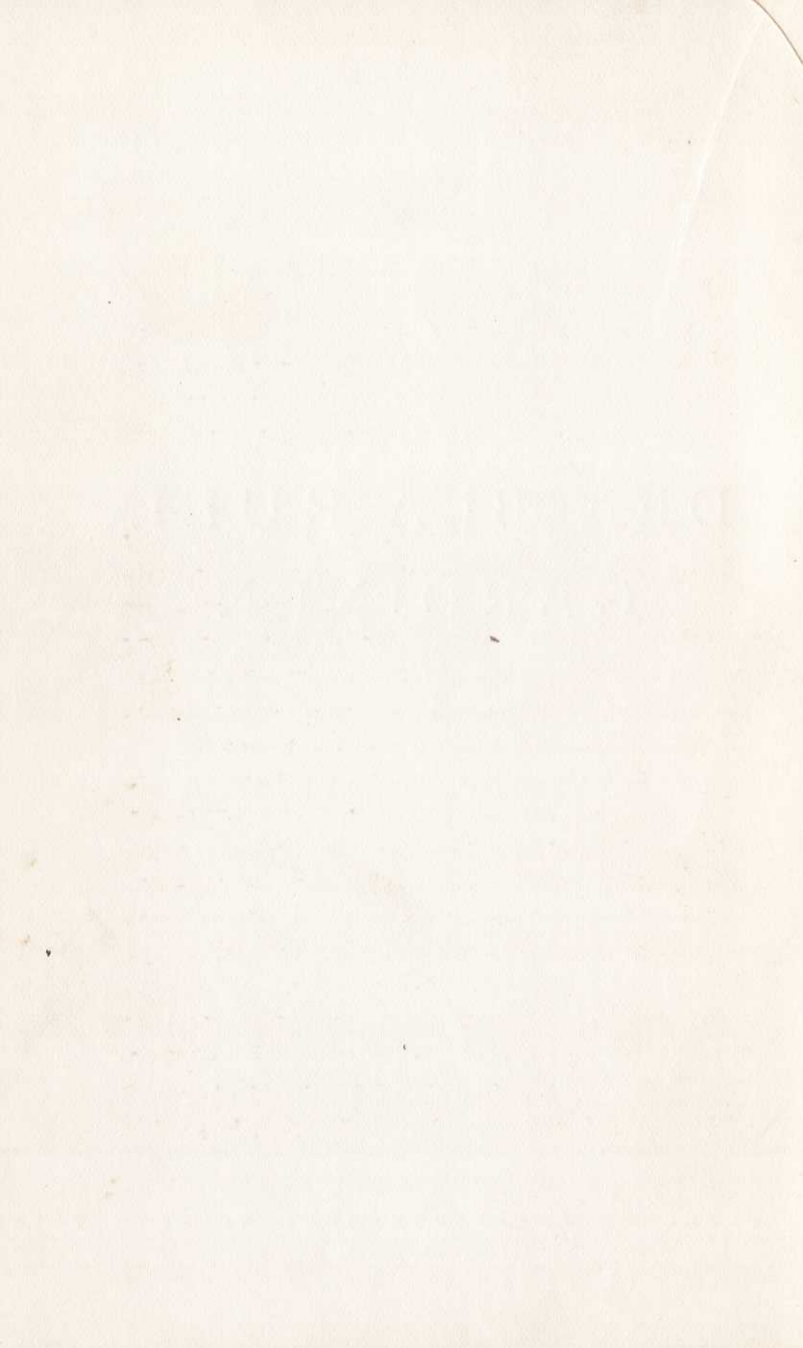
Copyright. Albert Bonnier 1930.

STOCKHOLM

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1930

DEN BLÅ RULL-
GARDINEN

I.

Petra von Pahlen stod vid fönstret och såg ut. Nere i parken skymtade hon då och då sina två bröder, som promenerade av och an på gångarna.

Nu tala de om Hugos dotter, tänkte hon och knep ihop läpparna.

Så log hon litet. Tänkte hon själv på något annat än den där elva-, tolvåriga lilla flickan, som kommit till gården dagen förut? Denna fader- och moderlösa, som nu släktingarna skulle taga hand om. Petra lyssnade. Från rummet ovanför hörde hon små springande steg. Tram, tram, ljudet genom taket.

Petra lutade sig mot fönsterposten. Hennes hjärta slog snabbt, som om det fått ett viktigt budskap.

Utanför fönstret låg gårdsplanen belyst av den starka solen. Den vita huskatten kom smygande. Plötsligt tumlade den på rygg och gned sig mot sanden med kisande och gnistrande ögon. Så smög den sig åter bort. Det var en härlig dag. Parkens tunga lövmassor gungade lätt av en vind, och grönaktiga skuggor spredos över gräsmattor och gångar. En doft av mognande sädesåkrar och söta klövervallar slog in genom fönstren. Det var augusti. Rabatternas astrar brunno i rött och violett, lövkojorna böjde sig mot jorden. Det löpte flera hjulspår på den

krattade gården. Det var gästernas vagnar, som förstört trädgårdspojkens morgonarbete.

Petra tittade på hjulspåren. I dag skulle de alltså bestämma, vem som skulle taga Hugos barn till sig. En av de där vagnarna, som tryckt sina hjul i sanden, kunde i eftermiddag rulla bort med den lilla flickan. Petra såg sig ett ögonblick rusa nedför gången till bröderna.

— Tala inte mera om saken, skulle hon ropa. Jag vill behålla henne. Ni ha era egna barn.

Och så visste hon att de skulle småkratta.

— Du är bara tjugusju år, skulle de säga. Du kan ju gifta dig och också få egna barn.

Så dumma de voro! Redan kvällen förut, då den lilla anlönt tillsammans med sin jungfru, hade Petra känt, hur hennes hjärta ömmat för henne. Bror Hugo hade dött för ett par år sedan genom en olyckshändelse. Och Lucie, hans hustru, som länge varit sjuklig, hade nu också gått bort. Vid begravningen hade Petra träffat barnet efter att ej ha sett det på länge, men då hade det varit omgivet av sina släktingar och kusiner. Nu när hon kommit resande efter några dagar, som det avtalats, hade Petra plötsligt fått en förnimmelse av hur fruktansvärt ensam den lilla var. Ingenting är så ömkansvärt som ett föräldralöst barn. En fågelunge som blivit kvar i boet. Som ännu piper litet, lyssnande efter att föräldraparet skall svara. Som fryser, därför att ingen skyddande höljer över den.

Men det var ännu något annat. Då Petra på

kvällen kom upp för att säga god natt, hade flickan slagit sina armar om hennes hals. Petra hade sett in i de vidöppna ögonen och känt barnets andedräkt som en svag pust mot sin kind. Då hade hon tyckt sig se sig själv i barndomshemmets trädgård, där syrenhäckarna doftade om försommaren och läto sina gredelina blomblad regna genom luften. Flickan där i sängen var på ett oförklarligt sätt lik den där flickan vid syrenhäcken. Petra greps av en längtan att göra den andras liv lyckligt, som om hon genom henne skulle kunnat leva om sitt eget liv. Det var som om två barn sett in i varandras ögon och känt igen varandra. Armen kring Petras hals lossade sitt grepp. Ögonlocken slöto sig över de skimrande ögonen. Petra stod kvar tankfull, lycklig, med bultande hjärta. Det var då hon förstått, att hon ej skulle släppa barnet ifrån sig.

Ännu hade hon icke delgivit någon sitt beslut. Det var därför hon så oroligt blickade ned mot parken, där bröderna spatserade. Om hon gått vid deras sida, kanske hon lugnat sig. De bäge medelålders herrarna talade ej alls om barnet. Kanslirådet Peter gick med svängande käpp och ett leende kring munnen, då och då gav han brodern, Hans, en lustig blick. Peter hade med sin fru kommit ned från Stockholm samma morgon. Han njöt av den grönskande parken, av blommorna, av den blå himlen. Det var som om han sluppit ut ur ett fängelse. Hans runda ansikte, som liknade en guttaperkagubbes strålade av belåtenhet.

— Du, Hans, sade han, ni som bo på landet äro avundsvärda.

Den lille Hans såg upp till sin äldre bror.

— Det är just nu skörden, mumlade han grubblande. Du anar inte. En molntapp på himlen kan förstöra alltsammans.

Han var liten och spinkig, med ett fint ansikte och två melankoliska, trötta ögon.

— Här ha vi sprungit som barn, fortsatte den andre utan att låta något tal om förrådiska molntappar fördunkla sitt sinne. Tänk när gamla faster Laura bjöd oss hit om somrarna. Vilken rar gumma hon ändå var! Och så likt henne att testamentera Petra, en flickunge, sitt gamla ställe. Petra!

— Petra trivs här, sade Hans. Hon tycker inte här är ensamt. En underlig flicka.

— Ja, hon lever ju här som i ett kloster. Varför kommer hon inte upp till Stockholm? Hon kunde bo hos oss.

Hans rynkade pannan.

— Det är efter den där historien . . .

— Å, utbrast Peter. Jag tål inte höra det. Den där idioten, som for sin väg. Att tänka sig, fara ifrån Petra! Titta här, avbröt han sig och stannade framför en lind, vilkens tjocka stam bar ett märke som efter ett yxhugg. Minns du? Vi togo en yxa och skulle hugga ned det här trädet. Det skymde utsikten till sjön, tyckte vi.

— Det var du, som började hugga, sade Hans. Jag ville inte.

— Men trädet står här lika oberört nu som då för trettio år sedan, när vi karvade på det med en liten usel yxa. Det är ännu vackrare nu. Träden bli skönare med åren, vi fulare.

Och Peter vände ett grimaserande ansikte mot Hans.

Uppe i lindens vida krona susade det sakta. Solfläckarna darrade på gången. Nedanför parken glittrade sjöns blå vatten. Där de båda bröderna stodo kunde de se en båt. I den satt en ung pojke i vit skjorta och rodde.

— Det är din pojke, sade Peter.

— Ja — Hans' ögon skeno upp — det är Sven. Pojken där ute ropade något. Kanske sjöng han. De bägge männen stodo stilla under det susande trädet.

— Det är Sven, som är ung nu, inte vi, sade Peter med en suck, uttryckande bådas tankar.

Nu kommo de båda fruarna emot sina män på gången. Peter uppfattade i ett ögonkast, att de diskuterat något ivrigt. Hans hustru höll huvudet högt och såg stelt artig och förekommande ut. Betty, Hans' fru, gick hastigt med små trippande steg. Hon kom nu fram till sin man och stack sin hand under hans arm.

Peter såg småleende från den ena till den andra av de båda damerna. Bägge av samma ålder, i slutet av trettioalet, voro de så olika varandra, som två kvinnor kunna vara. Hans egen hustru Lilian av den högadliga släkten Vind-Frijs från Skåne

hade ett utpräglat svenskt aristokratiskt utseende: blond, skärhyad, smärt och med fina, förnäma drag. Hennes kläder sutto oklanderligt, den spetsiga skon, som stack fram under klänningsfållen, blänkte, väl putsad, hennes långa smala fingrar buro vackra ringar. Men Betty, Hans' fru, var en yppig judinna, med denna bleka, matta hy, som är egen för orientalerna, och ett par svarta ögon under tunga vita ögonlock. Hon var klädd i en ljus klänning, som gjorde henne ännu bredare, det mörka håret hade under promenaden kommit i oordning, hennes fylliga röda mun log, blottande vita tänder.

— Vi ha pratat om Hugos flicka, sade hon med en djup, behaglig röst. Naturligtvis skola Hans och jag ha henne hos oss här på landet. Våra barn skulle ju bli goda lekkamrater åt henne.

— Det vore väl bättre hon växte upp i Stockholm, inföll Lilian. Vi ha ju bara två barn, men Hans och Betty tre.

De båda svägerskorna sågo utan särskild välvilja på varandra. De kunde aldrig förstå varandra.

— Hon är lika gammal som vår Edla, sade Betty. De kunna bli som systrar.

— Men vi ha ju också en flicka, invände Lilian.

— Här behövs tydligen en Salomo att döma! skämtade Peter.

Men han var litet rädd för sin hustru och såg vädjande på Betty. I detsamma ringde gonggongen till middag. De fyra började gå upp mot byggnaden. Petra som gått ut på verandan såg dem komma. Och

hon bävade litet. Betty slog sin arm om hennes axlar, och Petra kände sig genast tryggare.

• Betty blir min bundsförvant, tänkte hon.

Petra hade dukat middagsbordet inne i den svala salen. De tunga ekmöblerna gjorde den dyster, men mittpå salsbordet glänste en skål med gula rosor. De satte sig, bröderna på ömse sidor om Petra.

— Var är Sven? sade Betty hastigt.

Hon bekymrade sig inte om att barnen ofta kommo för sent till måltiderna, hon hade själv svårt att passa på, men nu ville hon visa svägerskan, vilken ordentlig familj de voro.

— Vi sågo honom ute på sjön, sade Peter och iskänkte vinet.

Betty lät sig nöja.

— Han kommer strax, mumlade hon småleende.

Petra lyfte sitt glas.

— Välkomna, sade hon och nickade.

— Ett utmärkt vin, anmärkte Peter för att bättra på stämningen litet.

— Det är Hans, som givit mig det, svarade Petra förstrött.

Hennes tankar voro hela tiden hos den lilla flickan där uppe. Hon hade sagt till barnjungfrun, att barnet skulle komma ned vid middagens slut.

I detsamma den andra rätten bars in, smög sig Sven från köket till sin plats. Han mumlade en ursäkt. Det var en vacker sexton års pojke med ett utpräglat judiskt utseende och sin mors svarta, strålande ögon.

— Ja, vem skall nu ha den lilla kusinen? sade han efter att ha satt sig.

— Du har ingenting att säga, Sven!

Hans mor hötte åt honom med fingret.

— Jag var uppe och tittade på henne, fortsatte Sven ogenerat. Hon stod mitt på golvet med en fånig docka i famnen. "God dag, lilla moster", sade jag för att hon såg så förnumstig ut. Då sade hon: "Du vet väl, att jag heter Angela." Kan man tänka sig! Vem skall ha henne? Vi?

— Nej, jag! utbrast Petra. Och det kändes som en lättnad för henne att det var sagt.

De andra sågo häpna på henne.

— Du! Du är ju ännu nästan ett barn själv, sade slutligen Betty med sitt vänliga småleende.

— *Vad* menar du?

Peter lutade sig ivrigt mot systemen. Lilian såg ironiskt på de tre syskonen.

De äro lika varandra, tänkte hon. De rusa alltid i väg.

I detsamma sade Petra:

— Det är en ingivelse, förstå ni.

Vid det ordet lystrade hennes bröder till. En ingivelse! En ingivelse, som Petra fått, var det svårt att strida mot. Det hade de gammal erfarenhet av.

— Men du kan ju gifta dig ännu, utlät sig Hans litet lamt.

Petra brydde sig inte om honom.

— Kunna ni inte fatta? sade hon. Jag går här så ensam. Jag vill ha något som tillhör mig. Jag sade

god natt åt den lilla i går kväll. Då kände jag det. Hon är min. För resten är hon på något sätt lik mig.

Petras kinder blevo röda.

— Jag vill att hon skall bli lycklig, sade hon.

Det blev ett ögonblick tyst vid bordet. Peter drack ur sitt vinglas och fyllde i det på nytt.

— Jag trodde du själv nu var lycklig, sade han litet otympligt.

— Nej, sade Petra hastigt.

Också Betty såg liksom Lilian från den ena till den andra av de tre syskonen. Hennes ögon fingo en varmare glans. Hon var rörd av Petras förslag.

— Petra kan väl uppfostra barnet lika bra som någon av oss, sade hon, alldeles glömsk av att hon själv visst icke av de andra ansågs som en idealisk uppfostrarinna.

— Tack, jag trodde nog du skulle vara på min sida, mumlade Petra.

Det hördes steg i trappan, och strax därpå stod en liten flicka i dörren till salen. Hon hade en vit klänning på sig och höll en docka tryckt i sin famn. Barnjungfrun hade knutit en svart rosett i det ljusa, litet lockiga håret. Under ett par smala ögonbryn skeno ögonen mycket mörka. Den lilla såg allvarligt från den ena till den andra, som om hon mycket väl visste, att de just talat om henne.

Petra sprang fram till henne och tog hennes hand.

— Se ni att hon är lik mig, sade hon trotsigt.

Bröderna nickade. Det var något övergivet över dem båda, Petra och den lilla flickan. De närmade

sig varandra. Deras allvarsamma ögon blickade mot varandra. I rummets skumma dager lyste den lillas ljusa hår.

Bröderna suckade litet, då de sågo Petra stå där med barnet vid sin sida. De hade velat se henne så, men bärande ett eget barn.

— Du dumma, dumma Petra! sade Betty plötsligt med sin djupa röst.

Petra log. Hon visste nu att hon hade vunnit.

Under hela aftonen sedan rådslogo syskonen om hur det skulle ordnas för Angela. Hans hade utsetts till hennes förmyndare. Hon hade ett litet arv efter föräldrarna, som han skulle förvalta. Man kom även överens om att hon skulle läsa för kusinernas guvernant, så fick hon också sällskap med jämnåriga.

Då och då sågo bröderna liksom frågande på Petra. De ville hon närmare skulle förklara, varför hon fattat ett så viktigt beslut. De voro icke säkra på att detta var det bästa. Men de hade givit efter för henne nu som så många gånger förr.

Petra förklarade sig icke. Hon gick där i trädgården med de andra och kände hur doften från lövkojorna nu, när aftonen kom, blev allt tyngre och hetare. I hennes eget hjärta brast då en blomma ut. Dess kalk, djupröd och hemlighetsfull, glödde inom henne. Hon älskade för andra gången i sitt liv. Det var den lilla Angela hon älskade.

II.

Petra von Pahlens far, Sven Peter von Pahlen, hade varit kommandörkapten, och så hade hon kommit att växa upp i en åldrig sjöstad och örlogshamn. Där ägde hennes föräldrar ett gammalt envåningshus av trä med en tillhörande stor trädgård, omgiven av ett gult plank. Om vårarna blommade kastanjer och syrener i trädgården, och vajande syrenkvistar sträckte sig över planket, tunga av gredelina blomklasar, vilka fyllde den lilla gatan utanför med sin vällukt.

Petra var yngst av alla syskonen. Modern, Irene von Hubert, kom från ett tämligen fattigt officershem. Hon var blek, en smula drömmande och opraktisk, och dyrkades av sina barn. När de långt senare mindes henne, kunde de inte riktigt förstå, varför de dyrkat henne så. Hennes uppträdande, handlingar och ord, synade i detalj och på avstånd, kunde icke väcka någon särskild beundran. Hon hade varken varit en duktig husfru eller en förutseende mor. Men hon älskade sina barn. Det var väl det de kände. Denna passionerade kärlek som strömmade ut från hela hennes väsen... När hon om somrarna långsamt vandrade fram och åter på

gångarna under kastanjerna, hängde barnen omkring henne. Då berättade hon sagor för dem.

Men detta mindes väl icke Petra så mycket. Det var en stor skillnad i ålder mellan henne och de tre bröderna. Hon var åtta år yngre än Hugo, den yngste av dem. De höllo på att bli stora, då hon växte upp. Men hon, den minsta, som blev kvar hos modern, fick hennes kärlek på ett särskilt sätt. Hon märkte snart att modern var svartsjuk om henne. Bröderna försvunno ut i livet, men Petra blev ju kvar. Fadern var borta på sina sjökommenderingar långa tider. Så hade modern bara Petra. När bröderna kommo hem till helgerna, skämde de bort Petra. De lekte med henne och gävo henne presenter, och hon hoppade omkring i kretsen av dem som en liten docka. Då kunde hon se moderns ögon få en djup, nästan mörk blick, som hon så småningom lärde sig känna igen. Modern var rädd att Petra också skulle försvinna från henne som sönerna gjort. De dyrkade henne alltjämt, men det var icke detsamma. Hon hade så svårt att försona sig med att de blivit stora.

Så kom det sig att hon ville ha kvar den lilla Petra så länge som möjligt i sin famn. Kanske berodde också denna svartsjuka kärlek till barnet på att hon ej var särskilt lycklig med sin man. Kommandörkaptenen var en frisk och glad människa. Icke ett spår sentimental. I hemmet brukade han en viss kommandoton:

— Sitt rak vid bordet! Ät ordentligt! Gå inte krokig!

Hans röst var barsk, men barnen voro ej rädda för honom. Han hade ett ansikte, som lätt skiftade uttryck, grimaserande, föränderligt, med tjock underläpp. Peter blev som äldre mycket lik honom, fast faderns gestalt var kort och massiv med breda axlar. Barnen tyckte att han förde med sig en salt vind av äventyr. Han älskade havet, och ändå blev ingen av hans söner sjöman. Det sörjde han över. Intet av barnen lärde riktigt känna honom. Kanske låg felet hos modern.

Som helt ung flicka hade hon varit förälskad i honom, men snart märkte hon, hur olika de voro varandra. Hon miste sitt grepp om honom. Också anade hon att han hade kärlekshistorier med andra under årens lopp. Det gjorde avståndet mellan dem än större.

Petra märkte icke mycket av misstämningen mellan föräldrarna. För henne blev hemmet så småningom modern. Hennes mor hade kastanjebrunt hår och tvenne mörkblå, vemodiga ögon. Ansiktet var fint, munnen ovanligt liten. Hon var icke lång, men höll sig mycket rak.

Om somrarna var fadern alltid ute på sjön. Under en månad brukade då familjen vistas hos kommandörkaptenens syster, änkefru Laura Löwenström på Eka gård i Småland. Denna hade varit gift med en f. d. regementsstallmästare, kammarjunkare och godsägare och hade vid ännu unga år blivit änka.

Hon hade inga egna barn, och det var hennes stora glädje att bjuda brorsbarnen till sig.

Mest höll hon av Petra. När gossarna voro små, stod Hans högst i ynnest hos fastern, kanske för att han aldrig riktigt hann med i de andras lekar och därför alltid utsattes för skämt och stickord, men sedan de vuxit upp, blev Petra hennes gunstling. För Petra själv var denna sommarmånad både rolig och på något sätt olycklig. Hennes mor tyckte icke om att hon ville vara med fastern. Och när Petra såg modern sitta ensam, fick hon ett sting i hjärtat och kastade sig åter i hennes famn. Men Petra älskade parken och den lilla sjön. När hon var liten, föreföll henne denna park oändligt stor. Bara hon gått en bit nedför gångarna, var ju huset skymt. Och med ens tyckte hon sig då vara långt borta i en annan värld, en obekant värld, där oförutsedda saker kunde hända. Grönskan överskyggade gångar och gräsmattor, och parken levde med tusen liv. Fåglar flaxade med oroliga vingar, ekorrar kilade uppför stammarna, stannade, lyssnade, vände små kvicka huvuden, syrsorna sjöngo i gräset, humlorna tumlade omkring tunga och surrande, granna fjärilar gungade på blommorna. Längre bort i parken stod en bänk, och där brukade Hugo, som var Petras älsklingsbror, ofta slå sig ned med en bok. Då satte Petra sig tyst på bänken bredvid honom med sina små händer i knäet.

Från träden föll ibland ett blad eller en liten grön mask. Lyfte man huvudet, såg man knappt himlen

för löv och grenar. Petra betraktade då Hugos ansikte och förstod att han begivit sig till ett land, där människor hon ej kände levde. Hans ljusa lugg hängde ned i pannan. Ögonen doldes av de nedslagna ögonlocken och de mörka ögonfransarna. Hans händer som höllo i boken voro långa och smala.

Så kunde de sitta långa stunder, Hugo endast svagt medveten om systemens blickar. I hans rörliga ansikte avspeglades det intryck bokens händelser gjorde på honom. Ibland log han, ibland drogos ögonen samman... Han bet sig i läppen för att ej ge till ett förskräckt utrop... Långt innan Petra själv började läsa böcker, älskade hon dem genom Hugo.

När bröderna växte upp och en efter en lämnade hemmet, blevo besöken på Eka mera sällsynta. Ofta tillbringade Petra och modern hela sommaren i staden. Då var trädgården deras älskade sommarnöje. Petras mor skötte rabatterna, fyllda av blommor, med hjälp av en liten pojke. Det var massor av blommor. Petra lekte i trädgården, modern satt med sitt handarbete på en bänk. Ibland hörde hon upp att sy och betraktade med strålande blick Petra och blommorna. Då var fru Irene von Pahlen lycklig, mycket lyckligare än när de voro hos fastern. Om vintern måste hon ju ge middagar och umgås med människor. Men hon hade inga väninnor.

Långt efteråt då Petra tänkte på sin barndom, undrade hon över den makt modern haft över henne.

Hon såg sig snärjd av dessa smala händer, utan vilja eller kraft att rycka sig lös.

Det var särskilt ett minne som bitit sig fast. Modern fick en vinter lunginflammation och var nära att dö. Huset blev mörkt, stilla, tyst, som om döden redan gästade det. Tjänarna och barnen gingo på tå, talade viskande. Inne i sitt rum låg den sjuka med flämtande andedräkt och kinder brinnande av feber. Hon viskade Petras namn. Den lilla flickan måste ständigt vara tillreds, komma fram till bädden, fatta den heta handen. Då lyste ögonen i det avmagrade ansiktet på kudden. Petra, som ständigt hörde sitt namn ropas, som såg moderns glädje, när hon kom, och hennes ängslan, så fort hon lämnade rummet, fick då en egendomlig känsla av att det var den hjälplösa där inne i sängen, som var barnet, och inte Petra. Det var modern, som icke kunde leva utan henne. Det var åsynen av Petra, som väckte henne till liv igen och förmådde henne att gå igenom den svåra krisen. Hade Petra plötsligt försvunnit, skulle hennes mor ha dött. Petra var hennes livskraft. En gång hade Petra närt sig av moderns blod, nu levde denna i Petra och av Petra. Flickan kunde ju icke helt fatta detta, men för den vuxna Petra blev med åren den sanningen klar. Moderns hjälplöshet utan henne, denna svaghet, som icke kommit fram, förrän hon hade varit nära döden, var det starka band, som fäste Petra vid henne. Efter den tiden blev Petra än ömmare mot sin mor.

Ofta spatserade de tillsammans ut mot havet. Nere vid stranden plockade Petra snäckor eller vadade ut i vattnet och fångade de glänsande maneterna. När det var storm, sköljde vågorna över hamnpiren, vita och skummande. De rusade in mot stranden, som om de velat draga ned staden i sitt djup. Alltid blåste det. En saltmättad vind slog mot ens ansikte var man gick. Lugnare dagar sträckte sig havets yta oändlig och blå, så långt man kunde se. Där ute gingo flottans båtar på övningar. Petra visste namnen på dem alla och ansåg dem som sin egendom, liksom de andra sjöofficersbarnen. Kring sina mössor buro de band med båtarnas namn i gyllene bokstäver.

Petra växte upp. Hon var öm och trofast. Över hela hennes väsen låg något bundet, utsagt. Också hennes ögon voro vemodiga som moderns. Hon blev vacker. Hennes hår var kastanjebrunt, ögonen mörkblå, hon hade en kort rak näsa och en liten mun. När man nu såg Petra och hennes mor tillsammans, skulle man tagit dem för systrar. Fru von Pahlen hibehöll länge sin ungdom och sin raka hållning. Petra var nu snart aderton år. Hennes bröder voro för länge sedan gifta. Peter och Hans kommo ibland och hälsade på med sina hustrur. Men fru von Pahlen var icke förtjust i någon av sina svärdöttrar. Hon föredrog kanske i hemlighet Betty, judinnan. Hugo, den yngste sonen, hade gift sig 1893, då Petra var fjorton år, med systemen till en studiekamrat, Lucie Saint-George.

Han själv var då endast tjugutvå, och föräldrarna hade icke gillat det i deras tycke alltför tidiga giftermålet. Sedan Hugo slutat sina studier, hade han och hans hustru bosatt sig i Uppsala, där Hugo blivit amanuens vid biblioteket. Här i Uppsala föddes året efter bröllopet deras enda barn, den lilla Angela. Det stora avståndet mellan Uppsala och föräldrahemmet gjorde att Hugo nu sällan reste dit och att Angela under sina första år varken lärde känna sina farföräldrar eller sin faster Petra.

Men denna sommar år 1897 var Hugo åter på besök i det gamla hemmet. Hans hustru, som varit klen en tid, vistades med deras lilla flicka hos sina föräldrar. Samma sommar hände det Petra något. Hon råkade en man, som hette Thomas Meller. Petra hade icke varit kär som så många av hennes kamrater, vilka redan visste att berätta om svärmerier och små äventyr. Hon kände sina bröder och tyckte de flesta män voro lika dem.

En dag promenerade Petra vid hamnen ute på piren. Det var storm. Det brusade och sjöng i luften. Havet såg ut att vilja höja sig mot himlen. Molnen sletos i stycken. Ibland blänkte en bävande sol fram för att strax åter försvinna. Horisonten var utplånad. Vart Petra såg, varnade hon endast brusande grå vågor. Hon hade gått så långt ut hon tordes. Hon tyckte om stormen. Hon märkte icke att någon kommit ut på piren och nu stod nära henne, förrän hon hörde en röst säga:

— Fröken skall akta sig! Ni står för nära.

Petra vände sig hastigt om. En ung man som hon inte kände stod bredvid henne. Hon uppfattade egentligen bara hans ögon, som voro grå och stora och på något sätt liknade havet.

Hon svarade honom inte. En våg slog i detsamma över bålverket, och en kraftig hand fattade tag i hennes arm och drog henne med ett ryck tillbaka. Petra blev rädd för denne okände mans grepp om hennes arm. Hon mumlade något och gick hastigt sin väg in mot staden igen.

Men hon kunde inte glömma de där ögonen. När hon sedan satt i trädgården bredvid modern, tänkte hon på dem. Hon kände den främmandes händer omkring sig. På kvällen, då hon tog av sig kläderna, synade hon länge sin vita arm, som om hon väntat att finna ett märke.

Ett par dagar därefter träffade hon åter den okände. Det var på en bal, som en av hennes kamerater hade i sitt hem. Petra hade ännu ej fått vara med ute. Modern ansåg henne vara för ung. Men detta var ju på sommaren, och Hugo var med henne. Genast hon kom in, såg hon mannen från hamnpiren. Han vände sig också genast med ett igenkännande leende mot henne. Under aftonen dansade de flera gånger med varandra. Hon hade nu tid att se på honom. Han var lång och kraftig. Ansiktet var ljus med en bred panna. Men dragen voro oregelbundna. Det var ögonens skull att man lade märke till honom. De hade en sugande, egendomlig blick. Ibland sågo de tomma ut, döda. Men i nästa

stund fingo de liv och uttryck, som när en nyss öde strand fylles av fräsande vågor. Petra hade nu fått veta vad han hette — Thomas Meller. Hon kände sig dragen till honom utan att förstå varför. Ibland, när de dansade, tittade hon upp och mötte då ständigt hans blick. Den förvirrade henne. Också hans röst intog henne. När han sade något, var det som om han velat be henne om något. Han var väl då endast en tjugufyra år. Men hon, som ännu blott fyllt sjutton, tyckte att han var gammal.

Att Petra icke förut sett Thomas Meller i den lilla staden, varest ju de flesta kände igen varandra, berodde på att han endast var på tillfälligt besök där. Han hade vuxit upp och gått i skola i Lund. Hans far hade varit professor i den skånska universitetsstaden. När fadern dog ett år, innan Petra och Thomas träffades, flyttade hans mor till Petras stad, där hon hade släktingar. Han fortsatte sina studier i sin födelsestad. Under sommaren hälsade han nu på sin mor. Han gjorde sig bekant med Petras bror Hugo. Genom Hugo blev han införd i Petras hem. Den hösten dröjde Thomas mycket länge att fara tillbaka till universitetet. Han blev intagen i Petra.

Fru Meller hade en liten våning ej långt från kommandörkaptenens hus. Det var en livlig, prat-sam dam med svarta, muntra ögon. Hon var mycket stolt över sin son. Ute på gatorna såg man dem promenera, fru Meller alltid stödd mot sonens arm. Han skulle bli vetenskapsman. Ända sedan han var

helt ung, hade han intresserat sig för avlägsna folkslag, deras seder och bruk. Han drömde om att få göra upptäcktsfärder, utforska fjärran länder, komma hem höljd av ära. Modern var rädd för detta. Det var väl därför hon med glädje såg hans växande känsla för Petra. Om han tidigt gifte sig, tänkte hon, skulle han kanske bli kvar i närheten av sin mor.

Också fru von Pahlen märkte snart att Thomas visade ett särskilt intresse för hennes dotter. Hon smålog. Hon var så viss om att ingen nu kunde taga hennes dotter ifrån henne. Denna hennes tro på att Petra tillhörde henne gjorde, att hon ej från början fäste tillräckligt avseende vid vad som försiggick. Petra kände också att den sista hon skulle vilja visa något för var modern. Hon förstod att detta var något som skulle vålla denna sorg. Så gömde hon sin gryende kärlek till Thomas för sig själv. Den blev hennes hemlighet, en skatt hon måste vakta mot andra. Och den där förnimmelsen hon haft redan som barn, att hon var trolös mot sin mor, smög sig åter över henne. Men nu kunde hon inte strida emot den.

Petras bror Hugo var blott ett par år äldre än Thomas Meller. Han blev mycket förtjust i denne. Den lilla åldersskillnaden kunde icke spåras, när de voro tillsammans. Thomas kom ofta till Hugo, och Hugo begrep ju snart, att det ej var bara för hans skull han kom.

Thomas Meller ansågs mycket begåvad, och i syn-

nerhet betraktades han som en framtidsman. Hans kamrater voro en smula rädda för honom. Han var hänsynslös. Han gycklade med dem, blottande deras svagheter. De voro prisgivna åt honom, därför att de ej i sin tur kunde finna hans ömtåliga sidor. En stark ärelystnad är ju i unga mäns ögon en förtjänst, icke en svaghet. Thomas' ärelystnad kunde de därför ej håna. Och denna var det mest framträdande draget hos honom. Men Thomas behärskades ändå av en svaghet, som han väl dolde för kamraterna, men som Hugo med sin klara blick på människor anade sig till. Han hade en stark längtan efter kvinnlig ömhet och godhet. Det var icke en mans behov efter kvinnor, det var ett barns. Bakom hans skarpa, kritiserande intellekt, undanskymt av det, fanns något oberört, en längtan, som tillhörde ett barn, kanske en vilde. Kvinnan sökte han icke förstå, hos henne ville han vila ut. Hon var en blommande äng, en vacker sommardag, en sval sjö med ett djupt och skimrande vatten. Helt unga män bruka ju söka erfarna kvinnor. Men Thomas drogs alltid till de knoppande flickorna. Tillsammans med dem blev han god, öm, ja barnslig.

Hugo förebrådde sig sedan att han uppmuntrat Thomas och Petra. Många aftnar denna sommar sutto de två unga männen uppe i Hugos rum och pratade. Från fönstret kunde Thomas se Petra i trädgården. Hon gick bland blommorna, eller hon satt stilla under den stora kastanjen med en bok i handen. Aftonsolen lyste med ett milt sken över

hennes ansikte. Hon var förtjusande. Det var så stilla i trädgården. Thomas tyckte att den unga flickan där nere väntade på något. Träden, blommorna väntade med henne. En natt skulle han komma och taga henne i sina armar. Hon var sval, men med brännande läppar. När Hugo föreslog att de skulle gå ned i trädgården, reste sig Thomas genast.

De där aftnarna slutade alltid så. De båda unga männen gingo ned till Petra i trädgården. Fru von Pahlen såg de tre vandra där och kände ingen oro.

Därför kom Petras förlovning med Thomas som ett slag för Petras mor. Hon nekade att tro det, hon ville icke tro det. Petra var hennes. Det var icke möjligt att en annan, som icke hade någon del i henne, skulle komma och taga bort henne.

I sin oerhörda lycka glömde Petra för första gången modern. Navelsträngen brast. Hon var fri. Hon älskade Thomas Meller. Hur de blivit förlovade, visste hon knappast. En afton, då de voro ensamma i trädgården, hade han omfamnat och kysst henne under den stora kastanjen. Ingen man hade förut kysst henne. Hon tyckte att himlen tänades av ett bländande ljus. Med vinden kom doften av rabatternas många blommor. Det var som om blommorna viskade till henne. Trädgården, där hon vuxit upp, smög sig in i hans famntag. Icke bara Thomas omfamnade henne, också träden, blommorna, det böljande gräset, syrenhäcken kysste

henne. På hennes läppar kom en smak av blod, som om en blommas tagg i häftighet stungit henne.

Efter det Petra berättat om sin kärlek, blev hennes mor tyst och blek. Petra märkte det knappast. De få dagarna Thomas och hon hade att vara tillsammans, innan han måste fara tillbaka till universitetet, flögo bort. Hennes far, kommandörkaptenen, kom hem från sjön. Han syntes ej alls överraskad över att Petra var förlovad. Hugo berömde Thomas Meller, och även fadern tyckte att han var "en präktig ung man".

Senare på hösten, då Petra åter blivit ensam, började hon fatta moderns sorg. Deras förhållande till varandra hade blivit ett annat. Modern undvek henne. De voro numera två främmande människor för varandra. Fru von Pahlen talade aldrig om vad hon kände. Hon hade mistat Petra. Det var som om hon vaknat upp och sett sig omkring och funnit världen tom. Till Petras skratt lyssnade hon med ett blekt, sjukligt leende. Hon sökte icke längre den unga flickans förtroende. Hon drog sig inom sig själv.

Petra gick nu och hälsade på fru Meller. Med förtjusning hörde hon henne berätta om Thomas. Hon visade fotografier av honom: där var han en liten pys i sammetskolt och pärlemoknappar, där hade han skolmössa, där stod han i en grupp studenter. Petra lyssnade till en hänförd mors berättelser och såg på fotografierna. Hon levde sig

in i en annans liv. Hon själv, trädgården, hennes egen mor och hennes syskon kommo så långt bort.

Sedan när Thomas återvände hem till julen, tyckte hon sig redan känna honom mera. Han var lika öm, lika förälskad. Ännu skulle ingen annan veta om deras förlovning. Men i den lilla staden gick ryktet därom redan.

På våren startade en docent i universitetsstaden en vetenskaplig forskningsexpedition till Sydamerika. Man bad Thomas komma med. Här var nu hans livs stora tillfälle. Kärleken till Petra hade för en tid undanträngt ärelystnaden och de stora förhoppningarna. Nu flammade de upp igen. Medan han låg vaken om nätterna, frestade honom dämonerna. Hans drömda land visade sig för honom. Han skulle uppleva underbara äventyr, erövra världen. Han hörde äventyret brusa, som man hör havet under vårstormarna. Han bestämde sig. Innan han for, skulle han hinna med ett par viktiga tentamina, så att ej hans studier behövde avbrytas. För övrigt, forskningsresan skulle ju bli en merit. När han kom tillbaka efter ett år, skulle han fortsätta sin bana. När han kom tillbaka! Vid den tanken kunde han inte andas. Redan då förstod han kanske att han inte ville tillbaka. Tillbaka till den lilla idylliska universitetsstaden, till äktenskapet med Petra, till ett borgerligt liv! Å nej! Älskade han inte Petra? Det gjorde han väl. Men han älskade sig själv och sin framtid högre.

Då han berättade om sina planer för Petra och sin

mor, var det ingen av dem som tänkte sig annat än att det var fråga om en resa på några månader. Fru Meller blev mer gripen av underrättelsen än Petra. Petra var ju van att hennes far ständigt for ut på havet. För henne låg det ej något hotande i en skilsmässa.

Det var först när hon talade om det hemma, som hon fick ett hugg i bröstet. Modern vände sig mot henne med ett ansikte, likt hennes gamla, kärleksfullt, glatt. Petra förstod då, att hennes mor trodde förlovningen skulle gå om intet.

Sista kvällen, innan Thomas skulle resa, gingo han och Petra sida vid sida utmed havet. Det var en dag som påminde Petra om den gången hon först mötte Thomas Meller. Också nu vräkte vågorna över hamnpiren. Himmel och hav sjönko samman till ett, ett stort grått . . . Då greps Petra av ångest. I hennes hjärta genljöd Thomas rop:

— Gå inte för nära!

Han hade ropat det då, när hon närmat sig vattnet.

— Gå inte för nära!

Var det för sig själv han varnat henne? Hon hade lärt sig att älska honom för att en gång få förenas med honom. Och nu reste han. All säkerhet övergav henne. Darrande tryckte hon sig intill honom och viskade:

— Du kommer väl tillbaka?

Han svarade:

— Ja.

Hon kunde icke se hans ansikte, där hon pressade huvudet in mot hans axel. Han såg inte på henne. Hans ögon sökte genomtränga det grå. Där på andra sidan, nu dolt av brusande vågor och jagande moln, låg hans drömda land.

Petra blev lämnad kvar. Våren och sommaren gingo. Det kom brev från den bortfarne. De voro korta och innehöllo icke mycket. Thomas Meller hade ingen förmåga att ge sig i ett brev.

Petra hade fyllt nitton år på senhösten. Men under denna tid, då hon gick och väntade på fästmannens innehållslösa brev, föreföll hon mycket äldre. Hennes ögon fingo en grubblande och allvarsam blick. Hon kände sig övergiven. Omöjligt kunde hon skymta framtiden. Det var som om havets vågor höjt sig framför henne och skymt utsikten.

Äntligen en dag, när det åter blivit vår, var det bestämt att expeditionen skulle komma tillbaka. Fartyget skulle lägga till i Göteborg, och sedan skulle Thomas resa direkt hem. Samma dag ångaren anlände till Sverige kom ett telegram till Thomas' mor från ledaren för expeditionen, att Thomas ej var med. I sista stunden hade han bestämt sig för att stanna ännu en tid. Brev skulle följa. Och det kom brev.

Men Petra trodde dem inte. Inom sig förstod hon redan, hur det skulle sluta. Thomas skulle inte vända tillbaka. I varje brev väntade hon på att han skulle säga henne det. Denna väntan var mycket mer ödslig än en klar visshet skulle ha varit. Petra

tyckte att hon under denna tid miste i värde, liksom hon miste i vikt. Hon var ingenting i jämförelse med det främmande land, som höll Thomas fången.

När de nästa gång trodde att han var på väg hem, kom åter ett brev. Det var det brev Petra så länge vetat skulle komma. Thomas skrev att han icke kunde rycka sig lös. Där borta var hans framtid, hans verksamhetsfält, hans drömda land. Petra finge icke känna sig bunden av något löfte till honom, skrev han. Hon var så ung. Kanske skulle hon finna större lycka hos en annan. Det var vanliga fraser och tomma ord. De visade bara, att det var han som icke ville vara bunden längre. Petra förstod detta. Hon hade givit honom hela sin kärlek, ung och varm, och nu tyckte hon sig stå med sitt hjärta i handen. Hon hade räckt det till en annan och fått det tillbaka. För henne var det omöjligt att tänka sig att hon kunde älska någon annan. Livet som nyligen börjat flamma inom henne miste sitt klara sken. Hon besökte fru Meller. Men här fann hon ingen tröst. Den gamla damen var som förlamad. Hon sörjde sin son som en död. Han hade varit trolös mot två kvinnor, den som fött honom och den som lovat bli hans hustru. Skulle hans ärelystnad mättas och han glömma dem?

Under denna tid gled Petras mor åter in i hennes liv. Hon blev liggande sjuk i hjärtlidande, som hon redan ådragit sig vid den starka lunginflammationen för många år sedan. Nu hörde Petra åter sitt namn viskas. Hon, som tyckte att hennes eget hjärta

kallnat och dött, kände det värmas igen för att hålla en annans hjärta vid liv. Under de långa, tysta timmarna i det skumma sjukrummet föreföll det henne, som om det brusande livet där ute också tystnat. Inom sig visste hon att hon inte än en gång skulle kunna ge sin kärlek. Hon trodde sig tillhöra dem som älska en gång starkt och lidelsefullt. Hennes mor hade älskat henne på samma sätt, lidelsefullt, åsidosättande alla andra. Det är väl de människorna som bli ensamma.

Och nu skulle hennes mor dö.

En dag, när Petra satt i sjukrummet med moderns hand i sin, gled den plötsligt undan. Petra ville taga den på nytt, men den gled åter undan, som om den sökt efter något — något som Petras ögon icke kunde se. Så föll den tungt ned på täcket. En kall vind berörde flyktigt Petras kind. Det var döden som kommit. Petra förstod det ej strax. Hon talade till sin mor, strök över hennes kallnande panna. Så med ens grep det henne att hon var död. Tystnaden i rummet djupnade. Modern som så nyss bedjande viskat Petras namn rörde sig icke mer. Munnen var hårt sluten. Petra grät icke. Hon satt stilla och såg på sin mor. Det ofattbara som hänt sökte hon icke fatta. Hon tyckte att inne i det som förut syntes henne som ett enda stort mörker nu tänts en fladdrande ljuslåga. Hon lutade sig fram med drömmande ögon. Det var ett litet barn som höll upp ljuset i sin hand. Hon hörde dess späda nakna fötter mot marken. Så gick människan genom en

natt av gåtor ensam med ett fladdrande ljus. Ett sådant mod! Vad hände henne sedan, när ljuset slocknade? Tändes lågan, den lysande själen, då i en annan värld långt borta?

Petra kunde sedan icke glömma den vision hon haft inne i sin döda mors rum. Var hon icke själv ett sådant ensamt barn som skulle gå en lång väg? All världen som omgav henne var fylld av lurande skuggor.

Endast ett år efter moderns död gifte fadern, då nära de sextio, om sig. Han hade en tid hållits i sängen av en benskada han ådragit sig och vårdats av en sjuksköterska, icke hälften så gammal som han. Han trodde sig förälskad i henne, friade och fick ja.

För hans barn blev icke kommendörkaptenens andra giftermål någon glad överraskning. Hans nya hustru tålde de knappast. Hon gjorde allt för att hålla sig väl med styvbarnen, de äldsta redan äldre än hon, men de kunde ej förlåta henne att hon sagt ja till denne gamle man, som väl eljes lätt glömt henne. Petra, nu över tjugu år, kunde icke trivas i hemmet, som med ens föreföll henne helt förändrat. Hon fick erbjudande från sin faster på Eka gård att flytta dit, men när hon började packa i avsikt att taga farväl av hemmet, kom budskapet att fru Laura Löwenström dött av slag.

Då testamentet öppnades, fann man, att fastern icke glömt Petra, sin älskling. Hon hade lämnat den unga flickan sin gård. Ägorna voro sedan länge utarrenderade, men herrgården och parken

blevo nu Petras lilla privata domän. Bröderna hade trott att Petra skulle låta Hans övertaga det ganska vanskötta jordbruket, då han för flera år sedan hade köpt en större egendom i närheten. Men Petra fick en av dessa plötsliga ingivelser, som bröderna så småningom lärde sig respektera, och beslöt sig för att tills vidare behålla arrendatorn och själv bosätta sig på Eka. Det tog någon tid innan allt blev ordnat, men på våren sade Petra farväl till fadern och styvmodern och for för att begynna sitt nya liv.

Det var ett ensamt liv, och hon visste och ville då att det skulle bli det. De kriser hon så tidigt gått igenom hade gjort henne fortare mogen än andra unga flickor. Hon återfann sin älskade park. Hon vandrade ur rum i rum i den gamla gården, dröjande vid varje sak hon så väl mindes. Fastern hade samlat ett ganska stort bibliotek, och här tillbringade Petra långa stunder, levande sig in i de diktade gestalternas liv, glömsk av att hon var en ung flicka, som borde ha helt andra nöjen och sysselsättningar.

Hennes svägerska Betty lät henne icke heller sväva i okunnighet om att hon ansåg Petras liv alldeles icke lämpligt för en ung flicka. Hon kom körande med sina barn i vagnen, fyllde rummen med sin glada, hjärtliga röst, tvingade Petra att följa henne med tillbaka till deras hem, ville icke släppa henne förrän hon lovat att komma igen. Mellan de två svägerskorna, så helt olika till sina naturer, uppstod också en stark vänskap.

— Du kan inte leva så utan att företaga dig något, sade Betty en dag. Skaffa dig en hönsgård.

Det lät som ett skämt, men Betty visade snart att hon menade allvar.

Arrendatorn hade naturligtvis en liten hönsgård, men ej större än att den blott skaffade ägg till gården. Nu övertalade Betty honom att Petra skulle få övertaga den för en viss summa. Det var början. Den kloka Betty förstod, att för att man skulle kunna intressera en stadsflicka som Petra för höns, borde man visa henne vackra och märkliga höns. Så skaffade hon en kull pärlhöns: förtjusande små varelser, som sprätte omkring i solen, granna att se på.

Snart fick också Betty den tillfredsställelsen att se sin svägerska i sportdräkt och stövlar kliva omkring i hönsgården. Efter ett par år voro Petras ägg och höns kända i trakten, ja hon sålde ägg till staden och hade en icke föraktlig inkomst därav. Om Betty haft som sin avsikt att för alltid binda den unga flickan vid det ensamma livet på landet, vilket väl ej varit hennes mening, kunde hon ej lyckats bättre. Genom denna sysselsättning, som tog en hel del tid, genom tillfredsställelsen av att ha inkomst av ett eget arbete, en tillfredsställelse hon aldrig förut haft, växte Petra alltmera fast vid gården. Hennes lynne blev gladare och jämnare. När hon om morgnarna kom ut på verandan och den rena luften sköljde över hennes ansikte, kände hon det som om hon fått en vänlig hälsning sig till mötes.

Vid denna tidpunkt styrde Betty även om att hon fick en ny arrendator, en enkel, men driftig och verksam man om ännu icke trettio år vid namn Tord Holmström. Denne begynte genast med stor iver ägna sig åt förbättringar i skötseln av jord och boskap. Petra hade nu ytterligare nöjet att se lantbruket gå framåt med långsamma, men säkra steg.

Mellan fadern och barnen hade kylan och avståndet blivit större. De hade i själva verket aldrig känt varandra. När han dog 1904, tre år efter det Petra inflyttat på sin gård och kort efter det Hugo omkommit, vaknade dock minnet av vad som fordom varit till liv. De kvarlevande syskonen möttes med rörelse i hemmet, som nu skulle skingras, då styvmodern tänkte bosätta sig i sin hemort, en småstad på västkusten. Det åldriga huset såldes, eftersom ingen hade lust eller tillfälle att slå sig ned i staden. Det var sista gången Petra gick i trädgården och i den gamla omgivningen. Hon kände vemod, men ingen riktig saknad, så hade hon redan vuxit in i sin nya tillvaro.

Från den sensommardag år 1906, då den lilla Angela kom till Petra, fick hennes liv också en djupare och gladare mening.

III.

De första morgnarna Angela vaknade i sitt nya hem tänkte hon alltid på sin mor. Hon tyckte att hon strax innan hon gled ut ur sömnen hört hennes röst kalla på sig. Då trollades innanför hennes slutna ögonlock fram bilder av det hon farit ifrån. Dessa bilder hade en morgondagens ovissa, svagt skimrande ljus över sig.

Där är den lilla stadsvåningens vita barnkammare med sin underbara ljusblå rullgardin, på vilken ett slott med torn och tinnar reser sig mot en blå bakgrund. Angela älskar den rullgardinen. Den är fylld av sagans liv. Inne i slottet bor en prinsessa, som alltid leker med små besynnerliga dockor, som kunna gå och tala och blinka med ögonen. Och prinsessan är vaktad av en ond fe, som ibland på elakhet förlamar dockorna så att de sluta sina tindrande ögon och få prinsessan att gråta. Men bakom slottet finnes, fastän Angela ej kan se det, en damm där guldfiskar simma. Och ännu längre bort bakom dammen står en mörk skog, och där inne döljer sig stugan av pepparkakor och karamell, där häxan lurar, hon som ville steka Hans och Greta i sin ugn. I skogen flyger också en förgylld näktergal, som drillar så ljuvligt, att tonerna förtrolla en

kejsare och hela hans hov. Så ha de sagor Angela hört av barnjungfrun och modern vävts in i rullgardinen och förhäxat den. Den hänger som en skiljemur mot dagen, skyddande nattens drömmar och alla halvvakna sällsamma fantasier.

Dörren till moderns rum står halvöppen. Angela tycker att det alltid lyser sol genom springan. Modern sjunger. Hon är glad. Hennes röst nynnär melodier, som Angela aldrig hört någon annan sjunga. Så står modern i dörröppningen. Solen spinner sina strålar om hennes ljusa hår. Men hennes ögon äro alldeles svarta. Angela springer på bara fötter över golvet. Hon fattar moderns händer, som äro varma och mjuka och dofta av en god tvål.

Så växlar bilden.

Angela sitter i skolklassen. Framme vid katedern står lärarinnan med pekpinnen i handen. Hon har en grov röst, helt olika Angelas mors. Vid Angelas sida sitter en flicka, liten som hon själv. Hon heter Rosa. Hon suger på en karamell. Och det får man förstås inte göra i klassen. Angela avundas Rosa den skära karamellen, som hon ser skymta mellan hennes vassa små tänder. När lärarinnan vänder ryggen till, tar den odygdiga Rosa ut karamellen och håller upp den framför ögonen på Angela. Då kan inte Angela motstå. Snabbt sträcker hon fram munnen och fångar karamellen. Så gott det är! Söt-saken smälter i Angelas mun. Hon suger och suger. En fluga surrar kring den vita lampan i taket. En stor fluga som fyller hela salen med ett sövande

ljud. Nu skall Angela svara på en fråga. Men hon kan inte för karamellen. Då får hon till straff att stå upp en lång stund rak vid sin lilla pulpet. Hela klassen tittar på henne. Hon blir varm i ansiktet, och tårarna komma henne i ögonen.

Nu en annan bild.

Det är afton. På bordet i salen är lampan tänd och kastar sitt ljus över den röda duken. Angela läser sina läxor i boken som har så stora och tydliga bokstäver. Mittemot henne sitter modern och syr. Ovanför hennes huvud hänger på väggen ett stort porträtt av Angelas far. Angela tittar från modern upp på porträttet. Hon tycker att dess ögon med en glad blick se ned på dem vid bordet. Hon minnes icke så mycket sin far. Bara hans röst kommer hon ihåg. Den hade en djup och varm klang, som om den ville hölja henne i ett mjukt kläde. Angela sträcker fram sin hand över bordet. Hennes pekfinger är blått av bläck för att hon doppat pennan för djupt. Hon tänker smeka modern, men så får hon se sitt pekfinger och börjar suga på det. Det smakar sött på ett kväljande sätt. Kokerskan Anna kommer in med ett fat nybakade kakor. Hon ställer dem mitt på bordet, och de dofta gott. Vart tog nu modern vägen? Å, det kommer en vagn och hämtar henne, hon skall till sjukhuset som ligger utanför staden. I skolan äro alla så vänliga mot Angela. Lärarinnan med de sträva fingrarna klappar henne på kinden. Någon talar om döden, men Angela vet inte riktigt, vad döden är, fast hon hört

att människor bruka dö. Då försvinna de. Man kan leta så mycket som helst, men man hittar dem inte ändå. Det är besynnerligt.

Men en ny bild för undan tanken på döden och de sista dagarna i hemmet.

Där är gården som hör till huset i staden. Den är djup och mörk, omgiven av glittrande fönsterrutor. Angela är rädd för gården. Hon tror att någon bor i den lilla tvättstugan, från vars svarta skorsten det ibland stiger upp rök och gnistor. Något besynnerligt väsen i släkt med Hans' och Gretas häxa. Men det tror Angela bara för att hon genom den halvöppna dörren skymtat det stora bryggkaret, och under det brinner alltid en eld. Denna dag kommer det en blind gubbe med blå glasögon, ledd vid handen av en liten gosse, in på gården. Angela ser dem från sitt fönster. Gossen vänder ett litet blekt ansikte med mörka ögon upp mot de glittrande fönsterrutorna. Den blinde gubben tar en bucklig fiol ur ett fodral och börjar spela. Ömkligt gnisslande toner skära genom luften. Uih, i — i. Det är inte vackert. Angela vill hålla för öronen, men hon gör det ej, ty gossen tittar just på henne. Så börjar den lille sjunga. Han har en klar, hög röst, och han sjunger ord på en sorgsen melodi. Angela känner inte till den sången. Men hon tycker aldrig hon hört något så vackert som den lille gossens röst. Fiolen spelar allt svagare, den höga sången stiger upp över gården och svävar bort över hustaken mot himlen som är blå och hög. Nu kommer en

gumma ut från bottenvåningen. Hon har en slaskhink i handen, och när hon hastigt slår ut den, rinner alltsammans över rännan, och en gul flod av smutsigt vatten och potatisskal letar sig över gården. Angela ser att gossen står mitt i det stinkande vattnet och sjunger. Men han bryr sig inte om det. Hans ansikte lyser vitt, och ögonen blänka. Nu blir det tyst. Gossen lyfter av sig mössan och sträcker den bedjande mot Angela. Angela förstår. Hon vinkar åt honom, gör tecken att hon strax skall vara tillbaka, och så springer hon in i våningen för att finna rätt på sin mamma och få en slant till gossen. Men Angelas mor är utgången, och när Angela ber kokerskan, slår denna ifrån sig med händerna och muttrar:

— Sådana där springa här jämt!

Å, vad Angela är förtvivad. Hon har ju lovat gossen med den vackra rösten en slant, och nu sviker hon honom. Han är nog hungrig. Han var ju så blek. Och han står där mitt i slaskvattnet och sjunger. Nu vågar inte Angela gå fram till fönstret, när hon ej har något att ge. Hon stannar inne i barnkammaren och lyssnar på sången. Den ber och klagar, den vill henne något. Det är varmt i hennes rum, möblerna äro vita och vackra, en hop leksaker ligga slängda i ett hörn. Här bor hon, och nere på gården står en gosse som fryser och sjunger. Då tar det i tamburdörren. Det är Angelas mor som kommer. Angela skyndar till henne, förklarar i en hast och får en slant. Med den rusar hon fort nerför

trapporna. Men när hon hunnit ner på gården, ha gossen och den blinde gubben försvunnit.

Angela springer ut på gatan. Nej, hon ser dem ingenstans. Människor gå förbi med glada och rosiga ansikten. Ett barn drar en leksakshund på hjul. En blänkande vagn rullar bort. Solen skiner från en blå himmel. Det var bara inne på gården det var så mörkt. Angela går långsamt uppför trapporna igen. Hon är ledsen. Hon förstår inte riktigt varför. Något sällsamt har snuddat vid henne. Hon kan inte glömma den stackars gossens ögon. Och på kvällen, då hon ligger i sin bädd, undrar hon, vart gossen och gubben togo vägen. Vart alla människor taga vägen. Hon tycker att varje dag nya ansikten skymta förbi henne och åter försvinna. Hon har för första gången upptäckt världen utanför sitt hem.

De där morgnarna på Eka, då Angela låg och tänkte på allt detta, blev hon förskräckt, när Petra så plötsligt stod vid hennes säng. Angela blinkade med ögonen och såg undrande på Petra.

Rullgardinen for i luften. Det var en vanlig svart rullgardin, inte den ljusblå sagans rullgardin Angela nyss sett i sina yrvakna drömmar.

IV.

Snabbare än en vuxen lär ett barn att känna nya ansikten och nya omgivningar. Det dröjde icke lång tid, förrän Angela tyckte att hon alltid bott på Petras gård. Hennes min, först så allvarsam, redan märkt av den förtidiga vetskapen om döden, förbyttes snart i leenden. Medan hon sprang omkring i parken under hundraåriga susande lindar och almar, hoppande på det rutiga mönster av sol och mörker som lövens skuggor ritade på sanden, kom så småningom minnet av hemmet och modern långt bort, likt de blånande berg hon såg på andra sidan parken bortom fält och gården. Staden där hon vuxit upp, moderns blida, ljusa ansikte, som så ofta lutat sig över henne, försvunno i ett osäkert dis. Längre fram skulle hågkomsterna av allt detta, av de första lekkamraterna och gatorna och gårdarna i den gamla staden på slätten, åter framträda, få säkrare konturer, rycka närmare henne, visande att hon alltid gömt bilderna av dem i sitt hjärta. Men nu levde hon i det närvarande.

Först var det själva byggnaden, där de bodde, som väckte hennes nyfikenhet och funderingar. Huset syntes ej från landsvägen, skymt som det var av parken. Man gick in genom en stor, gammaldags

spjälgrind, och därifrån förde en tämligen bred gång, där nätt och jämnt två hästar och vagn fingo rum, upp förbi en yppig köksträdgård i en lång krok fram till gårdsplanen. Först här fick man riktigt syn på herrgårdsbyggnaden, som på baksidan ytterligare doldes av en hög häck. Det var som om den, som byggt stället, varit rädd för att någon annan människa skulle hitta dit. Huset var icke särskilt vackert, uppfört i två våningar med ett sluttande tegeltak, och väggarna voro av brunt trä, där varje bräda och kvist syntes. En stor täckt glasveranda sköt helt oväntat ut från nedre botten, och från verandan ledde breda trappsteg av sten ned till marken. Gårdsplanen var nästan cirkelrund och fylld av grovt grus, och där gårdsplanen slutade tog genast parken vid. Stora träd kantade planen, sträckande sina tunga vida grenar över den, som om de velat nå fram till huset och titta in genom dess fönsterrutor.

Parken sluttade med gröna, täta gräsplaner ned mot en blå, tindrande liten sjö, som icke var större än att man från stranden kunde se alla dess skogbevuxna sidor. I sjöns mitt låg en ö, omgiven av böljande hög vass. Där funnos änder som flögo upp med gälla skrik. Där funnos blåa trollsländor med guldsoft på darrande vingar. På stranden växte alarna långt över vattnet, så att man med den lilla ekan kunde ro in under grenverket och sitta gömd som i en berså, skymtande sjön genom ett skimmer av oroligt gungande löv.

4. — v. *Krusenstjerna, Den blå rullgardinen.*

Bakom huset på andra sidan landsvägen lågo ladugården, stall och hönsgård. Stallgården var, särskilt då det regnat, ett gungfly, där kornas och hästarnas hovar tryckt djupa märken och varöver lagts bräder att gå på. Härifrån såg man det småländska landskapet som skymts av parken. Den breda vita vägen, på vilken dammet yrde, ängarna och åkrarna på ömse sidor om den och längre bort dungarna av vitstammiga björkar och silvergrå aspar och ännu längre bort skogen och de ljusblå höjderna, som tycktes skapade direkt av en klar sommarhimmel.

Uppe på herrgården hade Petra inte ändrat mycket sedan sin fasters tid. I Angelas tycke var det vackraste rummet salongen. Det var ett stort långsträckt rum, och från fönstret såg man sjön genom en liten uthuggning i träden. Vita stolar med förgyllda gripas på karmarna stodo grupperade kring salongsbordet med lampan eller uppradade längs väggarna. En vit soffa, också med förgyllda gripas på de bågiga karmstöden, klädde ena långväggen, och ovanför hängde kammarjunkare Löwenströms far, farfar och farfarsfar och deras hustrur, herrarna i frack och ordnar och damerna dekolleterade och sidenklädda. De sågo på något sätt väldiga ut, med breda bröst och vänligt blickande kupiga ögon. Över en gammal sekretär fanns en målning av Petras faster som ung flicka, då en blond skönhet med solfjäder i handen. Salen var också stor, men ej så elegant, med mörka möbler av ek. En väggklocka

tickade dovt, och när den slog hördes det över hela huset. Om nätterna kändes det hemskt, då det dova ljudet ljöd genom mörkret. Det var som om ett väsen bott bakom urtavlan och ropat något på ett obegripligt språk. Bredvid salen låg ett biblioteksrum, vars väggar voro klädda med böcker. Mitt i rummet stod ett långt bord, och på det voro uppstaplade högar av gamla kartverk och röda guld-snittsalbum med kolorerade planscher föreställande vapensköldar och uniformer. Över dem hade kammarjunkaren alltid suttit lutad. I ett par andra rum hade Petra satt de möbler och tavlor hon ärvt från sitt föräldrahem. Ovanpå lågo sovrummen kring en stor vind, som var kuslig att gå över, sedan det blivit mörkt.

När Angela varit på Eka ett par dagar, kom en hel vagn med möbler från hennes gamla hem. Åtskilligt hade ju sålts, men de vackra eller minnesrika saker som funnos skulle Angela ha. De fyllde två rum där uppe, ett gästrum, som förut varit sparsamt möblerat, och Angelas eget rum. Så kom det sig att Angela åter såg sig omgiven av de föremål hon älskade och kände igen. Hennes rum blev den lustigaste blandning av förmak, sal och barnkammare. Där stod det vackert snidade salsskåpet, vari hennes mor brukade ha linne och silver, och på var sin sida om det ett vackert bord och en gammal karmstol. Vid fönstret placerades hennes mors lilla mahognyskrivbord, och själv låg Angela i en av de breda sängarna hon alltid sett i föräldrarnas säng-

kammare. I taket hängde en kristallkrona, vilkens prismor fingo regnbågens färger, då solen lyste på dem.

Men rullgardinen, den blå rullgardinen, var icke med, och så kände Angela ändå att något slitits ut ur hennes barndoms värld, något som var lika oersättligt som den döda modern.

V.

Petra stod i salen på Ekereds stora herresäte hos sin bror Hans och såg med ett leende på barnen, som sutto runt salsbordet och drucko choklad med vispad grädde. Vem annan än Betty kunde väl hitta på att nu på sommaren ge barnen choklad i fina koppar! Det var till ära för Angela, som för första gången besökte kusinerna på granngården.

Angela hade på förmiddagen kommit åkande med Petra från Eka. De hade farit förbi nyslagna klövervallar och doftande rågåkrar, förbi björkdungar med vita smärta stammar och med hängen, som vajade för vinden, och ett litet stycke genom skogen med det gungande kärret, över vilket vita dunblommor spredo fläckar, som om dess gröna yta fått en hemsk sjukdom. Den lilla såg på allt med sina stora svarta ögon. Hon hade icke frågat om något. Hon satt tyst, uppmärksam, med munnen fast sluten. Petra kände sig ängslig inför denna barnsliga förbehållsamhet. Hon hade varit glad att komma fram till det ljusa corps de logis'et på Ekered.

Petra gick ut till Betty på verandan. Betty satt där upptagen med ett handarbete. Hennes vita, litet feta fingrar med gropar vid knogarna rörde sig

oavbrutet och flitigt. Dessa händer, så karakteristiska och välformade, voro en del av Bettys personlighet. I varma tryckningar och små hastiga klappar gåvo de luft åt hennes hjärtas ömhet. Då hon tog någon i handen, förstod den människan genast, att kvinnan med detta mjuka fasta grepp gav uttryck åt en god tanke, ville önska henne välkommen. Barnen kände till dessa händer. De gåvo trygghet och ro. Då händerna om kvällarna stoppade om deras täcken eller rättade på kuddarna, jagade de också bort onda väsen från barnens drömmar.

Betty såg upp. De båda svägerskorna började samtala. På himlen, nyss så blå, steg ett svart moln. Från en rabatt med lövkojor förnams en stark doft. Luften stod stilla. Bara uppe i trädens kronor susade det sakta.

Inne i salen tittade kusinerna med tankfulla ögon på Angela. Edla, den yngsta av dem, Angelas jämnåriga, yttrade sig först. Hon tog med tafatt hand på Angelas hår.

— Så ljust, sade hon.

Angelas ljusa hår var det första, som fallit dem i ögonen. De voro alla tre mörkhåriga som Betty.

— Din mamma är död, sade den ett par år äldre Gotthard.

De tre barnen hade nu i flera dagar intresserat sig för kusinen och lyssnat i hemlighet till sina föräldrars samtal. Att Angelas mor var död, gav henne en viss överlägsenhet. Det och så det ljusa håret. Angela drack tyst sin choklad. Hon spärrade där-

vid ut lillfingret, härmande en fru, som vid några tillfällen varit på besök hemma. Molnet, som steg upp på himlen där ute, närmade sig och kastade en skugga över salen.

Angela mönstrade också sina kusiner. Edla var, trots håret, lik sin far, med ett blekt lillgammalt ansikte. Hennes rygg var litet krokig, som om hon ej orkat räta upp sig. Gotthard var vacker med spelande nötbruna ögon, men Sven, redan stor enligt Angelas tanke, ingav henne förtroende, ja vann genast hennes hjärta, då han hällde i choklad åt henne och såg på henne med sina svarta ögon, som hade moderns varma och öppna blick. Gotthard berättade nu att de hade kaniner. Sedan skulle Angela få mata dem med kålblad.

— Du har väl inte varit så mycket på landet? frågade Sven.

Angela blev röd. Hon stammade. Nej, hon hade bott i staden. Hon var litet blyg och kunde ej prata så snabbt som de andra. De voro ju också hemma här. Genom den öppna dörren till verandan ljödo Petras och Bettys röster. Långt bortifrån, kanske från ängen, där man körde in säden, hördes en kvinna sjunga entonigt på en sång.

— Vi skola visa dig allting — allting, sade Gotthard, och Edla upprepade med rösten tjock av choklad och kaka:

— Allting!

Deras rike föreföll dem så stort — kolossalt, då de nu skulle göra det bekant för den lilla ljus-

håriga, som aldrig sett det. Dagen skulle icke räcka till, icke den dagen och icke en annan. De togo henne emellan sig och förde henne upp i skolrummet. Det var en stor sal, en del av vinden, som blivit omgjord till rum. Dess tak sluttade nedåt och gav hela rummet ett besynnerligt utseende. Man nådde taket med handen nära fönstret, men vid motsatta väggen försvann det, stött av bjälkar, högt över ens huvud. Ett fyrkantigt fönster där uppe gav ljus åt ett bord mitt i rummet. På det stod en jordglob. Kring bordet och i hörnen voro stolar och pallar utplanterade. Många gamla möbler tycktes ha samlats här, sådana, som icke behövts i de andra rummen. De voro nötta och av alla fasoner. Där funnos också ett par små pallar broderade i stramalj och en nedsutten soffa med karmstöd. I en öppen spis voro vedkubbar inlagda. Det var ett sådant rum där barn måste trivas, där de kunde slå ikull stolarna och leka tåg med dem eller breda filt看 över dem och ha dem till tält.

Här uppe blevo barnen också genast mera förtroliga med varandra. Angela skrattade till och med. Hon beundrade rummet. En ny värld öppnade sig för henne. Hon skulle läsa här på vintern, leka med Edla och Gotthard, lära sig främmande land på den stora jordgloben. Det var så olikt klassrummet i skolan där hon gått. Något lustigt, något som eggade hennes fantasi.

Det blev helt mörkt i rummet. De hörde mullret av åska. Regndroppar föllo redan tungt på taket.

Den klara sommardagen Angela farit ut i hade förvandlats. Ett fönster flaxade på sitt gångjärn. Gotthard sprang fram och stängde det. Redan öste regnet ned ute i trädgården, ett åskregn stritt och dovt, som plaskade mot rutorna och lät forsande rännilar rinna utmed glaset. Då hände något som gjorde att Angela sedan länge mindes det första besöket i skolrummet.

Dörren ut till vinden gled upp, och in steg en varelse som kom dem alla att skrika till av förskräckelse och häpnad. Det var en ung vacker flicka, klädd i något skirt och ljust. Hon hade tungt, blåsvart hår, och virad kring det och över den vita breda pannan satt en krans av gula rosor, och en girland av rosor, gula även de, föll ned från axeln till hennes fötter. Hon kom in, högtidligt och tyst, glidande med långsamma steg mot barnen. Hennes granna svarta ögon sågo framför sig med en melankolisk blick. Rosorna fyllde rummet med en het och kvalmig doft.

— Agda! ropade Gotthard och hoppade omkring i vild förtjusning.

Det var barnjungfrun, som klätt ut sig för att glädja dem. Hon var en flicka på aderton år och älskad av barnen. Hon kom från en trakt längre bort. Kanske hade någon i hennes släkt varit tattare. Hon såg inte ut som en svensk bondflicka. Allra minst nu med de gula rosorna kring håret. Det växte fullt av sådana i trädgården där nere. Angela som såg på henne halvt förskrämd utan att veta vem hon

var, tyckte att hon stigit ut ur en rosenbuske. Trädgården, som Angela för ovädrets skull ej ännu sett, bar fram sina skatter, blottade doftande sin hemlighet för hennes skull. De gula rosorna lyste som små lågor i halvmörkret.

Agda slog sig ned i den stora stolen, där lärarinnan eljes brukade sitta, och började berätta en saga. Hennes röst var mild och mjuk. De små bruna händerna rörde sig. Hon sträckte dem framför sig liksom för att mäta upp en väglängd, då hon talade om hur barnen i sagan gingo till skogen långt bort, hon formade dem till en skål eller lade fingrarna över varandra för att plötsligt slå ut med dem, låtsande att en liten fågel flög. Det var denna livlighet, denna milda röst de tre syskonen älskade. Ofta sedan under lektionernas möda skulle Angela tycka att lärarinnan förvandlades till Agda, och mitt i vintern skulle hon förnimma doften av gula rosor. Då kunde lärarinnans pekpinne som fördes utmed skolkartan med ens få vingar och dess torra rassel mot kartbladet bli till ett väldigt sus, medan sagans fågel styrde bort mot ett blånande, underbart land.

Petra stannade i dörren, när hon fick syn på den sällsamma flickan. Hon kom upp för att hämta Angela, då det var tid att fara hem. Angela märkte henne inte. Hennes svarta ögon voro strålande, fulla av liv. För första gången med Angela fick Petra ett hugg i bröstet av ängslan och oro. Hur skulle hon kunna leda detta barn, som hon icke alls kände? Ett främmande barn, en annans dotter.

Petra och Angela foro hem igen. En annan dag skulle Angela komma och stanna längre. Nu sken solen åter, men regnet föll ännu. Det glänste som tunna metalltrådar i ljuset från ett vitt moln, som rörde sig på himlen.

Plötsligt skyggade hästarna till litet, och vagnen stannade.

— Ack Johan, är det du? sade Petra leende.

En storväxt man steg fram till dem med vänligt lysande ansikte.

— Detta är Hugos dotter, sade han med lustigt rullande röst.

Utan att fråga om lov klättrade han upp i vagnen och satte sig på baksätet. Hatten höll han i handen. Han var omkring femtio år. Hans ansikte var rödlätt och fylligt med en stor böjd näsa, en hög panna, slät och utan fåror som ett barns, och ögon blå och klara som sjövattnen. Grått yvigt hår reste sig för vinden och svallade yvigt och tjockt över hans vackra huvud. Han såg så glad ut att Angela började le mot honom. Då nickade han flera gånger mot henne och lade armarna i kors över sitt breda bröst.

— Så vackert det regnar! sade han och sträckte ut handen, på vilken några regndroppar föllo. Ha ni hört åskan? fortsatte han. Det har mullrat och dånat uppe i molnen, som om Gud varit ond över något. Gud är nog en bister herre. Jag tror han är vred för att bönderna ha slagit klövern för andra

gången. En sådan synd att skövla de doftande ängarna!

Och han pekade ut över en vall, vilken de just foro förbi och som stod snaggad och bar.

— Jag är också ond, utbrast han och visade leende sina vita tänder. Jag vill ha klöver och prästkragar på mitt bord. Och ibland avbildar jag en blomma, då jag arbetar.

Han sade icke vad han arbetade med, och ej heller sade han vem han var, men då han stigit av vid en liten röd stuga i skogsbrynet, berättade Petra, att det var en släkting till dem. Han var en kusin till hennes far, och under de sista åren hade han med en gammal trotjänarinna bott i den där stugan.

— Han är inte som andra, sade Petra. Kanske inte riktigt klok. En gång hade han en syssla på ett kontor. Men han kunde inte sköta något ordentligt. En rik svåger, som skämdes för honom, ville sätta in honom för livstid på sjukhus. Men de andra släktingarna tyckte synd om honom och menade att man nog kunde ha honom här på landet. Han är så snäll.

De körde in på gården. Angela gick uppför trappan. Framför sig tyckte hon sig ännu skymta de nya ansikten hon sett under dagen. Över dem alla log lyckligt och gott, som ett slags vis Gud Fader, Johan med sina blå och klara ögon.

VI.

Järnvägsstationen och det lilla uppväxande samhället kring den lågo mer än en halvmil ifrån Eka. I grannskapet av herrgården funnos endast några kringspredda ruckel och småstugor, som beboddes av ladugårdskarlar och folk under gården. Det mesta av denna bebyggelse kunde man ej se från Eka nu på sommaren.

En handelsman, mera optimist än affärsman, hade slagit upp sin handelsbod vid vägskälet. Å jo, man handlade nog där, när man inte åkte till stations-samhället. Det var ju bekvämt. Pojkarna och flickorna köpte karameller och gummorna kaffe. Handelsmannen var lång och mager med sträva röda mustascher. Han hade egentligen ett dystert ansikte och djupa fåror kring munnen. Men ändå genljöd den lilla boden av hans skratt. Runtomkring den grönmålade dörren sutto stora och granna annonsskyltar uppspikade. Det var annonser om kaffe och sill, om sydfruktar och bästa tvålen att tvätta med. På ett ställe möttes blicken till och med av en härlig tavla med uppmaningen "res till Rivieran", på vilken ett sydländskt landskap med pinjer och cypresser och en gnistrande blå sjö utbredde sig. Var handelsman Nilsson fått tag i den visste ingen,

men den gav hela boden en högre lyftning. Det småländska landskapet bleknade mitt i solskenet bredvid dessa grälla färger. Detta konstverk gav liksom en tjusande visshet om att söderns druvor mognade inne i den mörka bodkammaren och att en båt lastad med apelsiner och fikon hade avseglat från den blå och gnistrande sjön. Från taket inne i boden hängde i långa rader sopkvastar, borstar, hinkar, rivjärn och grytor, och bakom disken stod det stora skåpet med massor av lådor. Och då handelsmannen drog ut dem, fylldes luften av en berusande lukt av snus och kaffe och torkad frukt och grönsåpa och av något obeskrivligt syrligt och fränt, som kunde vara någon ny slags tvättvål eller kanske en halv-uppslagen burk övermogen ruttnande ansjovis.

För barnen var ju boden ett paradiset. I stora bleckburkar förvarades karamellerna: de starka röda och vita polkagrisarna, gröna och läskande karameller och sådana fyllda med mandel och nötter. Där funnos också lådor med chokladbitar i silverpapper, vilkas vita smetiga kräm flöt omkring, då man bet i dem. Den bästa kunden på sötsaker var emellertid inte något av småbarnen. De hade minnsann ej stora slantar att köpa för. De stucko upp sina tvåöringar och femöringar till disken, medan de med glänsande och glupska ögon följde handelsmannens fingrar, som dök ned i karamellburkarna. Nej, den bästa kunden var en redan gammal man, Johan von Pahlen. Dennes aptit på sötsaker var omätlig. För hans skull tog handelsmannen hem sina stora

lager. Hos honom visste han, att de skulle finna åtgång. I de rymliga fickorna på den grå och rynkiga rock som Johan von Pahlen alltid bar fick det aldrig saknas klibbiga karameller och choklad i silverpapper. Han knaprade och åt ständigt, och han strödde gotter omkring sig åt de små. Hans jungfru, gamla Sara, som hade hand om hans pengar, ty sådant förstod han sig ej på, gav honom en viss summa i månaden till sötsaker, och ändå tog han med strålände humör på kredit.

Hur kom det sig att denne rödblommige, ståtliga man lät sig nöja med att år ut och år in bo i den lilla stugan med sin trotjänarinna Sara, som hade hy som gulnat pergament och en muttrande och bekymrad röst och som övervakade Johan, som om han varit en liten bortskämd pojke? Hemligheten låg väl däri att han alltjämt var som ett barn. På hela Eka och i dess omkrets stod icke att finna någon människa lyckligare än han. Solen rullade upp sitt gula skrattande klot över hans huvud, och han värmde sig och njöt i dess strålar. En gång, ja, under åratal hade han suttit instängd på ett försäkringsbolags kontor görande sitt bästa att pränta siffror i en bok och att skriva ut kuvert med sin stora, alltför stora och höga stil. Han hade fått sluta skolan efter några klasser, och ändå envisades släkt och föräldrar att sedan tro honom vara mogen. Något fattades, något hade stannat i hans hjärna. Han hade hamnat i de vuxnas värld, men hade intet där att skaffa. Oförstående, fylld av ovilja betraktade han

desså, som kallade sig kloka. Varför voro de så ivriga, så viktiga, så fyllda av beräkningar och planer? Livet var ju ej så långt. Varför sysslade de då med det oväsentliga att samla på dessa penningar, som för honom, Johan, endast voro siffror, vilka på kontoret väckt hans leda och vållade honom huvudbry?

Dödens skugga var kall och slog sin ring omkring världen. Därför skulle man glädja sig åt solen, åt blommorna och den ljusblå himlen. Vem var väl rikare än den, som kände jorden varm under sin fot och omvärldes av ljumma och doftande vindar! Naturen var icke girig som de dumma kloka människorna. Den skakade ut sitt frömjöl och lät det föras från blomma till blomma, den lät det regna över marken så att nya blommor ständigt växte fram, prålande med sina behag. Inne i blommornas kalkar rodnade och mognade kärleken. Från ängar och dikegrenar logo vänliga, blå ögon. Solen tömde värme och guld över en lycklig och berusad jord. Johan älskade ängen och blommorna och sjön och de blånande bergen, därför voro de hans. Och så var han rik och lycklig.

Under vintrarna arbetade han med att väva konstvävnad. Då trollade han fram sina kära blommor på duken framför sig. De växte fram under hans händer i glödande färger. Då tyckte han, där han satt i stugans värme, att snön smälte och att ängarna åter lyste av skönhet.

På en sådan tanklös och lycklig människa lurar

alltid någon fara. Johan tålde icke starkt. Handelsmannen visste det, Petra visste det, och hans gamla jungfru levde i ständig oro för att han skulle bjudas på vin eller själv komma över något. Då blev han vild och galen. Han tyckte jorden med rasande fart snurrade runt, han måste ta tag i något, härja, förstöra, sjunga och skrika. Solen, som han dyrkade, trängde in i honom, växte, brann som en glödande eld. Han var icke människa längre, nej en gud på ett rullande klot. Men här på landet avvärjdes oftast faran. Och hans dagar gled lugna och glada framåt. Hans hår blev grått, men han var alltjämt ett barn, och han älskade själv barnen.

När Angela därför en dag kom in i boden, där han satt och som vanligt förplägade sig med godsakerna ur handelsmannens burkar, blev han helt förtjust.

— Hugos dotter, sade han.

Kanske hade han en gång träffat Angelas far, varvid denne varit särskilt vänlig mot honom. Vänlighet gjorde alltid ett outplånligt intryck på Johan. Han gav Angela karameller. Och sedan tog han henne vid handen, när hon gjort sina uppköp åt Petra, och spatserade med henne ut ur boden. Vid grinden upp till Eka stannade han.

— Lägg dina paket där, sade han leende.

— Men det kan komma någon och ta dem, invände Angela.

— Nej då! Nej då! sade han, rädd att hon skulle gå ifrån honom.

5. — v. *Krusenstjerna*, *Den blå rullgardinen*.

Det var så likt honom att bara lägga ifrån sig en börda vid grinden, utan att bry sig om, vad som sedan kunde hända. Angela lydde honom. Det var något oemotståndligt i tryckningen av hans stora lena hand. De fortsatte att gå på den vita och dammiga landsvägen. Ett par gula fjärilar tumlade i lek framför dem. Så försvunno de plötsligt, och en humla kom surrande förbi Angelas kind. Johan frågade icke Angela en massa saker. Det brukade alltid de vuxna göra. Om hon gått i skolan, hur gammal hon var och sådant. Nej, han var ju inte äldre än hon. Han plockade en maskrosboll vid dikesrenen och blåste på den, och de följde med ögonen de grå fjunen, som gungade bort med vinden. Han förde henne tvärsöver ängen till en källa, där friskt klart vatten kom porlande fram, och han lärde henne, hur hon skulle hålla händerna som en skål för att kunna dricka. De fingo vattendroppar på sina varma kinder, och han öste vatten med fulla händer över några små blommor, som växte kring källan.

Angelas ögon tindrade. Sedan tog han henne med sig igen och sprang i galopp med henne tillbaka till landsvägen.

— Nu skall du se, sade han hemlighetsfullt, då de kommo till hans egen stuga. Man skall slå upp grinden med fart, och då råkar man mitt upp i blommornas småprat och lustiga skvaller.

Men han måtte ej slängt upp grinden tillräckligt

fort eller blommorna hade hört dem, ty i trädgården var det tyst.

— Nästa gång! sade Johan då lika glatt.

Utmed den smala gången upp till förstugukvisten växte breda rabatter av alla sorters blommor. Ridarsporrarna sträckte sig raka och blå, penséerna broderade den svarta myllan med färger i gult och blått och sammetssvart, och krassen bredde ut sig, klängande sig fast vid jorden eller de andra blommornas stjälkar och vältrande sig ända ned på sandgången. Uppe vid stugan prunkade stora buskar av löjtnantshjärtan, och bakom dem höjde sig väldiga solrosor.

— Så fint, sade lilla Angela.

— Då skall du få se något ännu finare, svarade Johan och förde henne bakom stugan.

Där var en rund berså. Inne i bersån spann en stor grön skugga sitt nät, genomsilat av solstrimmor. Ett stenbord stod mitt i bersån, och en träbänk löpte runtomkring den.

— Jag är lycklig, tycker du inte? sade Johan.

Han såg upp i lövverket. Ljuset föll trolskt över hans ansikte och grå yviga hår. Angela makade sig intill honom och lade sin kind mot hans rockärm. Hon gjorde det utan spår av rädsla eller blyghet. Där sutto de — två lyckliga, som funnit varandra. Bådas ansikten lyste. De följde med blickarna solstrålarnas lek och sågo skuggorna kila omkring dem som skygga djur. Fåglar kvittrade och

sjöngo i träden. Från skogen nära intill drog en susande orgelton fram över trädgården.

— Berätta nu något om dig själv, sade Johan med bedjande röst som en liten gosse, vilken väntar att bli road efter att ha visat alla sina konster och sina leksaker för en ny lekkamrat.

Angela tittade upp i bersåns tak, och så berättade hon hemlighetsfullt viskande om rullgardinen där hemma, den blå rullgardinen med sitt sagoslott och sina vita svanar på dammen. Inte för någon människa hade hon talat om rullgardinen. Nu rullade den ned blå och lysande framför öppningen till bersån. Också Johan såg den. Det var Angela säker på. Näktergalen drillade åter, Hans och Greta stego fram hand i hand ur skogens snår, och prinsessan bar i famnen sina underliga dockor.

När Angela tystnat, sade Johan:

— Jag hade också en blå rullgardin med slott och prinsessa. Jag kände igen den strax du började berätta. Men på min rullgardin fanns det jägare som marscherade och blåste i horn.

Detta var nu märkvärdigt. De två som hade ägt sådana underbara saker betraktade varandra leende.

— Man kan kalla tillbaka den där blå rullgardinen, mumlade Johan drömmande. När man har tråkigt. När man till exempel sitter i ett mörkt rum och skall räkna dumma pengar. Pang! Smäll! Och den blå rullgardinen rullar ned framför fönstret, med slott och svandamm och allt, och ett blått skim-

mer börjar dallra i rummet framför ens ögon. Försök, skall du få se!

De gingo ut ur bersån, och solskenet bländade deras ögon. När Angela åter kunde se, fann hon att en liten gumma stod framför dem. Hon hade ett runt rynkigt ansikte med gul hy och alldeles kol svart slätbenat hår. Det var Sara.

— Johan skulle ätit för länge sedan, sade gumman missnöjt.

Hon kallade honom Johan. Hon hade ju varit hos honom ända sedan han var liten.

— Jag måste gå in då, svarade Johan lydigt.

Sara hälsade på Angela, och Angela neg litet rädd.

De följde Sara, som krokig och mumlande gick framför dem in i stugan. När de stego in i rummet, slog en underlig lukt emot dem. En kvav lukt kryddad med doften av kaffe och stekt kött från köket. Angela förstod strax, varifrån lukten kom. Två fågelburar stodo i fönstren. Och i ett akvarium på ett lågt bord summo guldfiskar. En liten vit hund sprang emot Johan och hoppade gläfsande och vild av glädje upp på honom.

— Stilla, Lillhund! Stilla! sade Johan och smekte honom.

Han hade rufsigt långt hår och ett runt huvud med ögon som voro ljusblå, alldeles som Johans. Nu lade den lilla hunden huvudet på sned, bedjande och inställsamt. Hans kloka ögon tycktes tala, medan han småskällde och lekfullt morrade. Angela sprang fram till burarna. På en pinne satt en grön pape-

goja med stänk av blått på vingarna och gav henne majestätiska blickar ur sina gula klotrunda ögon.

— O, Johan, sade Angela och drog förtjust efter andan.

Papegojan smällde med en tjock tunga, utan att röra på sig. Ögonen rullade runt i huvudet på henne. I den andra buren funnos två kanariefåglar. Den ena plaskade i ett tefat fyllt med vatten. Johan tittade över Angelas huvud.

— De äro nöjda här, sade han belåtet. De ha ju aldrig varit annat än i bur.

I akvariet svängde guldfiskarna med sina gyllene stjärtar. Det blev ringar och bubblor efter dem i vattnet. Under dem fanns vit och krusig sand och en stor skär snäcka, som Johan lagt dit.

— De äro dumma, sade Johan. Men så vackra. De förstå inte, som Lillhund, när man talar till dem.

Den vita hunden nosade på Angelas skor och började betänksamt slicka den ena. Angela såg förtjust på. Rummet var avlångt och lågt i taket. Framför fönstren hängde gröna gardiner, och på fönsterbräderna stodo krukor med blommande pelargonier.

Nu bar Sara in mat och en kaffekanna. Johan bad Angela sitta ned. Sara traskade ut och in. Från köket, till vilket dörren stod halvöppen, hörde Angela henne muttra för sig själv.

Angela betraktade Johan. Han talade nu inte mycket. Men han åt med glupande aptit.

— Tag du — tag för dig, uppmanade han Angela. Och utan att vänta på Angelas svar lade han för

sig stora portioner. Han sken snart av flott och glädje. Ögonen glänste, de vita tänderna tuggade och malde. I det varma rummet med den underliga lukten, där kanariefåglarna drillade, papegojan rullade sina gula ögon och guldfiskarna slog snabba slag i vattnet, svällde Johans ansikte med den tuggande blanka munnen framför Angelas undrande blick. Det uppfyllde hela salen så att hon fick svårt att andas. Men sedan Johan ätit, reste han sig tung och belåten. Han samlade smulorna från bordet och strödde dem i vattnet till guldfiskarna, som öppnade sina gap, döko och kilade omkring i vattnet, ivriga efter födan. Han tog en påse hampfrö och matade de sjungande kanariefåglarna och papegojan, och han ställde en stor skål med mjölk framför den vita lilla hunden.

— Nu bli alla mätta och glada, sade han och torkade sig själv med en stor servett över hela sitt skinande rödblommiga ansikte.

Angela hade svårt att slita sig ifrån alltsammans och gå hem. Slutligen följde Johan henne nedför gången med alla de brokiga blommorna.

Hon sprang framåt den dammiga landsvägen. Då och då tittade hon sig om och såg då Johan stå kvar vid grinden med det grå håret flygande för vinden.

— Han hade en blå rullgardin, mumlade hon för sig själv. Han hade en blå rullgardin!

VII.

Angela vande sig snart vid att stiga tidigt upp och följa Petra till hönsgården, där hönsflickan redan börjat sitt arbete. Det var dagg i gräset. Ofta vilade en tunn vit dimma ännu över marken och äppleträden stodo tunga av mognande frukt. I köks-trädgården växte salladshuvuden, persilja och morötter. Här och där glänste spindelnet, bredande ut sig emellan bladen som finaste spetsverk. I ärtsängarna stodo smala käppar för att stöda den härva av grönska som så här års nådde högt över Angelas huvud. Ärtskidorna, svällande av ärter, drogo ned bladrankorna. Somliga lågo uppspräckta på den fuktiga jorden, visande en tandrad av gröna jämna ärter.

Angela trängde sig in i ärtsnåret, fick duschar över sig av vattendroppar, som vilat på bladen, och stoppade en handfull ärter i munnen. De voro söta och kalla och knastrade lustigt, när hon tuggade dem. Luften var så frisk dessa morgnar. En syrlig doft från daggbestänkta blommor och fuktig mylla fyllde den. Ibland omvärvdes Angela plötsligt av en ljum luftvåg, det var på de ställen av sandgången, där solstrålarna redan hunnit värma från solens uppgång. Då stod hon stilla, häpen, och så tog hon

med återhållen andedräkt ett par hastiga steg framåt igen och kylan och skuggan slogo ett par kalla vingar omkring henne.

Från alla håll hördes ljud och stämmor. På ängen råmade korna, en lie vässades, tuppen gol, en trast ropade och lockade, en vagn kom rullande förbi på landsvägen. Det var dagen, som vaknat. Den blanka skinande dagen, som bredde ut sin väldiga blomkalk att fyllas med glittrande solljus.

I hönsgården stod tuppen på ett ben och såg sig stolt omkring. Han var den första att rusa till och under hugg och bett fösa bort de feta skrockande hönorna, då Angela och Petra kastade ut nävar av korn. Angela hade roligt. Hon följde Petra och letade efter ägg. En höna flög kacklande och hetsig upp, och Angela tog det varma ägget i sin hand. Petra plockade ofta ett helt förkläde fullt med ägg, så gingo de upp på verandan, där frukosten stod framdukad. Angela blinkade sömnigt mot dagern, där hon satt med sitt mjölkglas. Solskenet flödade över gårdsplanen. Vita kiselstenar blänkte. De stora träden susade. Ibland när en vind kom farande, böjde sig de gröna grenarna och skuggor flaxade oroligt över marken.

Angela tyckte i början att dessa väldiga gamla träd, som ständigt susade och prasslade, höllo vakt omkring henne. Ända in i nattens drömmar förnam hon deras viskande röster. Hela dagen lekte hon under dem. Å, där fanns mycket att syssla med. Hon byggde hus av stenar och hade talkottar till

kor. Hon sprang på gångarna och satte sig att vila nere vid sjön. Längtansfullt såg hon mot ön. Ännu hade hon inte varit där. Nere vid bryggan tvättade de kläder. Klappbräden smattrade i rask takt, vattendropparna stänkte runtomkring. En liten bit ut i sjön växte det gula näckrosor. De gungade på vattnet, de lyste i solskenet. Deras gröna blad bredde ut sig. Men alldeles intill bryggan i skuggan växte också några näckrosblad utan blommor. När Angela ivrigt drog för att få upp ett blad, kom en lång stjälk upp ur djupet. Den låg våt och tung och slemmig framför hennes fötter. Och Angela hoppade åt sidan, som om en orm kommit åt henne.

Petra, som de varma dagarna satt och sydde eller läste på verandan, såg Angelas ljusa klänning skymta än här än där mellan träden i parken. Då lät hon händerna sjunka sysslösa i skötet. Vad hade hon då gjort? Tagit till sig ett barn, som inte var hennes. Hos Angela fann hon ett motstånd, när hon sökte lära känna henne, som hon inte väntat. Kanske det varit bättre att Betty fått hand om henne? Petra hade längtat och törstat efter ett väsen, som skulle vara hennes eget, som skulle slå ett par varma armar om hennes hals och lägga sin kind mot hennes. Men Angela gjorde ingenting sådant. Alltsedan den där kvällen hon kom hade hon icke gjort det. Hennes svarta ögon granskade bara Petra litet främmande, ja motvilligt. Tyckte barnet rentav illa om henne? Hur skulle hon komma det nära? Men när Petra började uppge hoppet och var

särskilt missmodig, hände något som gjorde att Angela och hon med ens blevo vänner.

En dag, när de sutto på verandan, kom en liten flicka över gårdsplanen fram mot huset. Hon var icke större än Angela, och hon hade en korg fylld med blåbär, som hon nu med en knyckig nigning bjöd ut. Petra, som dagen förut köpt ett stort parti blåbär, vilka just nu höllo på att rensas i köket, tänkte låta flickan gå, då hennes blick föll på Angela. Hon hade halvt rest sig upp, och lutad över bordet med händerna hårt knutna mot bordsskivan betraktade hon flickan med bärkorgen. Hennes mörka ögon voro fyllda av medkänsla. Hon ville alldeles tydligt att den lilla skulle komma upp till henne på verandan. Barnet var barfota, smutsigt och sönderrivet och såg ut som en tiggerska. Hon kom väl långt bortifrån från något av ödeshemmanen på andra sidan skogen. Hennes ögon plirade i solskenet under svullna ögonlock. Och lydande en hastig impuls och alltjämt med blicken på Angela, sade Petra:

— Kom upp till oss!

Flickan steg tvekande upp på verandan. Angela log. Petra gick efter saft och kakor och smörgåsar och gav den fattiga ungen. Angela satte sig på den ena sidan om henne och Petra mitt emot på den andra, medan flickan slukade smörgåsarna och kakorna och drack saft så det klunkade i hennes magra strupe.

— Tag mera! Tag mera, sade Angela oupphörligt och stack till henne smörgåsar.

Petra pratade med den lilla, frågade vad hon hette och var hon kom ifrån och fick enstaviga och skygga svar. Men det gjorde ingenting. För första gången mötte Angela Petras blick med oförbehållsamt tindrande och hängivna ögon. Deras röster flätade sig förtroligt in i varandras, Petras låga och djupa röst och Angelas barnsliga gälla.

Det var den främmande flickans närvaro som åstadkom undret: Angela kände sig med ens fullt hemma hos sig. Den andra var en utomstående som sedan skulle gå, men Angela skulle bli kvar här på verandan med Petra. Här bodde ju Angela och kunde bjuda på smörgåsar.

Då fatet blivit tomt, tog Angela det med en viktig och förtjust min och sprang ut efter mera kakor. Hon återvände med en av sina dockor under armen och visade den för den fattiga flickan. Och när hon talade, bjöd hon till att göra sin röst lika djup som Petras, fast det inte lyckades.

Sedan när Petra och Angela åter voro ensamma, log Angela ännu med lycklig min. Hon såg sig omkring, som om hon nu först riktigt fått ögonen öppna för var hon fanns. Hon granskade verandan, gårdsplanen, katten, som sträckte sig i solskenet. Allt var nu gammalt och välkänt för henne. Den där porslinskrukan borta på bordet med blå blommor målade på sin vita botten stod varje dag på verandan. Hon kände igen den, som om den var en sak hon sett i årtal och blivit väl bekant med. Ja, sedan så länge hon kunde minnas tillbaka tyckte hon sig förtrogen

med doften i luften, och ljudet av prat och slammer från det öppna köksfönstret, var också något, som hon alltid tyckte sig ha hört.

Och Petra! Angela lutade sig fram över bordet med klappande hjärta och glänsande blick. Petras huvud var böjt över handarbetet i knäet. Nålens svaga rassel, då den stacks genom linnet, händernas rörelser, spetsen av foten som stack fram under den ljusa sommarklänningen...

Om Petra bara ville lyfta på huvudet! Nu gjorde hon det, och Angela mötte hennes ögon tvärsöver bordet.

Då var det för Angela som om allt vad hon kände smalt samman till något varmt och strålande, som ville få hennes lilla hjärta att sprängas. Och med ett utrop sprang hon fram till Petra och slog sina armar om hennes hals.

VIII.

Petra lade långsamt ihop ett brev hon nyss läst. De sutto vid frukostbordet. Petra trummade med fingrarna mot duken och såg framför sig. Hon såg rätt in i ett klassrum, där en hop unga flickor voro samlade för en lektion. Själv satt Petra där i rödrandig blus och nedvikt krage och med fläta på ryggen. Framme vid katedern lutade sig lärarinnan över en bok. Det var denna oro i rummet som alltid innan läxförhöret började. Ett par flickor borta i klassen tisslade med varandra. Man hörde bara deras s-ljud, skarpt framviskade så att det lät som ett väsande. Någon trummade nervöst med pennan mot pulpetlocket. En annan reste sig plötsligt med skrapande fötter för att titta bort mot lärarinnan. Solen, som just börjat värma, ty det var vår, föll i en strimma över golvet och tindrade i karaffinen och vattenglaslet på katedern. Plötsligt ramlade pek-pinnen med ljudet av ett pistolskott, som kom nitton flickor att hoppa till i bänkarna, ned på golvet. Petras knäkamrat reste sig hastigt och gick tyst fram och lade pek-pinnen på bordet med en nigning. Det var Elsa Lindblom, klassens ljus och lärarinnornas stolthet och förtjusning. Petra passade då på och tittade i hennes skrivbok, som låg uppslagen på pul-

peten. Det var en sak hon ville ha reda på och själv behövde för sin skrivning. Hon mindes ännu denna stil, samma stil som hon nyss känt igen i brevet hon just hade framför sig, fastän den med åren blivit mera spetsig och driven, med höga upprättstående bokstäver, raka staplar och ordentliga komman och punkter. Men när Petra med hemlig tillfredsställelse kommit till det hon ville se, slogs boken igen mitt framför näsan på henne, och hon uppfångade en harmsen blick ur Elsas blå ögon. Sådan var hon! Inget fusk! Ordning och ärlighet! Det var förargligt, men Petra kunde inte låta bli att tycka om henne ändå. Elsa var ljus och mager med ett blitt ansikte, varur ögonen kisade närsynt och uppmärksam. Petra hade många gånger sökt taga efter henne, försökt sitta stilla som hon, vara uppmärksam som hon, men det var omöjligt för hennes mera livliga temperament.

När de båda flickorna slutat skolan, hade de skilts åt. Elsa ville bli lärarinna och for till Stockholm för att utbilda sig. Hennes far, som varit lärare, hade för länge sedan dött. Elsa måste tänka på att sedan kunna försörja sig och sin mor. Men när hennes examen var nära, dog också hennes mor. Hon fick sedan plats som lärarinna i Uppsala, i samma stad, där Hugo och hans hustru Lucie bodde. Genom dem hörde Petra att hon någon gång var på besök i deras hem. Hon undervisade i historia i de högre klasserna, och hon hade icke Angela till lärjunge.

Petra tog upp brevet igen. Hon tyckte det var något besynnerligt med det trots den för henne så välkända stilen med de upprättstående bokstäverna och de stela och raka staplarna. Men det berodde väl på att det gått så många år, sedan hon hört något av Elsa. Elsa skrev ändå för en bestämd orsaks skull. Betty hade annonserat efter en ny guvernant för Gotthard och Edla. Den de haft förut hade slutat på våren för att gifta sig. Det var den annonsen Elsa nu sett. Hon skrev att hennes läkare ville att hon skulle begära ledigt från skolan på ett par år och helst skaffa sig någon plats på landet. Hon hade blodbrist, hon blev lätt andfådd, men det var dock ingenting som hindrade henne från att taga tjänst som guvernant. Det var inte något lidande, som hon besvärade andra med. Och hon var så kär i barn. Nu ville hon skriva först till Petra, eftersom de voro gamla vänner. Och så var ju Hugos dotter hos henne. Hon skulle tycka om att undervisa Hugos dotter. Kanske Petra ville låta henne komma på ett par dagar, så att de finge tala om saken?

Hon föreföll så ivrig att få platsen. Petra tänkte att Hans och Betty skulle bli förtjusta att få en utbildad lärarinna till sig. Sådana var det ont om. Skulle Elsa passa där? Petra såg åter för sig den magra flickan med de närsynta kisande ögonen.

Hon frågade Angela:

— Kommer du ihåg tant Elsa?

Angela tittade upp från sitt mjölkglas.

— Hon var snäll, mumlade hon. Hon var ofta hos oss.

Detta förvånade Petra. Hon hade aldrig hört att Elsa och hennes brors familj varit så intima vänner.

Ett par dagar senare talade Petra med Hans och Betty, vilka, som hon trott, genast blevo intresserade. Så kom det sig att Petra skrev ett brev och önskade Elsa välkommen till sig.

Elsa kom åkande en dag i sufflettvagnen, som Petra skickat till stationen. Den dagen regnade det, ett fint duggregn som insvepte parken och huset i en tunn dimma. Hon steg ned från vagnen och upp på verandan, där Petra och Angela stodo för att välkomna henne. Det var nära att Petra ej känt igen Elsa. Hon var inte alls mager längre. Hon hade blivit fet på ett oformligt sätt, som de ofta bli, vilka föra ett stillasittande liv.

Hennes höfter voro breda och vaggade under regnkappan, kinderna voro bleka, och hon bar tjocka glasögon, bakom vilka ögonen syntes, icke närsynta och kisande som förr i skolan, utan stora och blanka med en god och mild blick.

— Ja, här är jag! sade hon leende.

Petra log också. Rösten med den lätta skorningen kom henne att åter tänka på sin knäkamrat i klassrummet. De åto middag inne i matsalen. Där var en fuktig luft, som det ofta blev, när det regnade ute och ej hade eldats på länge. Elsa åt med god aptit. Hennes glasögon blänkte i det svaga ljuset som föll in genom fönstren. Emellanåt betraktade hon Angela.

6. — v. *Krusenstjerna*, *Den blå rullgardinen*.

Då kom det en blick av vemodig längtan i hennes ögon. Petra observerade det och undrade däröver. Av hänsyn till barnet talade de ej om hennes föräldrar. Elsa berättade om ett pensionat hon vistats på under sommaren. En trång krets av skvaller och små historier. Hon skrattade själv däråt. Där hade varit en notarie, som friat till en ung flicka. Deras kärlekshistoria hade girigt och i detalj följts av trettio tanter.

— Till mig friade ingen alls, sade Elsa då, och höjde rösten vid alls, så att hennes ord fingo en så komisk betoning.

Angela lutade sig tillbaka i stolen och skrattade uppsluppet. Med ens kände hon igen tant Elsa. Så hade hon suttit hemma vid hennes föräldrars middagsbord, stoppat sig full med mat, pratat och fått dem att skratta. Angela tyckte det var lustigt, att hon skulle bli deras lärarinna. Som om Elsa känt barnets tankar, sade hon också:

— Vi hade roligt, din pappa och mamma och du och jag.

En plötslig rodnad färgade hennes kinder röda.

Nästa dag var det åter vackert väder. Elsa kom ned till frukostbordet i bomullsklänning och sandaler. Hon var icke riktigt vaken än. Det ljusa håret föll ned över hennes breda panna. Petra kände alljämt icke igen skolflickan Elsa. Trots sin klumpighet och fetma såg hon mera flickaktig ut nu, än hon gjort i skolan, då hon uppmärksamt anammat varje ord av lärarinnorna och hindrat Petra från att fuska

och skriva av ur hennes ordentliga skrivbok. Hon hade varit ett brådmoget, lillgammalt barn. Nu, när hon vuxit i denna brådmogenhet, verkade hon barnslig, rentav litet dum. Det flög för Petra att numera skulle Elsa visst icke hindrat henne från att fuska. Hon skulle beredvilligt lämnat sin bok till hjälp. Ty hon var god och ville alla oändligt väl, det såg man strax. Kanske gömde hon på någon erfarenhet, som lärt henne att livet är så strängt, att man själv icke får vara sträng mot andra. Petra förstod att Elsa och Betty utomordentligt bra skulle trivas ihop.

Det var Elsa som tog Angela med till ön, vilken alltjämt för Angela hägrade som något avlägset och sagoaktigt. Det var vackert: denna strålande genomskinliga luft som sensommaren gärna skänker sina sista älskade barn, dagarna, som glida in mot hösten, redan förkortade, blossande och doftande av sol och blommor, innan de rysande och undergivna låta hölja sig i skymningen och mörkret och kylan, som kommer så fort, då solen sjunker mot horisonten. Elsa rodde med kraftiga tag, men hon var icke van att ro, och vattnet stänkte i kaskader av pärlande och gnistrande droppar om båten.

Angela var hänförd. Här satt hon mitt ute på vattnet bland de gula näckrosorna och kom allt närmare den lilla ön i sjöns mitt. Runtomkring ön växte vass. Den bugade sig susande och frasande, då båten gled in mellan vasstråna. Man kunde se botten här, en gul lerig botten, och när årorna träffade den, bubblade och kokade det, som om leran

blivit brännhet av solen, och vattnet grumlades och blev gult och ogenomskinligt. Där for en trollslända, ljusblå, glittrande. Den fladdrade av och an mellan vassen, stod så plötsligt stilla med darrande vingar, vilka glänste som av guldstoff. Vasstråna böjde sig mot Angela, slog henne på halsen eller på kinden, så att hon måste skratta. En fågel flög vinande upp och försvann i det blå som en liten svart prick. En svärm av flygfän med långa svarta ben hoppade över vattenytan, och små mörtar, randiga med smala och livliga kroppar, kilade hastigt fram och försvunno med några slag av stjärten. Vassen och ön voro en värld för sig, flytande på ett blått och solbelyst vatten, helt skilda från fastlandet. En värld mera främmande, mera poetisk och som sällan stördes av människor.

Det syntes också, då de stego i land på ön, att ingen varit där på länge. Ingen lie hade härjande farit fram över gräset, som växte så högt, och dess färg var saftigt grön, mycket grönare än i parken, som om jorden varur det växte vore fuktigare och fetare här. Och där funnos blommor ännu, prästkragar och klöver, ja till och med midsommarblomstret blommade än. Låga albuskar kantade stranden, och mittpå ön stod en mörk gran och bredde skyddande ut sina grenar.

Elsa och Angela klevo försiktigt omkring, rädde att trampa på blommorna. På en sten övervuxen av skär och röd Sedum med tjocka blad slog de sig ned. Vattnet slog mot stranden i små porlande

vågor. En stor fågel kretsade över deras huvuden och försvann med seglande vingslag in mot land.

Var det den sista sommardagen? Ingenting varslade om hösten och vintern. En söt och frisk doft av blommor och gräs omsvepte dem.

Angela böjde huvudet bakåt och såg upp mot himlen.

Så blå, så klar den var. När kvällen kom, skulle stjärnorna blossa upp, himmelens blomster med gula, lysande kalkar. Och Angela skulle se dem från sitt fönster, sträcka händerna efter dem och icke kunna nå dem.

— Kom, så bada vi, sade Angela plötsligt.

Elsa tvekade, men också henne lockade det porlande blå vattnet. Intill stranden var botten av sand, refflad och fin. Det såg så inbjudande ut. Hon kunde icke motstå, fastän hon var generad att klä av sig tillsammans med detta barn.

Angela hade snart vrängt av sig sin lätta klänning. Ett strumpeband krånglade. Det ville ej gå upp, det hade snott sig om knappen på strumpan. Hon ville icke be om hjälp, utan arbetade med det, tyst och varm av ansträngningen. Äntligen! Hon skyndade att befria sig från de andra kläderna. Vinden kom farande och svepte öm och het över hennes oskyddade kropp — så liten, så vit och spenslig.

Hon vände sig om, då hon hörde bara fötter försiktigt tassa över gräset. Det var Elsa, som gick mot vattnet. Angela flämtade av häpnad, och hon blev rädd, som om hon fått syn på ett vidunder. Hon

hade icke sett någon vuxen människa naken förut. Detta stora, breda, vita var icke längre Elsa, som nyss suttit på stenen bredvid henne. Det var något annat, något tungt och hemskt, som trampade ned och knäckte de vackra blommorna och det vajande gräset. De breda skuldrorna, höfterna så feta och vaggande, den stora baken, de grova låren... Lukten, som kom med vinden, förde med sig en från dunst till Angelas näsborrar. Under kläderna, som suttit så ordentligt hopfästa, under banden och strumporna, lurade detta stora djur, som man icke visade, icke ens tänkte på. Det var besynnerligt, som om Elsa plötsligt delats i två helt olika väsen. Angela hade helst velat krypa bakom granen och bara sett på blommorna, de vackra och behagliga, som sände ljuva dofter omkring sig och böjde sig lätt för vinden. Men nu hördes ett plaskande. Det var Elsa som sänkt sig ned i vattnet.

Då sprang Angela ut halvblundande mot solen. Den fina sanden for in mellan hennes tår och kittlade henne, så att hon skrek. Vattnet var ljumt som luften hon inandades, och det var så grunt vid stranden att hon måste sätta sig ned för att få vatten över sig. Längre bort såg hon Elsa. Hon låg på magen på sandbotten och plaskade med benen så att vattnet yrde upp. Hon hade tagit av sig glasögonen och kisade närsynt och vänligt leende bort mot Angela.

— Är det inte skönt? ropade hon.

— Jo visst, svarade Angela.

Hon tittade skyggt efter den vita kroppen. Men nu var den nästan dold. Angela såg endast en vit buktande yta, förstörd av vattnet och de dallrande ljusreflexerna. Då njöt Angela förtjust sitt bad. Skrattade och plaskade. Fick vatten i munnen och hela kroppen full med små fina kittlande sandkorn. Vassen skymde utsikten för henne. Den reste sig hög och grön runtomkring platsen, där de badade. Solljuset spelade i strimmor och fläckar mellan vasstråna. Inte ett ögonblick var det stilla på vattenytan. Några barkbitar och strån flöto på vattnet, fastnade vid vassen och lågo och skvalpade, speglade sig i vågorna, så rycktes de loss och seglade vidare in i vassen och fastnade på nytt. Solen brände från himlen. Elsa visade Angela, hur hon skulle badda sin hjässa för att skydda huvudet, så att hon ej fick ont av värmen. Men då Angela kände Elsas varma hand på sin kropp, dök hon undan, skrämmd på nytt vid minnet av synen på stranden.

Elsa gick upp. Hon ropade på Angela. Men Angela rörde sig ej. Hon tittade envist åt motsatt håll. Nu hörde hon den andra springa över gräset. Angela såg på vattnet, på vassen, på den blå himlen. Inte förrän Elsa ropade att hon nu strax var klädd, vågade Angela sig upp ur vattnet.

Hon fick hastigt på sig kläderna. Där stod Elsa, redan åter i bomullsklänning och sandaler, och glasögonen hade hon satt på sig. Då suckade Angela lätt och belåtet.

När de rodde hem igen, sade Angela plötsligt:

— En knapp har gått upp i tants blus.

Elsa vilade på årorna och knäppte hastigt igen om sig. Och Angela suckade åter av lättnad, som om hon varit rädd för att det där vita, breda och fett skälvande skulle sticka fram under Elsas kläder på nytt.

IX.

Man kunde komma till Ekered en genväg över skogen. Den tog bara tjugu minuter och var om somrarna en vacker promenad förbi det fläckiga kärret och genom den härliga granskogen. På vint-rarna höll Hans alltid denna väg skottad från snö för att förbindelsen mellan de två egendomarna skulle vara lätt. Den vägen togo nu Petra och Elsa en dag, då de voro bjudna på middag till Hans och Betty för att familjen skulle lära känna barnens blivande lärarinna. Angela hoppade framför dem på stigen, som var hal av bruna barr, i vit klänning och rosett i håret.

— Vi komma för sent, sade Elsa och klev raskt på.

Hon hade en muslinsklänning med volanger och invävda rosenbuketter. Hon såg kolossal ut i denna utstyrsel. Och då hon lyfte klänningen, syntes vita strumpor på de stadiga benen och svarta lackskor. Hennes fötter voro ovanligt små med högt välvda vrister, vilket gjorde att hon alltid hade svårt att hålla balansen, då hon gick fort.

— Det är ingen fara, sade Petra skrattande. Bettys middagar äro aldrig färdiga precis.

Och det var sant, ty gäster, som anlände i tid, fingo alltid vänta en dryg stund, medan Hans oroligt och med knäppande fingrar brukade vandra fram och åter, kastande vädjande blickar på Betty, som lugn och leende, som om ingenting vore i olag, slagit sig till ro på en stol.

De kommo icke fram stora vägen genom allén, utan till en grind borta i trädgården. Här nedifrån såg man corps-de-logiet, som låg högt, en bred vit byggnad med brutet tegeltak. Trädgården, byggd i terrasser med trappsteg av sten mellan varje terrass, sluttade ned mot en stilla å, som flöt här, fylld av gula näckrosor. Här nere härskade en vild och förtjusande växtlighet, som ingen trädgårdsmästare hejdat. Trädens grenar bredde ut sig och möttes över de smala gångarna. Gräset på gräsmattorna hade fritt fått frodats. Tusenskönor och aklejoj, prästkragar och maskrosor växte om varandra. Rosenbuskar, fyllda av gula, sött doftande rosor, syntes överallt under de väldiga träden. Murgröna slingrade sig uppför deras hundraåriga stammar, och toviga buskar växte som små häckar utmed gångarna. En doft av grönska och gräs och vilda blommor kryddade luften, så att den blev tung och man blev yr i huvudet av att inandas den. Men på den andra terrassen några trappsteg upp härskade en mönstergill och för ögat vilande ordning. Väl ansade rabatter med lövkojor och astrar, tättklippta gräsmattor, stamrosor i en rad, bredare gångar och

en liten berså, där vildvinet klängde sig upp över en rutig spaljé...

Edla och Gotthard kommo plötsligt fram från en sidogång. De låtsades, som om de ej sett de främmande, och gingo hand i hand framåt gången. Så vände de sig om och visade sina ansikten, röda av återhållet skratt. De hälsade och togo i hand och tittade på Elsa, granskande henne noga med undrande blickar. Hon log vänligt mot dem. Hennes glasögon blänkte.

— Det är Edla och Gotthard, sade Petra.

Då skrattade barnen igen och tittade på varandra, ty de hade i smyg följt sällskapet, döljande sig bakom buskarna och ivrigt utbytande tankar om Elsa, som de visste skulle bo hos dem hela vintern. De hade kommit till den slutsatsen att hon såg "skojig" ut. Det var ett ord, som de ej fingo säga, de skulle säga lustig eller rolig. Men de sade alltid skojig, då de talade med varandra. De berättade att morfar kommit till dem dagen förut. Det var alltid festligt, när morfar var hos dem.

Uppe på verandan satt Sven med sin morfar, filosofie doktor Benno Levin. Värdfolket syntes inte till. Petra hälsade och presenterade Elsa. Gamle Levin kom över verandagolvet med små trippande steg och vänligt framsträckta händer. Han hade en satt figur, med breda, litet kullriga axlar, och var klädd i en ljusgrå sommarkostym. Västen stramade över den framskjutande magen. Han var sextiofem år, men han såg yngre ut. Det var uttrycket i an-

siktet och i de blå ögonen, som gjorde honom ung. Ansiktet var rörligt, levande på ett förunderligt sätt. Kring ögonen och den slätrakade munnen funnos tusen rynkor, ögonen spelade under buskiga grå bryn. Hans stora krokiga näsa slutade i en bred klump med fina skälvande näsvingar. Bland hans glesnade grå hår funnos mörkröda testar inblandade, och i nacken var det ännu rött av en dunkel röd färg.

— Jag älskar det här stället, sade han och gnugade händerna mot varandra.

Och när han sade det, såg han ut, som om han älskade hela världen. Nu kom Hans nedifrån trädgården. Hans långa händer slöto sig om de andras i ett nervöst grepp. Han betraktade sin svärfar leende.

— Ja, farbror älskar det här stället, sade han, men om nu Betty låter middagen fördärvas, för att hon i sista stunden skulle ändra något på sin klänning . . .

Levin gjorde en överdriven åtbörd av förskräckelse.

— Det vore en stor besvikelse för mig, erkände han med allvarlig min. Jag gick nyss förbi köket. Det kom en doft därifrån, någonting av stekt smör och persilja. Jag tyckte genast att hela trädgården blev vackrare. Det där trevliga puttrandet av en het gryta på spisen kom också min fantasi att sjuda, och som om man med en silversked skummat bort tråkiga och besvärliga tankar från min hjärna, blev jag nu

mera mottaglig för naturens skönhet. Vad de riktigt fattiga människornas liv måste vara grådaskigt och hopplöst! Allting omkring dem luktar av fattigdomen. De vänta sig ingenting, då de sätta sig till bords. Brödkanten från i går är bara torrare i dag. Livet beror ju så mycket av att vår smak blir tillfredsställd. Ibland då jag läser en bok och kommer till en sida med särskilt snillrika anmärkningar eller där språket plötsligt blommar upp, tänker jag: Jaså, vad föregick det här? Den mannen har druckit eller ätit något gott. Hans hustru hade kanske lagat hans älsklingsrätt.

— Och ändå har det ju visat sig, sade Hans oroligt snoende sina händer, att det just varit de stora författarna som levat i nöd och ofta inte haft någonting att äta.

— Ja ja, sade Levin. Rätt, min käre Hans! Du talar sant.

Men han tycktes inte oroa sig för att hans svärsons ord ej kunde gendrivas. Han tittade ivrigt mot salen, väntande på att middagen skulle serveras.

— Å, kära ni, ha ni väntat?

Betty steg plötsligt uppför trappan med en stor knippe astrar i famnen. Hon kunde inte hälsa för dem. Här föll en i golvet, där en annan.

— Jag måste plocka dem, sade hon röd och andfådd. Jag stod nästan på huvudet i rabatten.

På hennes vita klänning hängde fuktig jord, hennes hår var i oordning. Hon var något av den stora moder Jord själv, där hon stod tryckande blom-

morna, redan vätta av eftermiddagens dagg, intill sig. De andra följde efter henne in i salen. Betty lutade sig fram över bordet och satte ned astrarna i en stor kristallvas. Hon rusade ut för att tvätta av sig jorden och kom in igen hälsande hjärtligt på sina gäster. Hennes far vecklade belåtet ut den tjocka damastservetten. Barnen vid nedre bordsändan viskade med varandra. Nu bars soppan in av den vackra barnjungfrun, som var klädd i svart klänning och vitt förkläde. Det var ångande varm buljong, som doftade av grönsaker.

— Jaså, ni tänker bli lärarinna för mina barn, sade Betty, medan vinet slogs i.

Hon höjde sitt glas.

— Å Hans, utropade hon. Du glömmmer alltid att hälsa våra gäster välkomna.

Hans log och tog genast sitt glas.

— Välkomna, sade han hastigt, med ögonen fästade på Betty.

— Det är inte lätt att undervisa barn, mumlade Levin. Han åt långsamt och njutningsfullt sin soppa och fäste nu sina klara ögon på Elsa.

— Man måste väcka deras uppmärksamhet, som är fånglad av tusen andra saker. Man skall ha fantasi. Det som fångar deras fantasi förstå de genast. De komma ju själva från en värld, som vi vuxna knappast längre minnas. Den världen är fylld av döda ting som tala och av blommornas klockor, som ringa och tona. I själva verket bry sig barnen mycket litet om de äldre människorna. De vuxnas

gestalter skymta som skuggor förbi dem, mindre verkliga än deras dockor eller naturen omkring dem.

— Men pappa, barnen äro ju närvarande, och så sitter du och talar om dem, sade Betty.

— De höra icke på mig, sade doktorn skrattande. Också jag är bara en skugga.

— Ja, och en god och vänlig liten skugga är du, sade Betty hjärtligt.

Nu kom det kyckling och sallad. Det var av kycklingen det luktat så gott persilja och smör, ty den var späckad därmed.

Levin såg sig omkring vid bordet. Han granskade de andras ansikten, ivrigt, uppmärksamt, som om han väntat att finna något nytt hos dem. Han hade nu ej varit hos Betty och hennes familj på länge. Han var bosatt i Stockholm med sin son, som var läkare. Någon tid under julen och på sommaren for han alltid ned till Betty. Hans hustru var död sedan flera år, och Betty var så lik henne. Han älskade att se hennes mor på nytt i Betty. Längst dröjde nu hans ögon vid barnbarnen. Sven hade vuxit upp. Han hade ingenting av slyngelårens slarviga hållning och framfusiga sätt, som bruka blandas med en viss tafatt otymplighet. Han liknade ett ungt djur, föll det Levin in, med mjukhet och smidig grace i alla sina rörelser. Hans röst, som ännu icke helt överstått målbrottet, hade ändå något milt i klangen. Vem såg han på så oavbrutet? Hans morfar följde hans blick och upptäckte den vackra, litet sällsamma varelsen, som serverade vid bordet.

Så där ja! Levin myste för sig själv över kycklingen. Redan! Nu skulle Betty få det livligt i huset. Hon hade själv tydligen inte en aning om Svens förälskelse. Mödrar äro blinda.

Gotthard intresserade morfadern mindre än Sven. Den livliga pojken med de bruna ögonen tycktes ha fullt med små tankar bakom sin runda, litet kupiga panna. De gällde ännu så länge tingen omkring honom, maten han åt, promenaden nyss i trädgården, den nya lärarinnan, som han då och då stirrade på. Han traskade runt ännu på sin egen lilla gård lekande med sig själv och finnande att allt omkring honom var trevliga leksaker. Nu såg morfadern på Edla och nickade leende. Hon böjde stelt och generat på sitt ljusa huvud. Det roade honom att hon föreföll lika tankspridd som Hans. Hon var alldeles tydligt mera Hans' dotter än Bettys. Hon hade icke den ekorrlika livligheten som de andra två. Och hon var nästan ful med sina tunga ögonlock och mycket ljusa ögon.

Då fängslades han vida mera av Angelas väsen. De lysande ögonen varslade om ett livligt temperament. Blicken fick ibland ett nästan ömt uttryck, den var icke lik ett barns blick. Hade icke Petra begått ett misstag, som tagit henne till sig?

Vad skulle det bli av dem, dessa ungdomar som han så livligt intresserade sig för? En gång skulle han själv vara borta och likaså Petra, Hans och Betty. Då skulle dessa barn sitta kring bordet, vuxna människor med utvecklade kroppar och själar. De

skulle icke ha lärt sig något av de äldres misstag, utan göra om dem på nytt, följande de anlag de fått nedlagda hos sig.

Angela spratt plötsligt till och ropade:

— En nyckelpiga!

Den hade följt med blommorna in i salen, och nu satt den på Angelas hand, som hon förtjust höjde, för att visa de andra. En liten röd nyckelpiga med svarta prickar på vingarna!

— Flyg åt öster! Flyg åt väster! Flyg hän till min vän, mumlade Elsa litet svärmiskt.

Och som om nyckelpigan hört henne, lyfte den strax sina tunna vingar och flög.

Efter middagen gingo de alla ut i trädgården för att dricka kaffe, men det var redan kallt. Från ån stego lätta grå dimmor upp och sänkte sig över gräsmattor och rabatter. Den fuktiga luften drev åter in dem. Och kaffet dracks i stället i Hans' rum.

— Nu är hösten snart här, suckade Hans.

Han hade satt sig vid sitt stora skrivbord med den lilla kaffekoppen med rosenknoppar framför sig.

Barnen suckade också och tittade på Elsa. Snart skulle läxläsningen börja. Men hon log. Hon tycktes känna sig trygg och belåten i detta hem. Hon talade med Betty, granskande henne med sin klara, skarpa blick. Om ett par veckor skulle hon flytta till dem. Detta rum, denna stämning, detta vänliga småprat tyckte hon sig känna igen från ett annat hem. Men döden hade stängt dess dörr för henne. Hon såg från

Hans till Petra, och hon tänkte på Hugo. Bådas deras ansikten erinrade henne om honom, fast han ej varit lik någon av dem.

Jag kommer att bli lycklig här, tänkte hon då.

Barnen kunde icke längre sitta stilla. De sprungo upp i skolrummet, varifrån deras skratt och röster snart hördes genom det tunna taket. Sven satte sig för sig själv ute på trappan och blickade melankoliskt ut över trädgården. Under träden samlade sig redan kvällens skuggor, som voro kalla och dystra, helt olika dem som om dagen dansade som grå möss mellan solfläckarna.

Ja, det var snart höst. Han skulle fara in till läroverket i staden. Lärarna, kamraterna, skolrummet med sin karta och svarta tavla, allt tycktes honom så avlägset, skilt från honom genom en hel sommars oändliga rymd. Han hade redan sin skrivbordslåda där uppe fullproppad med dikter.

Också de voro fyllda av melankoli liksom hans ögon och sinnen denna sensommarafton. Han var ju en glad pojke, sprudlande av humör, men så fort han satte pennen till papperet, flöto orden fram svarta som bläcket han doppat pennen i. Agda! Agda! Han hade svårt för att rimma på hennes namn så hade han givit henne andra: prinsessa, rå, fe, också de svåra att finna vackra rim till, men det gick ändå lättare. Den röda gryningen av kärleken, av förälskelsen hade börjat skimra inom honom. Hans lemmar, tidigt utvecklade, drömde om det första famntaget. Genom blodet, som dunkade i

hans ådror, förde de budskapet om denna längtan till hans hjärta, så att det slog oroligt. Oron för att inte lyckas i en skrivning eller rädslan för att inte kunna sin läxa, det där kände han till, men inte detta . . . Detta var något annat, något ljuvt som gav hans läppar en smak av sötma och bitterhet på en gång.

Men om nätterna, de ljumma, ljusa sommar-
nätterna, föreföll det honom, som om han höll på att växa ur sin kropp. En trängande smärta kom honom att stöna. Vad skedde med honom? Var det så svårt att bli man? Det var kanske som att föda. Och sedan — skulle han väl då bli en helt annan, med en jättes styrka och en Guds gudomlighet?

Så drömde han.

Då kom någon ut till honom i skymningen. Det var hans morfar, den lille Levin. Med en viss möda krökte han sina ben och satte sig bredvid Sven på verandatrappan. Sven kastade hastigt en blick på sin morfar. När denne väl satt sig till rätta, med de korta benen utsträckta framför sig, såg han helt förnöjd ut. Över sina axlar hade han lagt sin grå sommarrock, och han hade en stor cigarr i munnen.

Han blickade nu också ut över den skumma trädgården. Där sutto de två bredvid varandra tigande.

Jag kommer att bli som han, tänkte Sven ledsen. Man blir ingenting annat. Inte en Gud, inte en jätte, bara en gammal herre med grått hår, som mån om sin hälsa tar på sig överrocken för fukten om kvällarna!

Då gick Agda över gården ned i trädgården. Hennes ljusa klänning lyste där borta mellan de mörka träden, som om en stor blomma plötsligt brustit ut i skymningen. Sven drog häftigt efter andan. Med giriga blickar följde han henne med ögonen. Också den gamle såg efter henne. Hans blick drömde, som om där borta något ur det förgångna stigit upp för hans inre syn. Det låg nära fem årtionden mellan den gamle grå och hans dotterson, men båda tänkte i detta nu på samma sak, på en blomma som doftar så hemlighetsfullt och vilkens blad sluta sig som om en skatt, då man närmar sin hand . . .

Någon ropade inifrån salen:

— Kom, pappa och Sven.

Det var Betty. Sven sprang upp. Han närmade sig morfadern och tog hans hand för att hjälpa honom.

— Du har blivit en stor gosse, sade Levin, när han rest sig upp. Se, du är längre än jag.

Och han lade sin hand på Svens axel.

Så gingo de in tillsammans i salen, där Elsa och Petra nu höllo på att taga adjö.

X.

Angela hade lagt sig. Petra sysslade ännu i nedre våningen, och Elsa hade stigit in i salongen, där hon tänt ljuset i den stora kronan. De hade gått hem genom den nu mörka skogen, där kärret svart och släckt sände ut fuktiga ångor. Elsa rörde sig klumpigt bland de vita möblerna med griparna på ryggstoden. På hennes klänning med volangerna hade några barr fastnat. De föllo nu rasslande till golvet. Det var så tyst, som det endast kan vara i ett stort hus på landet, när natten är nära. På ett bord funnos några familjefotografier. Elsa stannade och såg på dem. Så lyfte hon upp ett mot sitt ansikte. Medan hon stod så, började tårarna tillra utför hennes tjocka, bleka kinder. Hon strök undan dem och de föllo endast på nytt. De föllo på porträttet med den breda mahognyramen. Hon for med handen över glaset och torkade bort tårarna.

Nu hörde hon steg bakom sig och vände sig häftigt om. Petra tog förvånad porträttet ur Elsas hand. Det var ett fotografi av Hugo.

— Hur är det fatt? frågade Petra, utan att förstå.

Elsa satte sig i sin vita klänning på en stol och tittade hjälplöst upp på Petra.

— Vet du nu varför jag kommit hit? sade hon. Jag vill vara med er — med Hugos syskon.

Hon tog av sig glasögonen, och än en gång såg Petra framför sig den närsynta skolflickan med den kisande, sökande blicken. Petra slog sig ned bredvid henne.

— Jag är så ensam, mumlade Elsa. Så förskräckligt ensam. Jag har ingen familj. Inga syskon. Ingen som jag kan kalla min och som jag kunde hålla mig till. Jag kom hit... Hon hejdade sig. Vill du höra alltsammans?

Petra nickade tyst. Hon var häpen, som man alltid blir, då en till synes helt vanlig vardagsmänniska, en av dem som gå omkring med så stilla steg, att de knappast märkas, plötsligt blottar sig och visar sig gömma på ett tragiskt öde.

— Du är förvånad över mig, sade också Elsa hastigt, som om hon tytt den andras tankar. Jag ansågs ha ett så gott läshuvud. Det är sant. Jag har ingen särskild begåvning. Men jag lär mig fort. Därför tog jag också en fin examen. Och så hamnade jag i Uppsala som lärarinna. Hela mitt liv var som en uppslagen läxbok med förprickade meningar och små krokar, som satts för att visa hur långt man behövde kunna för var dag... ända till dess jag träffade Hugo. Då var det, som om en vind fattat tag i bokens blad och ryckt i dem, suddat ut prickarna och bockarna och bläddrat om bladen med rasande fart. Just så var det. Inte så att jag började försumma mitt skolarbete. Å nej! Därtill var jag

för dum och för van att lyda och följa med i den dagliga ritualen. Men mitt väsen liksom delade sig i två hälfter. Den ena skötte pliktmässigt sina skyldigheter. Den andra var bara ett rött hjärta som klappade och droppade blod. Jag låter så romantisk. Men det är en roman, min — min enda. Det var Lucie, Hugos hustru, som bjöd mig till deras hem, eljes hade jag väl aldrig kommit dit. Jag träffade henne på bjudningar i den där lilla staden. Kanske tyckte hon bra om mig och bjöd mig därför till sig. Och så mötte jag Hugo.

Hon höll upp ett tag och såg sig omkring i rummet, blinkande mot ljuset.

— Jag visste ingenting om kärlek och sådant. Inte alls! Män hade aldrig intresserat sig för mig. Ibland hade det väl rört sig en längtan inom mig. Någon skulle komma och hålla av mig, kanske kyssa mig, taga mig i sina armar. Vaga fantasier, som en förläst flicka utan begrepp om livet ibland kan drömma. Men ingen hade kommit. Jag hade en hund, Petra. En ful och bondsk hund. Och den var mig tillgiven. Den är också död nu. Den brukade tassa fram till mig, där jag satt i mitt rum och rättade skrivböcker. Den strök sig mot mig, slickade mina händer, när den bara kom åt, tiggde något av mig med sina bruna vänliga ögon. Vi voro på något sätt lika varandra, den där hunden och jag. Jag har ett fotografi av hunden tillsammans med mig i en stel attityd. Ja, vi voro lika varandra. Jag tycker nu efteråt att så där som en trogen hund strök jag själv

omkring Hugos hem, varsamt tiggande, slickande i mig de godbitar som blevo över. Förstår du? Jag blev förälskad i Hugo. Det är förskräckligt att förälska sig i en gift man.

Jag var så ofta hos dem. De tyckte väl synd om mig. Lyckliga människor, som bo i ett hem, ha så lätt för att vara medlidsamma. De överdriva sin vänlighet och känna sig bara glada och goda själva. Jag föreställde mig ändå snart att jag kände Hugo bättre än hans hustru gjorde. De voro inte alls lika varandra. Hon var ju glädjen själv. För henne var det nog att ha ett barn, en man, ett hem. Något annat intresserade väl henne knappast. Med mig kunde han tala om böcker och sådant, som intresserade honom. Hans väsen hade en viss drömmande melankoli. Och någonting... någonting som inte hörde till denna världen.

— Jag minns, sade Petra plötsligt leende. Vi brukade reta honom därför... för att han var så litet praktisk.

— Ja, det måtte varit ett familjeskämt, fortsatte Elsa. Hans fru brukade upprepa det. Kanske kände han redan tidigt att han inte hade någon framtid. Det sägs att de som dö unga känna det på sig. Vet du, jag började gå på biblioteket om middagarna eller vänta på honom utanför för att fråga om något sådana kvällar, då jag visste att han hade stannat kvar där efteråt för att arbeta. Ibland när jag hade flera böcker att bära följde han mig hem och bar böckerna åt mig. Vi talade inte så mycket

då, jag var trött, förskrämd och lycklig att ha honom vid min sida. Å, dessa promenader i den lilla stadens skymning. Andra ha kärlekshistorier att minnas, kyssar, famntag, framvisade ord. Hela min kärlekshistoria är dessa kvällspromenader.

Det är något särskilt med en stad som Uppsala. Det andas vänlighet i luften, och så är staden inte så stor. Man går förbi samma hus, samma planteringar, förbi domkyrkan, som reser sina svarta torn, och över kyrkogården, vars gravvårdar man kommer ihåg, ja, man minns till och med namnen på de döda, som vila där. Man går förbi fönster, ur vilka det lyser, där och där har man varit som gäst på bjudningar, och genom fönstren skymta möbler, som man känner igen. Kristinas klocka ringer. Dess klang är en kär. Allt är så välbekant. Och har man då, som jag, gått ensam länge och så kommer gående i sällskap med en man, tycker man nästan att husen viska till varandra, att träden mumla.

— Kommer du där, gamla flicka! Äntligen! Inte ensam i kväll som alltid förr!

De bli ens bekanta, ens vänner, dessa hus och träd och gatstenar. Och när jag så steg in i mitt rum och han hade skilts från mig, greps jag av en förskräcklig tomhet. Rummet gapade som ett källarhål, som ville uppsluka mig. Nattens ensamma timmar väntade på mig. Då kastade jag åter på mig kläderna och gick ut, jag toka. Jag gick tillbaka samma väg. Här hade hans arm snuddat vid mig. Här tog han min hand, då vi skulle gå över gatan. Det betydde

ingenting för honom. Men för mig var det som hade han ömt smekt mig, nej klappat mig, som man klappar en hund med tiggande ögon. Jag smög mig till hans hus, såg genom fönstren på nedre botten in i hans rum, där han och hans hustru, hans lyckliga hustru, sutto. Jag bevakade deras rörelser. De talade. Eller han läste och tittade ibland upp från sin bok och deras ögon möttes tvärsöver bordet. Deras blickar, deras rörelser, då de lutade sig mot varandra, marterade mig, som om jag hölle på att korsfästas. Och ändå stod jag kvar, jag toka. Hemmet hade slutit sig om honom som ett skal. Han var icke min längre, som jag föreställt mig på promenaden nyss, han var hennes och den lilla flickans. De där aftnarna förstod jag hur ljuvt det måste vara att ha ett hem. Och hur det är att stå utanför och aldrig kunna komma in. Ljuset från hans fönster gör ännu ont i mina ögon.

Petra lade vänligt sin hand på Elsas.

— Stackars du, sade hon.

— Jag tyckte jag ville tala om det för dig, fortsatte Elsa. Nu när vi skola träffas på nytt. Det var min hemlighet. Nu har du också del i den. Du måste veta att jag älskade din bror. Kanske förstod han det själv. Vi talade aldrig om det. Men jag tror att han förstod allt. Jag var borta, när han dog. Sedan hans död har allt blivit så tungt. Döden är så förfärlig. Den reser sig plötsligt som en svart mur i solskenet och skymmer våra älskades ansikten.

De sutto tysta. En vind for fram där ute och fick träden att sakta susa.

De talade om den kommande hösten, om barnen och om hur Elsa nu skulle ställa det för sig. Hon var åter densamma, godlynt och glad. Skatten inom henne, som var hennes kärlek till Hugo, hade åter sjunkit ned och gömt sig i hennes hjärtas djup.

XI.

Hösten kom så med frostnätter och klara morgnar, då gräset var vitt på rabatter och ängar. Trädens kronor lyste av gyllene och prunkande färger. Det var ett sista uppblossande innan vintern, som om en feber rasat bland allt växande och levande. Och när den härjat slut, skrumpnade löven och föllo till marken, där de täckte gångarna i parken med sin brokiga matta.

En dag när Angela satt på trappan och tittade ut över gården, hörde hon någon komma uppför gången från grinden. Det knastrade i gruset. Det var någon som gick med långsamma trötta steg. Angela tittade spänt bort mot knuten. Stegen ljödo allt närmare. En kvinna kom in på gården. Nu förstod Angela varför hon gått så långsamt. Hennes ena axel var nedtyngd av en kappsäck som hon bar i handen. När hon fick se Angela, satte hon ned kappsäcken med en duns, och lämnande den i sanden, gick hon nu fram till trappan. Hon stirrade på Angela, Angela tittade halvt skrämnd tillbaka. Det var en liten kvinna, mycket mager, klädd i grön resdräkt. Sommarhatten, tyngd av skära tusenskönor, hade hon skjutit i nacken, så att ett ljust slätt benat hår blivit synligt.

Hennes ansikte var magert, spänt och vitt med en stor näsa och två bleka blå ögon.

— Vad heter du? sade hon med litet hes röst.

— Angela!

Den främmandes blick flackade ett ögonblick runt gården, så sade hon ovänligt:

— Jag har aldrig sett dig.

Detta var ingenting att svara på. Angela märkte att hennes skor voro vita av damm, men strax drog hon upp en fin näsduk, på vilken en stor krona var broderad, och böjde sig ned och slog dammet av skorna. Medan hon var sysselsatt med detta, talade hon. Angela visste inte, om hon talade till henne, och satt förvånad, tyst, utan att begripa något.

— Jag är uttröttad, sade kvinnan. Hela vägen från stationen har jag fått gå och släpa på min kappsäck. Han kunde väl kommit och mött mig. När tåget stannade, tittade jag ut och väntade att få se honom hålla utanför stationen. Men ingen människa var där. Jag fick skämmas för Eriksson, stationsinspektorn. Han såg ju hur jag drog i väg med kappsäcken. Men så är det alltid. Ingen bryr sig om mig. Och ändå skrev jag att jag skulle komma i dag. Men nej.

Hon reste sig upp, nu helt röd i ansiktet efter att ha stått nedböjd.

— När du blir stor, flicka där, mumlade hon, så får du se att ingen är att lita på. Ingen människa! Du är borta från ditt hem ett par dar, och du blir helt enkelt bortglömd. Man gör sig inte besvär att

möta dig med vagn och häst, för man har glömt att det finns någon att möta.

Nu hörde Angela att någon med stor hast kom springande uppför gången bakom huset. Arrendatorn kom fram till dem. Angela hade sett honom flera gånger dessa dagar. Han bodde i det lilla röda huset på andra sidan gården. Det var en vacker, högrest karl med blont vågigt hår och glada ögon.

— Å, kors Adèle, ropade han. Är du här redan?

Kvinnan svarade inte. I en sorts raseri vände hon sig mot mannen, sprang förbi honom så häftigt att hon knuffade till honom och störtade fram till kappsäcken i sanden. Hon lyfte upp den och började tungt, men med hastiga steg gå bort mot arrendatorbostaden. Mannen följde henne, hela tiden talande med bevakande röst. Men hon knep ihop munnen och skakade på huvudet. Dörren till det röda huset smällde igen efter dem.

Det var första gången Angela såg den då trettio-tvååriga arrendatorfrun på Eka.

XII.

Fru Adèle Holmström, den nuvarande arrendatorns fru, hade kommit till Eka gård tillsammans med sin man ett par år efter det Petra flyttat in i herrgårdsbyggnaden. Hon hade då nyligen gift sig med Holmström. Som flicka hette hon Silfverstjerna. Hennes far hade varit kammarskrivare vid tullen i en norrländsk stapelstad. Han dog oväntat och lämnade änkan och dottern Adèle att draga sig fram ensamma på den anspråkslösa pensionen de fingo efter honom. Pengarna räckte inte för dem. De måste taga sig något för, och så kokade de karameller. Silfverstjernas kolakarameller blevo mycket omtyckta. De skyltade med dem i stadens speceributiker och på konditorierna. Snart kommo också beställningar från andra håll. Det blev en liten nätt årlig inkomst.

Adèle hatade dessa kolakarameller. Hon skämdes, då hon i butiksfönstren måste läsa sitt fina namn på en karamellburk. Modern, som var ett litet beskäftigt, vänligt fruntimmer med flinka händer och gott hjärta, kunde inte förstå dotterns känslor. De voro ett mycket omaka par, denna mor och dotter, som i åratals tid bodde i samma rum, där en doft av

bränt socker och choklad ständigt tycktes sväva i luften omkring dem.

Adèle hade redan från barndomen ett besynnerligt lynne. Hon blev ensam, därför att hon aldrig kunde komma överens med sina skolkamrater eller med sina väninnor. Hon drömde i hemlighet om ett liv i lyx och förfining, långt borta från köket, där det kokades karameller. Någon skulle komma och befria henne. Men ingen kom. Ibland fick hon ett slags raserianfall. Ett vitglödgat raseri, som icke gav sig uttryck i ord. Då sprang hon sin väg — sprang ifrån köket och moderns saktmodiga och ängsliga:

— Men kära barn!

Och hon ilade med en vansinnigs flämtande brådska hän efter vägarna utanför den lilla staden.

Det var som om hon med sina häftiga rörelser ville fördriva all sin olyckliga innestängda längtan. Hon såg icke på naturen omkring sig. Hon märkte knappast var hon satte ned stegen. Ljudet av fötternas tramp mot marken blev till ett med hennes hjärtas våldsamma slag. Hon önskade, en knappt medveten önskan, att hon finge dö på en av dessa utflykter. Falla till marken, pressande fram den sista pusten av andedräkt, och vara död som en häst, som stupat framför ett alltför tungt lass.

Det hände henne ändå något på dessa vilda promenader, som mera liknade jagande flykt. Hon träffade sonen till ägaren av ett av de stora sågverken i trakten, Daniel Wedin. Han bodde i en villa

i närheten av staden. Han hade ingen sysselsättning, gjorde ingenting alls. Men också han brukade ströva omkring ensam, sökande med blicken efter något ouppnåeligt i fjärran. Han hade fått rykte om sig att vara smått kollrig. Adèle var vid denna tid några och tjugu år, mager och blek, med dessa ögon utan färg. Hon var på väg att bli en gammal flicka. Den ständiga bitterhet som molade inom henne kom henne att se äldre ut än hon var. En dag när hon hade vikit av på en skogsstig, dök den där mannen plötsligt upp vid hennes sida, rättande sina steg efter hennes ilande. Hon blev inte förskräckt, ty hon kände genast igen Daniel Wedin. De hade till och med en gång förut träffats på en middag hos borgmästaren i staden. Det behövdes således ingen presentation mellan de två.

Daniel var lång, litet framåtböjd, med ett gulblekt ansikte. Munnen var vek som hos ett barn. Över hela hans utseende var något slappt och karaktärslöst, som gjorde att man efter det man sett honom strax skulle glömt honom igen, om det ej varit för ögonens skull. Stora, svarta, brunno de djupt inne i ögonhålorna med en underlig orolig glans. Och när de fästes på Adèle, blevo de plötsligt röda som av en alltför stark hetta. Denne Daniel blev under en hel vår Adèles sällskap på promenaderna. Lik ett brunstigt djur, som om vårarna förföljer ett annat, sökte han upp henne, Adèle, honan. Hon förstod det genast, och hon fann ett besynnerligt behag i den fåordige mannen. Runtomkring dem

knoppades skogen. Granarna fingo nya skott, klar kåda rann från stammarna. Lövträden blevo först ljusgröna av bristande knoppar, men snart voro också de färdiga och stodo fyllda av darrande och skälvande blad.

Vattnet, som i bäckar och rännilar runnit genom marken efter den smältande snön och isen, torcade upp, och mossan bredde sig mjuk och doftande av värme och blommor under deras fötter.

Daniel letade upp en plats åt dem inne i skogen under ett par stora granar. Här slog de sig ned, heta, med flämtande andedräkt. Han sökte hennes händer och fann dem. Icke nöjd härmed trevade han med sina långa smala fingrar i hennes kläder. Liksom han förut jagat efter henne på skogsstigen, jagade han nu med sina händer efter hennes kropp under kläderna. Där han rev upp, knäppte hon åter till om sig i en förtvivlad och ändamålslös strid, som gjorde deras blod brinnande. Och när han äntligen tog henne, kände hon det, som om hon plötsligt stupat omkull mitt i sin hetsiga språngmarsch, men det var icke döden utan livet som spred sig genom hennes domnade lemmar.

En galenskap hade gripit dem mitt inne i den sköna vårliga skogen, där fåglar och djur med kuttrande läten och i ny fjäderskrud lockade varandra till sig. Adèle blygdes icke för mannen, men när hon kom hem och långsamt lät kläderna falla framför spegeln, granskade hon sig själv med skamsen nyfikenhet och blygsel. Den vita spegelbilden, som i skymningen

blev spökaktigt förstorad, visade henne, tyckte hon, fläckar på hennes kropp efter hans kyssar och händer smekningar. Men då hon granskat sin nakenhet en stund, genomborrande bilden med hätska blickar, blevo fläckarna röda som hjortronblommorna där ute i mossan. Hon hatade honom, mannen, sig själv, sitt eget oroliga begär, sitt dunkande hjärta.

Adèle tappade dock icke sansen under dessa vardagar. Hon syftade till något. Hon ville ha ett barn. Det skulle få Daniel att fatta att han måste gifta sig med henne. Han talade aldrig om giftermål, och det förtretade henne. Om han gifte sig med henne, skulle hon med ens uppnå en viss ställning. Även om hon ej skulle kunna leva i den lyx och glans hon drömt sig, skulle hon dock genom giftermålet med Daniel få sin frihet och bli ganska välbärgad. Väl gift, behövde hon sedan ej taga någon hänsyn till mannen som skänkt henne dessa fördelar. Lukten av karamellkok och av kök skulle för evigt fördunsta. Men ett gryende liv tycktes icke vilja spira i hennes torra och onda sköte. Hon väntade förgäves. Och när hon märkte att famntagen icke buro frukt, blev hon rasande. Hon hade skänkt bort sig utan att få något i utbyte.

Då inträffade något. Daniel försvann ur hennes liv lika hastigt som han hade dykt upp. En natt då han gick hem på vägen utmed älven, steg han miste och föll i det virvlande vattnet. Han drunknade. Säkert hade han ej själv kastat sig i. Ett liv, till synes utan den minsta mening, släcktes av en brus-

de vårfloed. Och se, nu när han var död, trädde han beständigt fram för Adèles skrämnda blick. Överallt, var hon gick i skogen eller utmed älven smög sig hans skugga tyst i hennes fotspår. Den kylde, den grep efter henne med kalla fingrar. Hon vaknade om nätterna, skrikande av ångest. En skugga av en död bara. Ingenting! Allting! Den gled fram mellan solen, den kastade sig över blommorna. Dess steg hördes icke, men hon förnam dem i sitt hjärta, lürande, krypande som om de ville trampa ned henne. Och när även skuggan slutade upp att finnas till som en verklighet, blev minnet av mannen och det liv hon under veckor fört med honom till en stentung börda hon aldrig riktigt kunde göra sig fri ifrån. Hon hade givit sig utan att känna kärlek, och hon fick väl plikta därför.

På sommaren for hon till en egendom, bjuden av en släkting till hennes far. På stället fanns då en ung inspektor, samme Tord Holmström, vilken sedan kom till Eka gård som arrendator. Det var en snäll och beskedlig människa, utan särskild begåvning. Han älskade jorden, som han brukade. Själv hade han vuxit upp på landet. Det var något friskt, behagligt och vänligt i hans väsen, som var intagande. Han och Adèle voro av ungefär samma ålder. Hon var då blek och medtagen. Något hos henne vädjade till hans medlidande. Hon uppfattade det strax och gjorde allt för att förstärka detta intryck. Vad hon åter ville av hela sitt hjärta var ett giftermål. Med vem? Med vem som helst.

En dag då Holmström fann henne gråtande ute i skogen, när han gick hem från sitt arbete, tog han henne tafatt i sina armar för att trösta henne. Hennes tårar torkade snabbt. Denne man, som luktade av jord och svett i sina blå arbetskläder och höga läderstövlar, jagade för ett ögonblick undan minnet av den andre. Skulle han få henne att glömma? Tanken gjorde henne nästan lycklig. Det hysteriska hos henne stötte icke bort honom. Det var något främmande och egendomligt han aldrig mött och som i stället väckte hans åtrå efter henne. Blygsam som han var till hela sin läggning, ansåg han också att hon, en bildad och fin dam med adligt namn, sänkte sig ned till honom. När hon fann att han var alltför blygsam för att vilja be henne gifta sig med honom, började hon, alltjämt vädjande till hans medlidsamma hjärta, tala om att hon ville dö. För honom, som levde på verklighetens fasta mark, var detta att en människa ville dö något oerhört och alltför tragiskt.

Innan sommaren var slut, voro de förlovade. Kanske märkte han genast det misstag han begått. Hon förändrades hastigt, blev nyckfull och härsklysten. Men sitt givna ord ville han ej taga tillbaka. Så fort han erhållit arrendet på Eka, gifte de sig. Hon flyttade med honom in i det röda envåningshuset snett emot huvudbyggnaden. Hennes mor stannade kvar uppe i Norrland. Nu sökte Adèle Petras vänskap. Hon trivdes alls icke i sitt nya hem. I

Petras hus fann hon den förfining, som hon själv velat leva i, men ej lyckades skapa omkring sig. Hon avundades Petra på sitt hätska sätt.

Petra försökte visa den besynnerliga frun vänlighet och intresse, men det var svårt för henne. Hon fann sig icke väl i hennes sällskap. Det var en lättnad, då Adèle ibland om somrarna reste hem till sin mor. De sade du till varandra, men det lilla intima ordet förde dem icke närmare varandra.

För Angela blev Adèle ett slags skräck befryndad med den hon känt, då hon inne på den mörka gården i hemstaden hade sett brygghusets dörr stå på glänt och innanför skymtat elden och skuggorna under det stora karet och föreställt sig att en häxa där lagade till en fasansfull och ohygglig brygd.

XIII.

— Hans! Hans!

Det var Betty, som ropade. Hon gick runt i huset och sökte Hans. Inspektoren hade kommit för att tala med Hans, och så var han försvunnen. Det hände ofta. Han var som borttappad. Ingen kunde finna honom. Var fanns han då? Barnen, som också skickats ut att leta efter honom, kunde ibland se honom ute på ån i den lilla roddbåten. Han satt ofta där, vilande på årorna, och stirrade framför sig med en drömmande blick, utan att höra eller kanske utan att vilja höra på ropen efter honom:

— Pappa! Pappa! Hans! Hans!

Å! Han var far till tre barn, hade hustru och en egendom, som fordrade hans tid och tankar, och så kunde han gripas av en outhärlig leda vid alltsammans och taga sin tillflykt ut på den lilla ån för att bli ensam med sig själv. Inne i huset var det svårt att få vara i fred. Nästan omöjligt.

Betty, den alltid verksamma och ivrigt sysselsatta Betty, som han älskade, ville icke lämna honom tid till ensliga drömmier. Hon påminde honom:

— Lille Hans, du måste till mejeriet och se på den nya maskinen där. Mejerskan var här nyss. Blenda har kalvat, kan du tänka dig!

Betty, den goda, var förtjust, när någon kossa i ladugården kalvat, nästan som om det kommit ett nytt barn till denna jord, så krälände av liv. Hon kände alla kornas namn och älskade att gå omkring i ladugården, inandas den varma lukten av djur och spillning, höra mjölken strila från spenarna ned i spannarna och tala med folket som arbetade. Så småningom hade mer och mer gårdens skötsel fångat hennes intresse. Hon tyckte också ofta att hon bättre än Hans begrep vad som fattades och vilka råd som borde givas. Men eftersom hon ogärna ville att det skulle se ut som om hon styrde, ty Hans var ju hennes hjärtas stolthet, kunde hon om en sak, som hon redan i sitt sinne bestämt, betänksamt säga:

— Jag skall fråga godsägaren.

Eller:

— Godsägaren har sagt att... Han bad mig säga...

Då skrattade de underlydande, menande att de nog visste, vem som där på gården höll i tömmarna.

Om morgnarna hade Betty svårt att bli riktigt färdigklädd. Hon lät det tjocka svarta håret hänga i ett nät, och hon serverade kaffet vid frukosten klädd i en japansk nattrock av siden, som Hans en gång skänkt henne till julklapp. Den föll löst kring hennes stora gestalt och hölls till i halsen med en liten pil av guld. Barnen kände sedan många år till

denna dräkt, som de voro förtjusta i. Den lyste upp frukostbordet med sina granna körsbärsblommor och rankor av broderade blad. Och dess vida ärmar släpade gärna i grötfatet, som räcktes dem med givmilda händer, eller fastnade i stolar och i skåphörn. Hon hade röda tofflor med stora kokarder på fötterna, allt samverkande till att ytterligare skärpa hennes utseende av mörkögd österländska. När hon så kom hasande i morgonsolen över gårdsplanen eller skymtade bland trädgårdens blomster, kunde man tro, att en yppig haremsdam av ödets oförklarliga nyck funnit sin tillflykt på den småländska herrgården.

Från hela hennes väsen utstrålade en ljus och god värme. Liksom för så många judinnor var för henne familjen något heligt. En krets, som flätat sin egen trollring, vilken slog en mur omkring den, så att ingen främmande kunde intränga. Inom denna krets levde hon ut sitt väsens lyckliga blomstrande liv. En familj på landet skapar väl även en liten värld för sig. Allt det störande och förströende en stor stad har att bjuda finnes icke här. När man vaknar om morgonen, ligger dagen jämn och obruten framför en. Trädens sus och vattnets porlande i den lilla ån i trädgården följa dagens timmar med ett glatt och stilla småprat. Det stycke jord man trampar på är ens eget. Himlen blickar ned med blå och strålande ögon. Och om natten lysa stjärnorna över en tyst och mörk gård, medan månen målar den grusade gårdsplanen helt i vitt.

Ett stycke mystik var väl också inslagen i den brokiga vävnad, som var Bettys själ. Av ålder ha judarna väntat på Messias, undret, som skall ske, mannen som skall frälsa den värld de i två årtusenden hemlösa drivit omkring i. Det var denna i det omedvetna verkande visshet om ett underverks tillblivelse som kom Betty att aningsfullt och bävande betrakta sina egna barn. Var och en av dem skulle väl bli något stort, något märkvärdigt. I deras gryende anlag spårade hon redan blivande stora ting, som de skulle uträtta. Kring deras svarta hår slogo hennes ljusa tankar en gloria, lik den man kan se på italienska tavlor kring det heliga barnets huvud.

Om Betty älskade något av sina barn mer än de andra, var det väl Sven. Kanske berodde det också på att han numera en stor del av året var borta för att gå i skolan. Den dag han for var en stor sorgedag på herrgården. Betty grät inne på sitt rum, förtvivlat, som om hon aldrig mer skulle få se sin äldste son. Hans drev melankoliskt omkring i de öde rummen och knäppte sorgmodigt med sina långa fingrar. De två andra barnen kunde icke företaga sig något, som om drivfjädern i alla deras lekar plötsligt surrat till och gått av. Detta år, då Sven satte sig upp i vagnen bredvid kusken för att fara i väg till stationen, hade den vackra svartögda Agda stått i ett fönster och stirrat efter honom med stora ögon. Hans sista hälsning, då han vänt sig om för att se på sitt hem, hade gällt henne, men det hade

inte Betty märkt. Hon trodde ju alltjämt, intet anande, att hon ännu var den enda älskade kvinnan i sin gosses liv.

Om Betty hade svårt att vakna om morgnarna och att bli ordentligt klädd, var hon desto mer vaken om kvällarna och ville aldrig lägga sig. När barnen redan lågo, alltid omstoppade av hennes händer, och Hans gått in i sitt rum, irrade hon ännu lik ett nattens hemliga väsen omkring i rummen. Men hon var ingalunda så tyst som nattens andar pläga vara. En stol sköts åt sidan, ett fönster stängdes, hennes skor knarrade i trappan. Barnen vaknade väl ibland och hörde henne och somnade åter tryggt.

Mamma är uppe, tänkte de då bara. Hon vakar över huset.

Och när Betty vandrade omkring så, ställande till rätta allt vad dagen bragt i oordning, var det som om hon också med sina mjuka och fasta händer ordnade sina barns framtid. Om allt vad hon önskade kunnat gå i uppfyllelse! Hon öppnade det stora eskåpet där linnet förvarades och strök tankfullt över någon duk, blank och skinande av damast.

Den skall Edla ha, tänkte hon då. Den och den och den.

Och när hon sökte bland linnet, som doftade svagt av lavendelpåsarna, vilka lågo instuckna här och där, såg hon redan Edla, den litet kutryggiga och närsynta Edla, som vuxen kvinna i eget hem. Hon skulle gifta sig med någon utmärkt man och bli lycklig som Betty själv, omgiven av barn. Ty det

var ju ändå meningen med en kvinna, i vilken själva livets källa rann upp. Och stannade hon på sin vandring vid bokskåpen, där det gyllene trycket på bokpärmarna glänste emot henne i lampskenet, tänkte hon på Sven, som skulle bli en berömd vetenskapsman och skriva avhandlingar, vilka hon, Betty, inte ens skulle kunna begripa en bokstav av. Jordgloben snurrade hon på och hade redan sett lille Gotthard som forskningsresande eller romanförfattare. De skulle upptäcka nya ting, bringa kunskap till människorna och föra en värld framåt — hennes barn. Alls inte ömkade hon sig över att hon själv var så dum, att hon längre fram icke ens skulle förstå dem. Hon skulle vara stolt över dem minnsann! En bra lycklig mor. Under några korta minuter gifte hon bort Edla och gjorde sina söner till berömda män, vilkas namn skulle upprepas och välsignas av tusenden. Det gick så fort.

Men så tänkte hon på den långa väg och de år av bekymmer, som lågo framför dem, och då såg hon på sina egna händer och höjde dem liksom för att pröva deras kraft, om de voro mäktiga att bära bördor. Utan högmod förstod hon ju att mycket berodde på henne, även om hon en gång skulle vara bortglömd, ett stoft fört långt bort av himmelens vindar. Men inte ens förintelsen och den slutliga tystnaden skrämde denna moder. Vart och ett av barnen skulle ha kvar ett litet stycke av henne själv, även då hon var borta. En liten deg, där hennes tankar och hennes längtan voro det jäsande äm-

net, som skulle få degen att svälla. Så skulle hon leva vidare, fastän död, i barn och barnbarn och ännu längre. Det var hennes evighetstanke. Ty en ljusblå och strålande himmel med en evig sjungande ro var alls icke något för hennes verksamma ande.

Självt hade Betty vuxit upp i ett lyckligt hem, och hennes önskan var att hennes egna barn skulle få en lika lycklig barndom att minnas. Hans var väl det oroande elementet här. Fastän hon icke ville erkänna några fel hos något som hörde henne till, kunde hon ju ej hjälpa att hon icke fann Hans precis vara den idealiske familjefadern, snarare var han väl hennes fjärde barn och besvärligare än de andra. Hans var nervös och orolig till lynnet och med en ständig melankoli gnagande vid sitt hjärta. Om Betty tecknade framtiden i idel ljus, lade han på svarta skuggor. Vad allt kunde icke hända barnen! Faror av alla slag reste höga hinder i deras väg. Liksom Hans under skörden levde i ständig skräck för att skyfall skulle fördärva äringen, så att man sedan skulle få hungra, ja gå ifrån gård och ägor, trodde han också vid minsta skynt av ett dåligt anlag hos barnen, vid en i hastighet uttalad osanning eller ett framstickande bevis på högfärd och trots, på en själens röta som skulle sprida sig och förgöra allt det goda, som kanske kunde finnas.

Men icke endast andliga värden kunde ju gå förlorade. Fattigdom, sjukdomar och nöd av alla slag lurade även på de arma små. Den enda, som förmodade jaga bort dessa spöken från Hans' tankar,

var Betty, som med sina outtröttliga händer strök över hans panna och väckte syner av gladare bilder till liv.

För honom, ja för hela huset, representerade Betty ett slags försyn. Hans' skräck, då han ibland låg vaken om nätterna, var också att hon skulle dö och försvinna, fastän döden i samband med Betty var så svår att tänka sig. Då kunde han i nattrock och med skakande ben smyga sig in i Bettys rum, när hon äntligen somnat. Han tände icke ljus, stod bara stilla och tyst vid hennes huvudgärd, lyssnande till hennes lugna andetag. Dessa susande trygga andetag förjagade hans ångest. De tycktes honom fylla hela huset med sitt lugnande ljud, förlänande honom själv en sömnig ro. Fångade hon icke natten och stillheten i sin famn, liksom hon bar dagens glada möda? Alltid, vaken eller sovande, gav hon med sig åt andra, liksom hade det ständigt skänkts henne ett överflöd av kraft och tillförsikt.

Och ändå var han så otacksam mot sin försyn, att han mitt under dagens arbete kunde fly undan alltsammans och låta Betty och barnen ropa och söka efter honom. Han hörde väl sitt namn ropas, men han inbillade sig att de kallade på en annan Hans, en muskulös och kraftig karl, härdad och brynt av sol och arbete och himmelens vindar. På sidan om livet, det där verksamma, sjudande och bråkiga livet, gick en väg, en vit smal väg, mellan drömmens röda vallmor och svala liljor. Den följde tätt bredvid den allmänna landsvägen, där dammet yrde efter

framilande fordon, där luften genljöd av hetsande ivriga rop och hästarnas dånande hovslag och där alla hade så bråttom att komma fort fram. På den vita vägen var stilla fred, och fåglar flögo med tysta vingslag över ens huvud. Den vägen kände inte Betty, men Hans ryckte sig lös för att få vandra där. Han färdades där också, då han satt i sin båt ute på ån bland näckrosorna. Blommorna och fåglarna bragte honom tysta budskap, ty de kände hans hjärta, som ju bara var ett drömmande barns. De ömkade sig icke över att han icke förstod sig på den nya maskinen i mejeriet eller över att han ej kunde glädja sig åt att en kalv kommit till världen för att växa upp till kossa med närande mjölk i sitt tunga juver. Vallmo är dröm, och vallmo är glömska. Och inne i drömmen och i glömskan av det närvarande livet fann Hans den tjusning som rörde vid hans innersta nerv.

Från sådana tysta och ensamma stunder kom han tillbaka med blanka ögon, lyssnande till inspektorens förnuftiga tal om allehanda förändringar, som borde företagas, med förtjust min, som om han hört en annan röst ljuda i sina öron, och synande den nya maskinen i mejeriet, farande över den med sina långa nervösa fingrar, som om den varit ett musikaliskt instrument han erbjudits att pröva.

Till denna familj kom på hösten Elsa, som mer än allt annat älskat Hans' bror Hugo.

XIV.

Angela stod på gårdens trappa i en blå skolkänning med vita prickar. Hon hade en skolväska i en rem över axeln. Det var en gammal, litet sliten brun väska, som hon brukat använda i skolan i staden. Några böcker i pappersomslag stucko upp ur den. På varje omslag hade Angela i går kväll med sin rundaste och bästa stil präntat sitt namn: Angela von Pahlen.

Hon slog med sin hand lätt på den där väskan, och med ens tyckte hon att parken och gårdsplanen runno undan och att hon stod i förstugan till deras egen våning i staden.

Hennes mor lutade sig över henne.

— Var nu duktig i skolan i dag, Angela, sade hon med sin glada, ljusa röst.

Och ögonblicket därefter vandrade Angela på gatan mellan småstadens låga och välbekanta hus och över torget med de lustiga kullerstenarna fram mot skolans gula träbyggnad. Utanför skockades redan flickorna i hattar och mössor av alla färger. Vilket sorl och prat och skratt det var, då man kom in i den mörka skolkorridoren! Alla kände ju var-

andra, skakade hand och hälsade på varandra. Läsorna diskuterades ivrigt. En och annan stod i sista stund med uppslagen bok och händerna för öronen och rabblade utan tankar det som hon måste kunna den närmaste lektionen, till dess skolklockans gälla pinglande avbröt alla samtal och flickorna strömmade in i klassrummen.

Angela log litet för sig själv.

— Adjö, Petra, ropade hon inåt salen och gick så ned till landsvägen.

Hon var ute i god tid och behövde därför inte ta genvägen genom skogen.

På landsvägen mötte Angela Johan. Han kom promenerande framåt med sin vårdslösa gång och händerna nedstuckna i fickorna på en grön och sliten jaktrock, som hade utsirade hornknappar. Strax vände han och följde med Angela. Solen sken klart över nakna gården. Några kråkor sutto kraxande på en grå och mossig gärdesgård, och när Angela och Johan närmade sig, lyfte de vingarna och flögo sin väg, bildande ett stort svart moln som ett ögonblick fördunklade himlens blå och oberörda yta.

— Såå, Angela skall börja läsa nu, sade Johan.

Hon tittade förvånad upp på honom. Han talade med en ton, som vore hon på väg till fängelset.

— Förstår du inte hur tokigt det är, fortsatte han då ivrigt. De stänga in dig i ett mörkt rum, och där skall du sitta och pränta bokstäver, som du inte begriper, i en skrivbok, och siffror och streck och

punkter, allt som skall tjäna att göra dig till en dum människa.

Kanske tänkte han på sin kontorstid och de obegripliga siffror han själv nedklottrat och med virrigt och tungt huvud räknat.

— Man måste ju lära sig något, svarade Angela förnumstigt.

Johan stannade mittpå vägen och släppte plötsligt hennes hand, som om den bränt honom.

— Jaså, du hör redan till dem, utropade han, som om han talat om en främmande fientlig klan. Du skall också bli som de andra. Odräglig! Minns du inte att vi hade en blå rullgardin, där sagans väsen levde. Nej, den har du förstås glömt, din blå rullgardin. Den borde rulla ned nu mittpå landsvägen och hindra dig från att gå till det där skolrummet. Vad tror du, man har för nytta av de där utmärkta kunskaperna? Se på mig! Jag har glömt dem för länge sedan. Och jag är en lycklig man. Mycket lycklig.

Och han tog upp en handfull karameller ur en ficka och började knapra på dem, bjudande Angela att taga för sig.

— Ät du, stackars flicka, sade han mumsande, det är sött och gott.

Angela tackade. Ingen annan än Johan bjöd henne på godsaker, därför att det ju inte ansågs nyttigt för barn.

— Strunta i skolan, rådde Johan, och ströva i stället omkring med mig här ute i naturen.

Då skakade Angela leende på huvudet och fortsatte att trippa framåt vägen. Johan följde henne. Båda sögo ivrigt på handelsmannens goda karameller.

— Man lär sig mycket här ute, fortsatte Johan helt högtidligt.

Men så slog han plötsligt om. Hans röst blev glad och förtrolig.

— Titta dig omkring, lilla Angela, sade han. Du är inte innanför fyra väggar nu.

Angela såg sig ofrivilligt omkring. Johan lät så hemlighetsfull. En frisk vind blåste henne i ansiktet.

— Snart är kylan här, sade Johan. Och så kommer snön. Men den är varm och god, må du tro. Den lägger sig som en klädnad över de nakna ängarna och de tomma åkrarna. Men det ser bara ut, som om de vore tomma. Under den hårda jordskorpan sover nu allt det som solen i vår skall komma att gro. Det har en själ, allt detta du nu ser ligga svart och tyst. En grön själ, djupt där nere under oss. Frön, som gräs och blommor och träd så ymnigt slösat med under sommaren, har jorden tagit till sig. De ha det varmt och gott där nere, ty jorden är den bästa och ömmaste mor som finns. Och så kommer solen på våren och sänder sina strålar som heta pilar ned till fröna. Och de spritta till och börja växa. Och snart sticker något ljusgrönt och fint upp ur allt det svarta. Det breder ut sig, det gläds och doftar. Blommorna också. Var

få de sina färger från? Kanske solen droppar ned guld i deras kalkar och himlen penslar dem med ljusblått? Nej då! De ha det inom sig. Vackra själar bara. Inte är det endast de dumma kloka människorna som ha själar. Blommorna leva, förstår du väl. De leva som ett litet människobarn borde leva. De lyfta sig förtroendefullt mot solen och spegla sig i himmelens blå och njuta av värmen och vinden och den varma myllan som de stå i. De bada i det ljumma sommarregnet, som faller över dem, och sluta försiktigt sina kalkar i den mörka natten. Lär du dig det i skolan? Det inbillar sig lärarinnan bara, för att hon visar barnen planscherna i skolboken och säger dem namnen på latin. Tror du att man lär sig förstå blommorna och naturen på det sättet? Genom att räkna upp ståndare och pistiller? Oj! Oj!

Nej, stå stilla på en äng och se en grann fjäril gunga från blomma till blomma. Där fastnar litet frömjöl på vingen, fjärilen flyger till nästa blomma och lämnar det hos henne. Det budskapet betyder: Vill du ha ett litet barn med mig?

Vinden hjälper också till. Så skapar blomman sin familj, och snart är hela ängen fylld av släkt och fränder. De tala viskande med varandra. Inte lär man sig deras språk i klassen. Och inte heller fåglarnas och däggjurens.

Angela tittade undrande upp på Johan. Kanske var han ändå en trollkarl, visare och bättre än de andra människorna? Men Johan märkte inte hennes

blick, upptagen som han var av sina egna funderingar.

— Och vem har skapat allt detta? frågade han glatt. Molnen som segla på himlen veta det bättre än vi, blommorna skulle också kunna viska det i ditt lilla öra, min Angelica. Den där guden du beder till om aftnarna: "Gud som haver barnen kär, se till den som liten är"? Kanske. Det är ju alldeles riktigt att du säger om dig själv, att vi alla säga: den som liten är. För, ser du, Gud är så kolossal. Vi kunna inte fatta. Han har, tror jag, ränt sina fötter genom jorden och står på själva grunden, det innersta vi aldrig sett, och hans panna har slagit igenom himmelens tak. Sina armar sträcker han ut över världarna. Och på hans kropp växa jord och gräs sedan urminnes tider. Han är själv jord och himmel, och genom hans väldiga klappande hjärta föras världens oro, ve och fröjder. Och så länge detta hjärta klappar, så länge finnes allt till. Dess slag driva växandet, dess blod matar allt levande och andande. Så är han med i allt, är allt, finns i all naturen. Ja, det där kan varken du eller jag förstå. Men man förstår det bättre, ser du, här ute i naturen än inne i klassrummet, där en liten ynkelig jordglob skall ge en bild av världen och kolorerade planscher få ersätta levande, doftande blommor.

Angela hörde tyst på. Vid Johans ord spratt hennes hjärta till inom henne, som om det plötsligt oroats. Det fanns väl också inom henne ett frö, likt dem som Johan talade om, vilka nu gömde sig i

den svarta jorden och som en dag skulle jublande höja sig mot solskenet och brista ut i värmen omkring henne. Hon tyckte att hennes fötter som trampade marken blevo tunga, som om jorden ville draga dem till sig. Hon hörde kanske själv samman med naturen och den levande myllan likt en blomma, som en gång skulle förstå de mumlande och sjungande rösterna i luften under den höga blå himlen.

Och hon tog avsked av Johan och sprang med flämtande andedräkt till skolrummet efter att ha fått sin första lärdom utanför dess fyra trånga väggar.

XV.

Det var de mörka kvällarnas tid. Dagen var så kort. Lampan tändes redan vid middagsbordet klockan fyra, och sedan väntade dem som bodde på landet denna årstid en lång eftermiddag och en kväll, då höststormarna ofta ryckte i träden utanför fönstren och piskade sjöns vatten, så att det ibland lät, som om ett glupande vilddjur oavbrutet utstötte sitt rytande.

Sådana där aftnar, då arrendatorn brukade syssla i stall och ladugård eller i mejeriet, gjorde fru Adèle sig gärna något ärende in i herrgårdshuset. Hon stod inte ut ensam. Hon var spökrädd i sin lilla stuga med de låga rummen, där hon oftast fick sitta ensam.

Från Petras fönster lyste det då så inbjudande, och som en insekt lockas efter ljusskenet drogs Adèle dit. Hon spejade in genom fönstret. Där suto Petra och Angela vid salsbordet, som hade en grön duk med broderade blommor av ullgarn i glada färger. Petra och Angela kunde vara mor och dotter eller systrar, så lika varandra föreföllo de Adèle. Hon hade ju själv inga barn och hade heller aldrig tänkt på att taga något barn som sitt eget, fastän hennes man nog gärna skulle velat det. Men då hon

såg Petra och Angela sitta där så förtroligt med varandra, frös hon till av en förskräcklig ensamhetskänsla.

Hennes tankar voro sällan goda och vänliga. När hon stirrade in genom fönstret, avundades hon bittert Petra. Hon hade ingen drumlig man, och ändå hade hon ett litet barn som höll av henne. Hon var jämförelsevis förmögen och hade släkt, bröder och svägerskor, och hon hade aldrig behövt koka karameller för sitt uppehälle. Då Adèle tänkte på karamellerna, mindes hon åter moderns kök, där den söta doften och ångan från kastruller och pannor trängt sig in i varje por hos henne och fyllt hennes ungdom med hätskhet och avundsjuka mot de bättre lottade. Hon tänkte ju inte alls på sin mors försakerter eller hennes nuvarande ensamma liv och på att modern fortfarande måste sträva med karamellkoket. Å nej. Alla Adèles tankar voro som små ludna djur med svansar som piskade luften omkring henne, och de voro alla svullna av hennes eget jag. Inga vackra fjärilar eller fåglar som med vindens snabbhet flögo med budskap till något älskat väsen utom henne.

När Adèle stått så en stund, nästan kännande kväljningar av medlidande med sig själv, öppnade hon herrgårdens förstugudörr och steg på utan att knacka. Petra bad henne vänligt vara välkommen till bordet. Angela flyttade sig med en misstänksam blick långt ifrån henne. Det var som om lugnet och stillheten kring det gröna bordet flydde i och med Adèles inträde. Hennes irrande ögon kastade skarpa

blickar omkring sig. Hennes händer med de smala fingrarna, som aldrig ville hålla sig stilla, plockade på böcker och handarbeten, som lågo kringströdda. Ofta kom hon så med beklaganden inför Petra över sin man. Han älskade henne icke längre, trodde hon. Och han åt så slarvigt, ibland stack han kniven i munnen, så att hon var riktigt rädd för att han skulle skära sig. Det var svårt för henne som var av en gammal, fin familj att se på sådant. Mycket måste man vänja sig vid, ja underkasta sig. Detta, att hon var av fin familj, bar hon ständigt på sina läppar. Hon ville att Petra ordentligt skulle förstå att hon och Petra stodo på samma nivå. Petra yttrade väl aldrig något som avsåg att bestrida det, men det var som om hon själv och alla tingen omkring henne ändå tyst motsade Adèle. Den svaga parfymen i Petras kläder, det sätt, varpå hon lutade huvudet på sin spröda hals, ja själva hennes röst med den milda, djupa klangen, retade Adèle och gävo henne en känsla av underlägsenhet.

När hon sedan kom hem igen, grälade hon på sin man för minsta småsak, för att han skaffat så tarvliga målade furumöbler till salen, då de borde varit av ek, som på herrgården, för att han inte använde krage om vardagarna och för att han aldrig kunde få bort smutsen från sina händer. Då spärrade han upp sina ljusblå ögon under de blonda borstiga ögonbrynen och kände sig verkligen mycket illa till mods, vilket också var Adèles mening att han skulle göra.

Deras äktenskapliga liv bestod av en serie små scener uppfunna och tillställda av Adèle. Men det första året hade det varit arrendatorn själv, den till synes så lugne och beskedlige mannen, som rest sig och visat ett förbittrat och besynnerligt lynne. Detta hade till att börja med gjort Adèle helt häpen och nästan fått henne att tiga.

Orsaken till arrendatorns svartsjuka var den döde Daniel. Han hade inte förrän efter giftermålet haft någon aning om den förstes tillvaro. Upptäckten av att Adèle icke var någon oskuld hade alldeles förvirrat hennes man. Bröllopsnatten, som han aningsfullt sett framemot, var en kolossal missräkning. Hon var sannerligen ingen oskuldsfull flicka, för vilken livets mysterium plötsligt klarnade. Snarare behandlade hon honom som en okunnig och fumlig pojke. Hon visade ingen blyghet, men heller ingen skälvande åtrå inför mannen. Som de flesta hysteriska kvinnor var hon hetsande och girig i sina kyssar, nästan vild i smekningarna, men i själva akten, då mannens högsta extas nåddes, föreföll hon honom plötsligt som ett lik, orörlig, tung och kall, och när han kysste henne, gjorde hon en grimas av otålighet och vände sig åt sidan. Där lågo de tysta bredvid varandra, han uppfylld av en gryende vrede. Slutligen sade han hest:

— Vem var den lycklige?

Han hade trott att hon nu skulle rodna och tigga honom om förlåtelse för att hon hela tiden förut undanhållit honom sin hemlighet, men hon brast ut

i gapskratt. Han måste skaka henne för att äntligen få henne tyst.

— Jag trodde att han inte fanns längre, skrek hon skärande, och så träder han fram på min bröllopsnatt.

— Du är galen! bet han till.

Hon böjde sitt vita ansikte över honom. Hennes linne hade halkat ned från axeln, håret föll oredigt omkring henne.

— Kalla inte på honom, viskade hon. Jag trodde äntligen att jag undsluppit honom. Men han har redan stigit upp ur graven för att ställa sig emellan oss.

— Vad menar du?

Och så förgick hela bröllopsnatten, under det Adèle berättade historien med Daniel Wedin. Hon överdrev. Hon hade blivit våldtagen av en vansinnig människa. Hon kunde inte hjälpa det. Men så plötsligt ångrade hon sig och tog tillbaka, rädd för de spöken hon tyckte sig skymta i vråarna. Hon hade hatat honom, nej, hon hade älskat honom. Han hade gjort henne olycklig. Å nej! Hon var berusad av honom. Hon hade ju velat ha ett barn med honom.

Denna Adèles försäkran att hon längtade att få ett barn med den där mannen rörde arrendatorns hjärta. Han kände ju inte till hennes själviska beräkningar, att barnet skulle vara en lösenspann som skulle tvingat Daniel till giftermål, ett slags försäkring bara på en tryggad framtid som burgen hustru. Han tänkte inom sig att Adèle kanske ändå hade

något gott hos sig som skulle slå ut i vacker blomning, då hon bure ett barn i sin famn. Men i nästa ögonblick rasade han över att han blivit bestulen på sin drömda bröllopsnatt.

Om dagarna, då han ju alltid var i fullt arbete och aldrig hade en minut för sig själv, glömde han sin besvikelse och svartsjuka. Men knappt hade han om kvällen stigit in i sin sängkammare, mött av Adèles bleka ögon och vita spända ansikte, förrän tanken på den döde åter övrumplade honom. Hans natur som i grunden var så sund och stark vände Adèle upp och ner på. Ett brus av tankar och förnimmelser som hittills legat slumrande inom honom steg upp och omtöcknade lätt hans hjärna. Adèle liksom inbjöd till brutalitet. Hon skulle icke varit nöjd med ett vanligt kärleksliv och med att trött somna in efter famntagets på mannens arm. Hon hetsade honom med sina smala oroliga händer, med sin kropp, som var så mager, men tycktes sjuda av en dold lusta, vilken aldrig slog upp i låga eller fick sin mätnad.

Adèles förste älskare, den döde Daniel Wedin, blev den tredje närvarande i deras besynnerliga kärleksnätter. Det sjukliga nyväckta intresse Adèle hyste för den döde överflyttade hon till sin man. Han ville veta allt om deras samliv. Och hon berättade, på sitt eget fantastiska sätt, ofta rysande så att hennes rysningar överfördes på Tord och de båda lågo under täckena skakande av köld. Han kämpade en förtvivlad och svartsjuk kamp med den

döde om Adèle, till dess slutligen hans vilja plötsligt slappades av och han med en nyfikenhet som väckte Adèles onda ande till liv började utfråga henne.

— Hur gjorde han då, första gången? Lade han sin arm om dig så här? Eller kysste han dig så?

Det hetsade honom att finna en annan man mellan sig och Adèle. Adèle var en raffinerad lögnerska, och hon höll på att göra honom galen genom att viska i hans öra med sin litet hesa röst om sina första förmenta kärleksorgier. Till dess han en dag, en vårmorgon, trött och utvakad steg ut på sin trappa och smällde igen dörren efter sig.

Med Adèles röst ännu ljudande inom sig och alla lemmar slappa av kärlekens mödor, såg han sig omkring. Den klara kalla luften sög han omedvetet in i sina lungor, och den fyllde honom med ens med något av hans gamla känsla av kraft. Över parken och över ängarna höjde sig en lätt tunn dimma, genomsilad och underbart skiftande av solstrålarna. En fågel ropade från ett träd, en annan svarade strax och slog till en jublande drill. Mellan träden blänkte sjöns blå vatten. Då han gick genom gräset, böjde han sig ned och strök lätt med händerna över det. Hans händer blevo våta av daggen som glänste på varje strå och i de spirande blommornas kalkar. Då kastade han sig plötsligt omkull i gräset och insöp mullens och grödans syrliga ljumma doft. Han gned sina heta kinder mot en tuva, fick strån i sina ögonbryn och sitt hår och rev sig på en liten buskes taggar. Han steg hastigt upp igen. Det var som om

naturen tvagit honom, befriat honom från sängkammarens kvalm och famntagens orenhet. Han kastade inte en blick tillbaka utan gick ned mot åkrarna. Vårmorgonens friskhet, stillheten under den höga rymden, innan dagen riktigt vaknat, ökade hans känslor av befrielse och lugn.

Den kvällen kom han så sent hem, att Adèle redan lagt sig. Hon hörde sin man försiktigt röra sig i de andra rummen, en dörr öppnades och stängdes. Så blev allt tyst. Hon höjde förvånad och missträknad på huvudet. Han kom inte in till henne. Han hade gått och lagt sig i ett annat rum. Hon blev ond, men denna första gång lät hon det vara. Hon kunde inte se honom, men han hade lagt sig inne på en lädersoffa han haft som ungt. Där låg han med händerna under huvudet och benen makligt utsträckta och smålog tryggt. Sofsan knarrade litet under hans tyngd. Det var behagligare att höra, det där lätta knarrandet, som han kände igen från sina ensamma nätter, än Adèles hesa viskningar. Och han fick sova tungt och ostört, utan att nattlampan eller ljusets fladdrande irriterade hans trötta ögon. Sedan fick han det ordnat så att de sovo i var sitt rum. Adèle grälade och sade många elaka saker, men själv var hon i hemlighet en smula led på deras gemensamma nätter.

Men ändå hände det ofta sedan att han vaknade mitt i natten av att en vit gestalt stod i hans rum, skakande av kyla. Då förbarmade han sig och nästan bar henne in i sängkammaren. För henne var också

detta en ny sensation, liksom något otillåtet, som hon då frossade i. Men han hade slitit sig loss från henne med ett enda ryck, och hon fann honom ej sig lik. Det var därför hon beskärmade sig för Petra och sade att hennes man inte älskade henne längre.

Arrendatorn sörjde uppriktigt över att de ej fingo barn. Han hade velat ha stugan fylld av glada skrattande ungar. Men för länge sedan hade han insett att Adèle inte ville ha barn. Hon var rädd för smärtan och fasade för allt besvär. Hon var ingen riktig kvinna. Deras liv blev uthärdligt blott däri-genom att han var sysselsatt hela dagen och vistades långtifrån henne, upptagen av ett arbete, som hon smått föraktade. Hon hade ingen, som hjälpte henne i hushållet, och hon lagade själv maten. Egentligen hade hon velat ha en tjänstflicka, men det satte hennes man sig bestämt emot. De voro inte något herrgårdsfolk. När Adèle då talade om sin fina familj och uppfostran, svarade han henne att de ju inte haft någon jungfru hemma hos hennes mor. Så skötte hon då huset åt honom oftast med en min av martyr, men eftersom hon själv tyckte om god mat, stod hon ej ut med att bara steka fläsk och potatis. I hemlighet roade henne matlagningen. Det skulle hon dock aldrig velat tillstå. Hennes mor hade lagat maten därhemma, men Adèle hade aldrig varit nöjd. Nu tillredde hon små läckra rätter efter kokböcker och slösade, i ett slags raseri över mannens snålhet, med smör och socker och ägg. Men som hon själv inte åt mycket, satte hon inte heller fram till-

räckligt till mannen, vilken undrande petade i hennes sammansatta rätter och slutligen gick ut i skafferiet och åt sig mätt på limpsmörgås eller bröd med flott på, som han tyckte om.

Men en man av bondesläkt som Tord har något envist och drygt hos sig som det till och med var omöjligt för Adèle att få bukt med. Hon tog då sin tillflykt till otaliga uppträden, till tårar, svimningar eller en tystnad, som var värre än hennes ordflöde. Hon kunde också neka att tvätta hans skjortor, till dess han, för att han ej skulle mista de underlydandes aktning, måste anställa en tvättgumma, som kom och tvättade varannan månad. För denna gumma, som hade en tuggående tandlös mun och två nyfikna giriga ögon, utbredde sig Adèle om mannen och hans tråkiga vanor. Tvättgumman, som ansåg Adèle för en fin dam, spred det vidare, så att man till slut betraktade arrendatorn, som själv höll så tyst med sitt hemliv, med en smula misstänksamhet, fastän förståndiga karlar ryckte på axlarna åt de rykten Adèle lät sprida ut.

Så blev Adèle även i sitt andra hem husets missnöjda och onda ande, vilkens framfart ingen kunde hejda.

XVI.

I en av torparstugorna bodde en gosse som var nästan en fåne. Föräldrarna hade huset fullt av andra barn, präktiga rödkindade gossar och flickor, som gingo i skola vid stationssamhället. Men denne pojke var ännu vid fjorton års ålder en efterbliven som ingenting kunde lära sig. Han var lång och mager, kläderna, som voro likadana som de andras kläder, hängde så besynnerligt på honom, och hans ansikte var blekt och utmärslat, ehuru han alltid fick tillräckligt att äta. Ofta satt han på förstugukvisten och täljde saker av barkbitar. Oformliga och klumpiga båtar, som han satte en tändsticka i och sedan tyckte liknade slupar med hög mast, och långa pinnar, vilka han täljde vassa som pilar eller så att de sågo ut som syskonens blyertspennor. Ibland ströva-
de han också omkring på vägarna, alltid ensam, ty ingen ville ju vara med honom. Han stirrade med en melankolisk blick bort mot något i fjärran. Det var som om hans ögon långt, långt borta sågo en syn, något annat land dit han ville gå, men aldrig nådde, fastän hans fötter rörde sig så snabbt. Angela hade ibland mött honom och medlidsamt betraktat honom. Hon tyckte så synd om honom, men sade hon något till honom, svarade han ej.

Denna höst och vinter växte Angela fort. Hennes ben värkte, hennes bröst ömmade och svällde. Ibland tryckte hon dem hårt mot bordskanten, då hon satt och skrev, som om själva smärtan bragte henne lindring. Hon var förvånad över sig själv. Hennes ögon vidgades och fingo ett nytt uttryck, ett uttryck av undran. Hon var liksom en växt som omplanteras i annan jord och då genast vecklar ut nya blad och höjer sin stam över jorden. Hon växte fast i Petras hem, som plantan i den nya krukans borrar ned sina rötter i myllan. Det hade bara gått några månader och hon tyckte redan att hon alltid bott på herrgården, åtminstone länge, länge. Mellan henne och Petra uppstod ett förhållande som mellan en äldre syster och en yngre. De voro på ett förunderligt sätt lika varandra som syskon, ehuru den ena blott var en brorsdotter till den andra. Även till utseendet påminde de om varandra, samma stora mörka ögon, samma fina drag och veka haka, fastän Angelas hår icke mörknade utan bibehöll sin ljusa färg, vilket bildade en egendomlig kontrast till de svarta ögonen och de smala ögonbrynen.

Petra kände sig ej heller som en mor till Angela. Hon hade omsider fått en liten syster, vilket hon alltid önskat sig, hon som haft tre äldre bröder. Petra mindes väl sina barnsliga fantasier om denna lilla syster hon så ivrigt drömt om. Det var så: en dag skulle hon vakna på morgonen och finna den lilla sittande på hennes sängkant. En varelse alldeles lik henne själv, men så liten som hennes största docka

i barnkammaren. Ett barn till en fe kanske. Med smala armar och händer och en liten svarvad kropp, klädd ändå som Petra, i mörk skolklänning och med de minsta av skor på sina små, små fötter. När hon stod på golvet, räckte hennes huvud bara upp till bordskanten. Denna levande docka kunde tala och sjunga och le alldeles som Petra. Men det var något hemlighetsfullt med henne. Hon visade sig aldrig för andra. Då Petras kamrater nalkades, blev den lilla genomskinlig som en skugga och gled upp vid Petras sida. Längre fram i livet tyckte Petra alltid att den felika varelsen följde henne, nu mera osynlig, men alltid vid hennes sida. Hon fällde glittrande pärlor till tårar, då Petra var sorgsen eller gjort något som hon hade samvetsagg över, och log strålande, då Petra själv var glad. En dröm bara, som blivit till i Petras hjärta, men verkligare ändå än de drömmar som födas om natten under sömnen. Kanske Petras andra jag, hennes samvete, hennes tanke. Nu, sedan Angela kommit till henne, tyckte hon, att den lilla fen försvann och att Angela tog hennes plats. Alldeles som den där lilla varelsen blev nu Angela hennes andra jag, som hon icke fick tvinga att fälla tårar, utan som hon måste visa sina goda sidor för, så att Angela skulle vara glad och god också hon. Petra fann att hon måste ge akt på sig själv för Angelas skull, ett ansvar som gjorde även henne mycket gott. Vem vet vilka strängar av blod och nerver som förena dem vilka äro av samma släkt? De grenar ut sig, de växa, de spinna sitt nät

över hela världen och binda de befryndades skara vid varandra, så att varje god eller dålig handling, varje god eller ond tanke, går som en reflexrörelse genom hela massan och rycker ned den eller drar den uppåt ur den dy människohopen så lätt fastnar i.

Denna höst hände det Angela något, som hon sedan inte kunde glömma. Det blev till ett av de minnen som bränna sig in från barndomen och som senare i livet ibland dyka upp, visande ett visst samband mellan barnet och den vuxna människan.

Angela hade kommit hem från lektionen för Elsa och hade lagt sig på soffan i sitt rum för att vila litet. Hon blev så fort trött nu. Petra sade att det bara var för att hon höll på att växa. Besynnerligt! Hon skulle bli lång som Petra och de andra, en vuxen människa. Men hon längtade inte alls efter det. För någon tid sedan hade Angela fyllt tolv år. Det lät inte så litet. Tolv år till, så var hon tjugufyra år. Gammal och grå, trodde hon, utan att tänka på att Petra nu var tjugusju och alls icke någon grå gumma. Men bara några år framåt i tiden, och Angela tyckte att hon måste vara så förskräckligt gammal. Och livet, det tog aldrig slut. I evighet droppade åren, och livet var ett hav med vågor som slogo och slogo mot stranden, aldrig tystnande, alltid mumlande med underliga, gamla röster.

Det var ingen hemma. Jungfrurna hade farit till stationssamhället för att hämta hem några varor, som skulle komma med tåget, och Petra var ut-

gången. Angela låg och stirrade på väggen med sömniga ögon. Hennes lilla schäslong stod vänd från dörren. Hon tyckte att hela huset var tyst med henne. Inga röster som annars eller brådskande fotsteg. Intet ljud från köket, varifrån man eljes alltid hörde prat eller sprakandet av elden, när dörren som nu stod öppen dit ned.

Kanske att Angela slumrade till litet. När hon slog upp ögonen igen, hade hon en känsla av att någon var inne i rummet. Hon kunde ej förklara varifrån denna känsla kom, ty hon hörde inte ett ljud eller någon rörelse från en annan varelse. Hon böjde långsamt, fylld av oförklarlig skräck, huvudet bakåt. Hennes ögon mötte plötsligt en annans ögon. Hennes ansikte stirrade upp i en annans ansikte. Ett blekt utmärslat ansikte som hade stora sorgsna ögon. Hennes skräck vek undan. Det var ju den där gossen, som inte var klok, som stod bakom hennes huvudgård. Han måste tyst och stilla, som hans vana var, ha glidit in genom den halvöppna dörren. Angela skrattade till litet förläget. Vad skulle hon göra? Föra ut honom igen? Han var ju inte farlig. Men han såg så underligt på henne. Fastän han oavvänt betraktade henne, hade hans ögon den där blicken, som sökte något långt borta eller djupt nere, som inga andra människor kunde se. Men det var inte Angela som talade först. Det var gossen. Med mycket klar röst sade han till Angela:

— Kom!

Det lät som en befallning och en bön på samma gång. Angela reste sig halvt mekaniskt upp, och han gick runt schäslongen och tog ett fast tag i hennes hand. Och nu hände det att Angela kände sig som bunden av den där smala, vita handen. Hon hade ingen lust att rycka undan sin egen och göra sig fri. Medan hon stirrade upp i hans ansikte, fingo hennes egna ögon en underlig längtande blick. Tyst följde hon honom. De båda barnen gingo hand i hand över gårdsplanen och ned i parken. Angela såg inte tillbaka, gick bara på som om hennes fötter rört sig av sig själva. Hon frågade inte vart han förde henne eller varför hon måste följa honom, när han sade: Kom.

Längst nere i parken fanns en grind, varigenom man kom in i skogen. Också den stod öppen. Allt var öppet eller öppnade sig av sig självt för denna underliga gosse med de sorgsna ögonen. De gingo vidare på en smal skogsstig, fylld av nedfallna bruna barr och kottar. Det var skymning i skogen. Granarna bredde ut sina grenar. När vinden skakade deras kronor, hördes ett stigande sus. Angela höll på att snubbla över stenarna. Men gossen höll fast hennes hand, så att hon inte föll. Vart gingo de? Varför sade ingen av dem något? Angela såg på gossens ögon, på hans bleka ansikte. Och hon fick en känsla av att detta hade hon varit med om förut. Var? När? Det visste hon ju inte. Men hon skulle gå med den som ledde henne långt, långt bort. Det var meningen. Hon måste vandra mot något osyn-

ligt i fjärran, som drog henne till sig, liksom den där smala handen nu förde henne med sig. Så var det. Man måste gå en oändlig väg utan att veta vart det bar. Snava på vassa stenar, råka vilse i skymningen, höra de stora träden susa och tala med varandra. Hon var icke rädd. Himlen som hon såg ovan träden, när hon blott lyfte blicken, var hög och blå som vanligt, täckt av en lätt slöja och röda skyar som förebådade aftonen. Så hade hon sett den så många kvällar från sitt fönster, där hon suttit med sina läxor. Någon sjöng långt inne i skogen. En fågel som ännu inte stuckit huvudet under vingen. Och ännu längre inifrån dunklet högg en yxa mot ett träd. Där funnos ju människor. Också de på väg . . . Också de vandrande.

Angela och gossen kommo ut ur skogen. Han stannade ett ögonblick. Framför Angelas ögon låg landskapet. Ack! Det hade hon väl alltid sett. Den vita dammiga vägen, åkrarna, de kala ängarna, bergen i fjärran. Men med ens flammade det till. Åkrarna glödde röda, ängarna och dungarna lyste i ett hav av röda lågor, de blå bergen där borta blevo smältande guld. Allt var kristallklart, genomskinligt, överkligt som de landskap man ibland ser molnen forma på himlen. Det var solen, som sjönk bortom bergen, sändande sprakande knippen av ljus omkring sig. Var det avspeglingen av en annan värld, eller hade himlen låtit sina portar rämna för att visa vad som fanns bakom de blå murarna?

Angela såg på gossen. Hans ögon strålade. Också inne i dem brann det där genomskinliga guldet. Då kände Angela i sitt lilla allvarliga hjärta som en svag aning om sanningen. Gossen skulle leda henne till himlen. Ja! Vägen skulle stiga och stiga, alltjämt stiga, men de skulle vandra den oförtrutet utan att bry sig om stenarna på vägen eller rösterna i skogen, som kunde skrämma dem, eller de höga, höga bergen. Gud, den gode Guden, väntade dem. Änglarna svävade omkring honom. Och de skulle lyfta upp Angela och den stackars gossen och med mjuka vingslag föra dem rätt in i härligheten. Angela visste ju att himlen var det bästa av allt. Bakom de tindrande stjärnorna strömmade om kvällarna och nätterna glittrande strålar ned till den svarta jorden. Det var ju bara för att säga henne att där uppe var det aldrig mörkt, alltid ljus, alltid värme. Och om dagen lyste himlavalvet också genomskinligt av skenet bakom. Hon skulle gå till himlen redan i kväll. Och hon glömde herrgården, Petra, lekkamraterna, uppfylld av en lycksalighet utan gräns.

Den vita vägen låg framför dem, och de vandrade hand i hand vidare, Angela nästan dansande med lätta steg, som om hon redan känt fläkten från änglarnas vingar. Inte alls blev hon förskräckt över att glöden omkring henne plötsligt slocknade och att skymningen kom svepande som ett grått moln emot henne. Inte skulle det vara så lätt att komma till himlen. Hade hon ej läst det i bibeln? Mycken fasa, ångest och tårar först. Skyhöga hinder! Djupa dalar!

Och hon höll hårt fast i den sorgsne gossens hand och vandrade modigt vidare.

Någon ropade högt bakom henne. Först lystrade hon till. Men ingenting fick ju hejda henne nu på hennes väg mot himlen. Och hon vände inte ens på huvudet. Men nu hörde hon steg bakom sig. Någon kom springande i fatt dem. Det var Johan. Han var som vanligt utan hatt, och hans grå yviga hår fladdrade för vinden.

— Angela! Angela! sade han. Vi ha varit oroliga. Petra visste inte var du blivit av.

Angela såg förebrående på Johan. Hennes lycka dog bort. Hon förstod att han skulle hindra henne att gå till himlen i kväll. En vuxen människa kan man inte strida emot. Han tog hennes hand, och gossen släppte genast hennes andra hand, som om han också förstått att nu var deras vandring slut. Angela följde Johan tillbaka. Något annat kunde hon ju inte göra. När hon kommit en bit, såg hon sig om. Gossen stod ännu kvar mittpå vägen, som om han inte kunde besluta sig för att också vända om. Johan ropade på honom och trodde att han följde efter dem.

För övrigt, gossen hittar ju själv tillbaka, tänkte Johan.

Angela kom hem. Hon var mycket tyst hela kvällen och ville ej berätta för Petra om vad som hänt henne. Men hon glömde det aldrig. Ännu en händelse fördjupade känslan av det underbara som den kvällen stigit in i hennes hjärta.

Gossen kom inte tillbaka den dagen och inte heller den följande. Föräldrarna och Johan, som själv blivit orolig, gåvo sig då ut att leta efter honom. Han var död, då de funno honom. Han hade lagt sig ute under den kalla natten och ej orkat gå vidare. Angela fick höra det. Gossen var död. Det var så svårt att förstå. Mellan den skimrande syn hon och han sett tillsammans ställde sig nu dödens svarta och kylande skugga. Var det möjligt att han nu var där uppe i himlen? Sådant hade hon inte tänkt på, när hennes mor dog.

Den kvällen skulle hon och den sorgsna lilla gossen gått till himlen. Lade sig då döden framför vägen? Ett djup kallt och svart som man först måste störta ned i?

Angela förstod det inte. Hon skulle väl aldrig förstå det.

XVII.

En dag hade Angela följt med Gotthard och Edla in i deras ladugård, som var mycket större än den på Eka. Det var bara ett ärende de andra hade till ladugårdsförmannen. Och de sprungo snart igen, vana som de för länge sedan voro vid ladugården och dess innevånare. Men för Angela var ännu allt detta ganska nytt.

Ladugårdsförmannen och en annan karl voro sysselsatta i ett hörn av ladugården. Angela stannade i mittgången och såg sig omkring. Korna tuggade sin föda. Det var nästan sövande, det där ljudet från alla dessa starka tänder som malde och malde stråna emellan sig. Stora behornade huvuden tittade fram bakom krubborna. Mörka huvuden, spräckliga huvuden, somliga med en vit stjärna i pannan. Bruna milda ögon glänste mot Angela i skymningen, som också den var brun, lätt gyllene av ljuset från de små fönstren. Ögon vart hon såg. Milda tåliga ögon, som inte tiggde om någonting, utan vilade inne i huvudena mellan hornen som dunkla gödselpölar. Angela stack fram handen, och en vass tunga slickade henne strax. Klövarna skrapade mot golvet, svansarna slängde efter flugorna,

som surrade här inne i värmen. Ett par kor skavde hornen mot båsens väggar. Lukten var frän och tung att inandas. En ko där borta råmade hest med jämna mellanrum. Först tänkte inte Angela på det. Varje gång det där råmandet slutade, hörde hon tuggandet och malandet av alla dessa fuktiga mular. Till vänster, till höger, som i en evig takt rörde sig de tunga käkarna.

Slutligen gick Angela framåt och kom till hörnet där de båda karlarna stodo. Hon stannade tvärt med öppen mun och vidgade blickar. I detta ögonblick fylldes åter ladugården av kons ängsliga, långdragna råmande. Kon höll på att föda.

Från djurets bakdel stack en röd massa ut liknande ett paket i ett nät av muskler och senor. Det såg hemskt ut, men Angela stod stilla, gripnen av just detta hemska och hemlighetsfulla. Karlarna sågo henne inte. En av dem klappade kon lugnande på hennes breda länder, som dröpo av svett.

Det luktade av bloden och svetten. En obeskrivlig lukt som gjorde Angela blek i ansiktet och fick henne att känna kväljningar. Kon råmade igen. Hennes kropp stötte, och benen vacklade under henne.

— Så ja, så ja, kossan min, sade karlen som smekte henne, med en röst mild som en kvinnas.

Vad det djuret plågades! Angela led av medkänsla. Det skulle bli en kalv, det där paketet. Angela hörde karlarna säga det sinsemellan, eljes hade hon väl knappt förstått det. Hela den annars så

lugna ladugården var fylld av den födandes suckar och vända. Och alltjämt tuggade och dreglade korna, som om hela livet bestått av detta sega tuggande och av svansars svängande och tjocka flugors surr. Angela rusade ut ur ladugården, och ute i den friska luften kräktes hon med en känsla av skam och som om hon varit med om något otillåtet. Hon berättade det sedan för Edla, men Edla skrattade och nickade bara småförståndigt.

— Så komma alla små barn till världen, sade hon, ty det hade hennes mamma berättat för henne.

Angela ville först inte tro henne. Det var omöjligt, det var ju fult. Hon hade aldrig drömt om att något sådant kunde äga rum. Hon tittade förskräckt på sina egna vita händer och strök försiktigt över sitt ljusa hår, som om hon väntat att få blod på sig. Kunde hon själv en gång ha varit ett sådant där bylte av blod och muskler bara och hade hennes egen mor vändats och suckat som kossan nu i ladugården? Rymdes man själv inne i en annan människas? Blommorna på marken sköto ju stilla upp ur jorden, bladen, de ljusgröna och lina, sprucko ut från trädens svarta grenar varje vår. Och luften fylldes då av deras doft. Inte suckade och plågades de. Inte genomträngdes luften av deras klagoskrin.

Men när Angela dagen därpå gick in i ladugården med Edla, fann hon den sötaste lilla kalv i ett bås för sig med modern. Den var otymplig och så tokig, med sina smala skrangliga ben, som den ving-

lande sökte stå på, vacklande fram och tillbaka med sin tunga klump till kropp, med stora viftande öron och stora, milda ögon. Kossan slickade den varsam och belåtet, och den tumlade fram och började ivrigt och ack, så tafatt suga mjölk ur moderns spenar. Klunk, klunk, lät det. Angela kunde inte låta bli att skratta av förtjusning. Det där var alltså paketet av blod och muskler, som kossan så ångestfullt och bölande fött fram.

Men sedan hände det flera gånger den närmaste tiden att Angela vaknade om natten med ett skrik av förfäran och hon hade drömt att hon själv födde ett barn. Och hon kände skälvande på sin lilla kropp och sökte omkring sig i sin vita säng, som om hon väntat att där finna ännu en levande varelse bredvid sig.

XVIII.

— Jaså, det visste du inte? sade Gotthard överlägset till Angela.

— Vilket då? frågade Angela och rynkade ögonbrynen.

De sutto framför den öppna spisen i skolrummet och stekte äpplen efter skoldagens slut.

— Hur en ko kalvar, lilla dumbom, sade Gotthard.

Angela ryckte till. Hon var förrådd. Edla hade talat om hennes hemlighet för Gotthard. Angela gav Edla en blick, men Edla tittade bara på äpplena som snurrade i trådar framför brasan. Det hade börjat fräsa av de röda äpplena, de svängde och vande på sig i värmen från elden. Angela var tyst, medan Gotthard skämtade över hennes okunnighet. Hon tänkte sorgset att så där var det alltid. Gotthard och Edla delade allt emellan sig. Förtroenden likaväl som äpplen och godsaker. De hade tusen hemligheter sinsemellan, som de i Angelas närvaro gjorde häntydningar på som hon ej kunde förstå. Det var som om de med varandra talat ett språk, som ingen utomstående kunde begripa ett ord av. Och Angela var en utomstående, och fastän de i vanliga fall, och

icke som just nu, voro vänliga mot Angela, kände hon starkt att hon ändå inte hörde ihop med dem. Gotthard och Edla hade sina sovrum bredvid varandra. Och om kvällarna samtalade de genom väggen om allt som hänt under dagen. De voro båda litet mörkrädda och då knackade de genast i väggen till varandra, ja de hade utbildat en mängd små signaler som kunde framföras med olika korta och långa knackningar. De hade läst om ett par fångar i ett fängelse som meddelat sig med varandra på det sättet. Och varje kväll lekte de fångar, vilket var mycket roligt och spännande. Men Angela hade ingen där hemma att leka fånge med, därför gick Gotthards retsamhet henne till hjärtat.

— Vill du ha ett äpple? sade Edla.

Hon kände att Angela var ledsen. Äpplena spredo en god doft omkring sig. Ett som suttit för nära elden blossade nästan, glödande hett.

— Nej! svarade Angela med gråten i halsen.

Hon ville inte ha något äpple, hon ville inte ha något alls av de där två.

— Aha! utbrast Gotthard bara och log.

Det blev för mycket. Angela rusade upp.

— Jag vill aldrig mer tala till dig, ropade hon upprörd och sprang ut ur rummet.

Det gick några dagar och Angela höll sig undan från Gotthard. Hon var djupt sårad och ville inte ens tala med honom. Edla som gärna ville vara god vän med Angela, men inte släppa Gotthard, försvarade honom.

— Förstår du inte, han bara skämtade, sade hon. Jag får tåla mycket av honom, jag, tillade hon och tänkte på hur Gotthard ofta nupit henne riktigt hårt.

Edla var lik sin far till utseendet, men inte till sinnelaget. Hon var inte så stark till hälsan som de två bröderna. Hennes insjunkna bröstorg tydde på en benägenhet för lungsot. Lungsot var kanske det enda i världen Betty var riktigt rädd för. Hennes egen mor hade haft klent bröst, judar ha ofta anlag för lungsot och Betty var rädd för Edlas skull. Hon gav henne mjölk att dricka och mycket smör på brödet, men Edla förblev lika mager. Hon hade ingen fantasibegåvning, men en stark läslust och lärde sig fort allting utantill. Angela hade däremot svårt för att lära sig utantill. Hon fattade instinktivt redan nu en dikts skönhet och läste rysande av fröjd om och om samma stycke, medan Edla kunde rabbla det högt, fast med fel betoningar på meningarna, eftersom hon sällan förstod deras innehåll. Elsa, som tyckte sig se sina egna anlag hos Edla, uppmuntrade henne ändå inte. Hon hade vid mognare år börjat förstå hur dumt hon slukat allt, på samma sätt som Edla, njutande av att kunna utantill utan att gripa andemeningen. För Angela hade hon en särskild ömhet, som hon sökte dölja, då hon inte ansåg det rätt att visa att någon var hennes favorit. Men ibland dröjde hennes blickar vid Angelas huvud, då det lutade sig över boken. Och åter tyckte hon sig se Hugo, eller hon spratt

till vid ljudet av Angelas röst, vilkens klang ibland påminde henne om Hugos. Elsa hade lagt märke till att Angela och Gotthard blivit ovänner, utan att hon det minsta anade orsaken. När hon därför en dag såg Angela lysa upp, då hon fann en stor påse äpplen på sin plats, förstod Elsa att Gotthard tagit första steget till försoning.

Efter lektionen grep Angela hastigt sin påse med äpplen. I trappan mötte hon Gotthard, han försökte se likgiltig ut och småvisslade som om han inte hade en aning om sin gåva. Han och Edla hade kvällen förut genom väggen kommit överens om att Angela borde försonas. Egentligen var det väl Edla som hittat på det där fåniga med gåvan. Angela stannade mitt framför Gotthard med glittrande ögon. När hon såg glad ut som nu, var hon förbluffande söt, det hade Gotthard aldrig förut tänkt på.

— Vill du ha ett äpple, Gotthard? sade Angela.

Gotthard blev röd över hela ansiktet, tog ett äpple och bet i det. Ingen av dem sade något mera, och försoningen var fullkomlig.

De långa kvällarna sedan barnen lagt sig och Hans gått in i sitt rum för att i ro få läsa eller skriva brev, brukade Betty och Elsa sitta inne i vardagsrummet och sy. Betty var inte road av handarbeten, men hon tyckte att hon måste hålla Elsa sällskap. Mest talade de då om barnen, och Betty gladde sig åt att Elsa tyktes så bra förstå dem. Hon var själv aldrig riktigt säker på Gotthard, som ofta visade sig häftig. En stormande häftighet som

snart gick över och då han efteråt var lika ångerfull, som han nyss varit ond. Han var begåvad, men intresserade sig ej för något särskilt ämne. Och det tyckte Betty att han skulle göra. Elsa sade att så voro de flesta pojkar i den åldern. De splittrade sig på en massa saker för att slutligen slukas av ett intresse, för kemi, historia, ibland matematik, och ändå kunde man inte vara säker på att de inte sedan uppe i gymnasistklasserna till sist ägnade sig åt något helt annat.

— Bevare mig väl för att vara pojke! kunde då Betty stillsamt säga. Och ändå slår det mig ibland, då jag är litet nedstämd, förstås, en aning om att Gotthard kommer att bli militär, bara för uniformens skull. Han är så galen i allt som lyser, alldeles som en skata efter silverskedar.

Elsa var snart helt och hållet hemma hos Betty och Hans. Det berodde inte bara på deras egen hjärtlighet och deras önskan att hon skulle trivas, utan också på hennes förmåga att gå upp i omgivningen. Så hade hon format sig efter Angelas föräldrar, varit dem nyttig på tusen små sätt och troget beundrande lyssnat till deras samtal. Hon var så ensam, hade inte något som var riktigt hennes eget, därför var det väl hennes lycka att kunna bli den tredje hos två andra. Det blev hennes hem detta att låna värmen från andras brasor. Blev hon icke själv värmd på detta sätt, fick hon inte själv del av de vänliga blickarna i Hugos lyckliga äktenskap, liksom nu i Bettys och Hans'? Hugo hade hon för-

älskat sig i, och nu började hon känna nästan det samma för Hans. Hans drömmande min förtjuste henne, hans röst, ja hans nervösa knäppande med fingrarna. Hon måste älska någon, liksom en hund måste ha en herre. Hon hade ju själv liknat sig vid sin hund. Om kvällarna när hon låg i sitt rum på nedre botten hörde hon Bettys och Hans' fotsteg över sitt huvud eller deras lågmälda röster då de samtalade med varandra. Och hon somnade in med drömmar om kärlek och lycka, ändå i sitt innersta medveten om att den fulla kärleken ej skulle komma på hennes lott. Hon hade redan funnit sig i att vara en gammal flicka, skyddande sig från ensamhet och ledsnad på detta sätt.

Ofta bad Betty Petra komma om kvällarna och sällskapa med dem. Utan att vilja erkänna det ens för sig själv, fann Betty tiden ganska lång med Elsa. De voro så helt och hållet olika varandra, och det hände ju att samtalet om barnen också kunde sina. Snart kom Petra nästan regelbundet ett par kvällar i veckan sedan Angela lagt sig. Hans skickade sin vagn för att hämta henne, då han ej ville att hon skulle gå ensam i mörkret. De tre fruntimren utgjorde en liten sluten och behaglig krets som kämpade mot höstens mörker och de långa kvällarnas tråkighet. Betty läste högt, glad att få smussla undan det prövande broderiet. De hade valt Thackerays Familjen Newcome i svensk översättning. Både Petra och Betty hade läst den förr, men för Elsa som ej sysslat mycket med romanläsning var den

gamla boken ny. Hon roade ständigt Betty och Petra med sina naiva anmärkningar, hon var spänd som en barnunge på fortsättningen, och varje kväll det skulle läsas högt räckte hon fram boken, vari hon lagt ett märke, med anmärkningen:

— Få nu se hur det går!

Ibland höll hon upp nålen och glömde att sticka i den på nytt, och hennes fingrar rörde sig, medan hon stirrade på Betty, som om hon i luften fortsatt att brodera, inte längre med silket utan med berättelsens ord.

— Tänk! sade hon helt upplivad. Den där vackre unge mannen kunde väl få sin söta kusin. En sådan gammal häxa till mormor! Ja ja, hur skall det nu bli?

Själva de båda tjocka volymerna i de gröna klotbanden med pressningar och författarporträttet i guld på pärmen förtrollade henne.

— Den tar nog aldrig slut, sade hon förhoppningsfullt. Så tätt tryckt som den är.

Det omständliga beskrivandet tröttade henne inte alls. Hon drog en suck av otålighet, när Betty slutade och lade dit bokmärket igen.

Men en kväll bröts plötsligt deras harmoniska cirkel. Adèle hade nu en tid lagt märke till att Petra så ofta om kvällarna for till sin bror och svägerska, och av jungfrurna hos Hans hade hon fått höra om högläsningssaftnarna. Hennes högsta önskan var nu att hon skulle få komma med. Varför hade inte hon, Adèle, inbjudits? Det fordrade väl

den ringaste artighet. Hur skulle hon uppnå detta mål? Hon valde det dramatiska sättet, emedan det låg bäst för hennes lynne och sinne för dessa scener, vilka hon aldrig tröttnade på, även om hennes man för länge sedan slutat att intressera sig för dem. Hon valde en ny publik, en publik som inte kände henne så väl och därför skulle låta sig förbluffas.

På landet spökar det. Vindens sus för med sig viskande röster, bud från en annan värld. I mörkret knacka knotiga fingrar på fönsterrutan. Steg rassla på trädgårdsgången. Det tar i dörrvredet, men tittar man ut, är ingen där. Ett barn ropar klagande i skogen. Det är kanske en räv som stryker där uppe i skogskanten och ser ned på ljusen i herrgården. Men det kan likaväl vara ett barn, som klagar sin nöd, som längtar hem igen till den varma stugan, till far och mor, till syskonen, till lampans sken över arbetsbordet. Ett dött litet barn. Ja, den lilla tokiga gossen, som nyss dog ute i skogen. Hans ande får ingen ro. Liksom den stackaren förut strövade omkring ute på vägarna, irrar nu hans ande omkring på de gamla kända platserna. Adèle trodde det eller trodde det inte. Det kunde just göra detsamma.

En afton då arrendatorn var borta och Petra rest till Betty, rusade Adèle ut i skogen, fram på genvägen till Ekered. Hon sprang som en jagad, och fastän hon ej från början, då hon stängt dörren bakom sig och skyndat ut i den svarta kvällen, varit rädd, steg stämningen i skogen henne åt huvudet, så att hon verkligen blev skrämmd. Hon kom fram till

herrgården lagom upphetsad, barhuvad och utan kappa. Hastigt sprang hon uppför trappan. De andra där inne i vardagsrummet hörde någon utanför och sågo lyssnande upp.

Adèle steg då plötsligt in till dem. Petra ryckte till av obehag, Betty sänkte boken i knäet. Adèle var vitare än vanligt om kinderna. Hennes bleka ögon tycktes ha sjunkit in i ögonhålorna och vilade som djupa skuggor i ansiktet. Hennes hår föll oordnat omkring hennes axlar. Ovillkorligt meddelade hon något av sin egen hysteriska skräck åt de andra.

— Jag stör er. Förlåt! sade hon med sin ständigt hesa röst. Men jag såg gossen!

— Vilken gosse? utbrast Elsa.

Hennes runda glasögon blänkte.

— Den döde! Den där lilla stackaren. Jag var alldeles ensam. Det knackade på fönstret. På dörren. Och då såg jag hans bleka ansikte mot rutan.

Hon sjönk ned i en stol, den bekvämaste, och dolde rysande sitt huvud i händerna. Fast det bara var en effekt hon ville åstadkomma, trodde hon i det ögonblicket att hon verkligen sett gossen. De andra tittade på varandra. Genomskådade de henne? Att hon bara kom för att söka deras sällskap? Hur skulle de kunnat det? Adèles nya publik var icke mistrogen och förstod sig icke på dessa hysteriska scener. Ehuru ingen av de tre kvinnorna tyckte om Adèle, hade de dock medlidande med henne. Deras afton hade hon förstört. De voro helt bestörta. Petra själv kände litet samvetsqual över att hon inte

förut bett Adèle komma, utan låtit henne sitta ensam bland spökena. Från denna afton bådo de alltid Adèle vara med dem, utan att ha en aning om att hon fräckt väckt upp det döda barnet för att få sin vilja fram. Själv var hon helt stolt över att ha lyckats.

— Jag skrämde dem från vettet, förklarade hon sedan för sin man, i ett plötsligt behov av att få förtro sig åt någon. Nu tycka de synd om mig.

Hennes man hörde på med avsmak.

— Du är tokig, Adèle, sade han och trodde kanske själv att hon var det.

Nu var det en förrädare i deras läger, men ingen av de tre kvinnorna hade en aning därom. De voro särskilt vänliga mot Adèle, som om de därigenom kunde överskylla det obehag de kände av att tvingats tillsammans med henne. Vad hjälpte det dem att de voro vänliga? Deras hemligheter spårade hon upp. Deras små svagheter föllo henne strax i ögonen. Medan Betty läste, plägade Adèle med plirande och dolda blickar se sig omkring i rummet. Boken begrep hon inte alls. Sådant sentimentalt pjosk hade hon vuxit ifrån. Hon begagnade de andras intresse för läsningen till att studera dem. Varpå berodde deras framgång i livet? Hur kom det sig att Betty ägde dessa härliga gamla mahognymöbler, vackra barn, en god man, att Petra hade en herrgård och ett lugnt och fridfullt liv? Och Elsa... Elsa brydde Adèle sig först inte om. Hon var lärarinna, ett slags underordnad i alla fall. Och hon såg för löjlig ut

med sina glasögon och sin svällande fetma. Men så kom Hans med i detta skuggspel. Ty ett skuggspel var allt vad Adèle såg. Liksom om kvällarna skuggorna stiga kolossala och svarta uppför väggar och tak och grymt driva sin lek med människorna i rummet, så att deras kroppar ibland bli till jättars kroppar, med utspärrade fingrar och stora tunga huvuden, som avbilda sig mot väggens ljusa fält, och ibland krympa till gnomer i hörn och vråar då lampan flyttas, alltid vanskapta, alltid groteska, så formade också Adèles heta hjärna liknande bilder av de människor hon lärde känna. Verkligheten nöjde hon sig aldrig med. Blixtsnabbt såg hon Elsa rodna, då Hans steg in, lade märke till hur hon med huvudet på sned anammade hans ord, och hon jublade över att hon till sist funnit något otillbörligt också i detta till synes så idealiska hemliv.

Elsas stackars kärlek hade hon snart genomskådat. Hon berättade om den för den tandlösa tvättgumman, som med sin ständigt mumsande käringmun tycktes lättare smälta och omsätta traktens skvallerhistorier än vanlig föda. Och snart tisslades det försåtligt om Hans och Elsa, liksom förut om arrendatorn och Adèle. Men Adèle själv njöt glupskt av aftnarnas trevnad och av att äntligen ha blivit förtrolig med de människor hon avundades.

XIX.

Julen på Ekered brukade alltid vara särskilt glad, emedan Sven då väntades hem. Mitt i stöket och de många julförberedelserna gick Betty omkring med en stilla högtid i sitt hjärta, som om julens ljus redan tänts hos henne. Hon var ju en kristen, döpt och upptagen i den protestantiska kyrkan, men i sina tankar inneslöt hon ändå icke Jesus som dog på korset. Hela hennes kristendom var barnen, de älskade, hennes egna barn. För dem levde hon, och om någon anfallit dem, skulle hon försvarat dem som en vredgad lejoninna.

Detta år kom Sven och överraskade dem. Han hade fått lov från skolan en dag tidigare och for genast hem. Från stationen fick han gå, då ingen mötte honom, eftersom man ej visste av hans ankomst. Hela natten hade det snöat, och skogen på ömse sidor om vägen var vit av snö: ett tjockt, mjukt snölager, som lagt sig över de breda grenarna och över marken, som ännu inte var tillfrusen. Snökornen virvlade upp och yrde i den klara luften, så fort vinden kom farande.

Sven gick hastigt framåt. Han gladde sig åt allt vad han såg: skogens skönhet, en gråluden ekorre

som kilade framför honom, och han stannade och lyssnade till tunga vingslag inne i skogen, då en tjäderhöna lyfte till flykt. Någonstädes där inne brann en kolmila, han såg inte röken av den, men med vinden kom doften av kol och tjära, för honom en välkänd doft, som hälsade honom välkommen.

Plötsligt vid en krökning av vägen stod han ansikte mot ansikte med Agda. Det föreföll honom som ett lyckligt omen, att de på detta sätt, utan att veta om det, ilat varandra till mötes. De stannade båda, blossande röda och förlägna. Agda såg mer trolsk ut än någonsin, med en röd luva på det kolsvarta håret och en mörk kavaj, en sådan som pojkar bruka ha, med blanka knappar. Sedan de hälsat, kramande varandras kalla händer, vände Sven och följde Agda.

— Men Sven skall ju hem, sade Agda.

Han hade glömt det i samma ögonblick han fått se henne.

— Jag är hemma nu, sade han glatt, som om han rest hem bara för att möta henne.

Han hade drömt om henne under skolterminen. Avståndet och skilsmässan hade gjort hennes bild ännu mer fantastisk och åtråvärd. Medlidsamt hade han lyssnat till sina klasskamraters prat om deras små äventyr, som förefallit honom bra enkla. Och nu gick han vid Agdas sida. Han såg i smyg på henne, och då så plötsligt deras blickar möttes, skratade han förtjust till. Hans mor som nu förberedde hans ankomst intet anande borde fått hans första

hälsning. Det tänkte han inte ens på. Deras ord fingo fladdrande fjärilsvingar, som ömt berörde deras blossande kinder. Så lätt, så dunig är den första kärleken. Den höjer sig upp ur hjärtats varma bo och fruktar inte kylan och inte stormen. Att inte snön smalt under de där ungdomarnas fötter, att inte trädens grenar började droppa varma tårar i stället för iskall snö!

De kommo fram till samhället. Agda hade ett par ärenden att gå, innan de åter vände hem. Sven mötte stationsinspektoren, som han för en stund sedan skilts från. Denne stirrade förvånad på det unga paret. Andra tittade också. Några barn kommo springande. Alla barn voro förtjusta i Agda. Hon tog upp ett litet pyre i sin famn och såg med strålände ögon över barnets huvud på Sven. Sven smekte barnet och tyckte att han då smekte Agda. Hon såg ut som en ung mor, en sådan som så ofta följer zigenarna, omgiven av barn, ännu nästan ett barn själv. De gingo hemåt igen.

Ute på gården stod Betty och strödde ut litet brödsmlor till sparvarna. Hon hade en gammal brun ulster på sig som kom henne att se tjockare ut än vanligt. Hennes hår var oordnat. För första gången betraktade Sven kritiskt sin mor. Han fann henne en liten smula löjlig, utstyrd som hon var, bredvid den smärta unga skönheten Agda. Betty släppte genast vad hon hade i händerna. Sparvarna flögo kvittrande och vinande upp omkring henne.

— Å Sven, skrek hon till och slog häftigt armarna om honom.

Över hans huvud mötte hon i detsamma Agdas ögon. Betty blev generad, som om hon för en främmande låst upp portarna till sin helgedom. Hon drog Sven med sig in. Men hon tänkte hela tiden på Agda, medan hon glatt pratade med sin son. Också Agda hade, då deras ögon mötts, blottat något av sitt innersta. Utan att Betty ville tillstå det, hade hon blivit rädd som för en hemlig fara. Och plötsligt slog det henne som en olycka att Sven inte rusat direkt hem till Bettys famn, utan fördröjt sig med att först följa den unga flickan.

Men dessa så blixtsnabbt väckta tankar försvunno under julfirandet. Gamle Levin kom som han brukade om jularna, likt en grå och mysande tomt, lastad med paket. Hans son hade inte denna gång kunnat följa med, då han varit upptagen av sitt arbete. Petra och Angela firade julaftonen hos Hans och Betty. Och allt var för en tid glädje och belåtenhet och fritt från all oro. Men det skulle inte vara länge.

En av juldagarna då Betty och Sven sutto tillsammans knackade Agda på dörren. Hon kom in blygt med nedslagna ögon. Hon hade fått ett brev från sin mor om att hon blivit sjuk, och nu undrade Agda om hon kunde få ut en del av lönen i förskott för att skicka till modern. Betty var mycket deltagande. Hon förhörde sig vänligt om Agdas förhållanden och gick strax efter några sedlar, som

hon stack i hennes hand. Sven satt och såg på. När Agda tog emot pengarna, märkte han hur hennes ögon plötsligt tändes av glädje. Sven kände ett starkt obehag. Hans älskade var beroende av deras familj och stod där och tog emot sin lön av hans mor, som en vanlig liten tjänstflicka. Han tyckte inte om det. Ja han avskydde i det ögonblicket Betty för hennes min av välvilja, för hennes ofinkänslighet att räcka flickan pengarna i hans närvaro.

När Agda gick och Betty sysslade med annat, sprang Sven efter sin rock och smög sig ut efter Agda. I sin röda luva och korta lustiga kavaj gick hon redan över gården för att fortsätta till stationen och sända av beloppet.

— Agda! ropade han till och sprang efter henne.

Hans morfar, som stod vid fönstret, såg honom och tänkte kalla, men vände sig hastigt mot rummet med en axelryckning.

— Stackars lilla Betty, muttrade han. Fågelungen vill flyga själv.

Ute på vägen rättade Sven sina steg efter Agdas. Båda gingo med stor hast, som om de inte hade ett ögonblick att förlora. Tänkte Agda bara på sin mor? Sven gav henne en snabb blick, men såg endast hennes röda bortvända kind. Den hösten hade han fyllt sjutton år. Agda var väl ett år äldre, men hon såg späd och liten ut bredvid Sven, som vuxit upp till en lång ung man, ännu med för smala axlar så att huvudet föreföll litet på den långa kroppen, men alltjämt smidig i rörelserna, utan poj-

kars vanliga slängiga och ryckiga gång. Plötsligt tog han hennes hand. De voro ensamma på vägen, ingen människa syntes till.

— Vi kunna gå en genväg här över skogen, sade Sven, och hans röst darrade litet.

Hon nickade. De gingo in i skogen, alltjämt med samma hast. Inne på den smala stigen kommo de närmare varandra. Där stod en lada. Dess dörr hade blivit lämnad litet på glänt. Sven stannade. Han gick fram och tittade in. Där inne var det nästan mörkt, en ljum luft strömmade emot honom. Halvvägs mot taket låg höet packat i mjuka vålmar.

— Du har då inte så bråttom, sade Sven, plötsligt helt djärv.

Han hade fångat en glimt ur Agdas ögon.

— Kom! Och han drog henne med sig in i ladan.

Där inne i skymningen slöto de sig intill varandra. Höet doftade. De hörde en fågel hacka i skogen mot ett träd. Allt var eljes tyst omkring dem som i väntan på något. De blanka knapparna på Agdas kavaj lyste, en dubbel rad vaksamma tigande ögon. Borrande ned sina knutna händer i höet, sökte Sven kyssa Agdas mun, men det mjuka höet gav vika för hans tyngd och hans huvud sjönk ned mot hennes bröst. Han slog ena armen omkring henne. Med ett litet kvävt skratt drog hon honom intill sig. De tego. Kavajens sträva tyg plågade hans kind. Kavajen skyddade henne, höll honom långtifrån hennes varma kropp, fastän hon dragit honom intill sig. Han hade icke ännu älskarens djärvhet. Han

skulle velat befria henne från den där kavajen, men vågade inte.

Men se! Hon hjälpte honom. Milt flyttade hon litet på sig och knäppte långsamt upp kavajen. Fastän han bara skymtade hennes blus, tyckte han ändå att det var, som om hon för hans skull lossat sina kläder. Hårt omfamnande henne, kände han nu värmen från hennes lemmar strömma emot sig.

— Jag tycker så mycket om dig, mumlade han.

Orden behövdes ju inte. De tryckte sig intill varandra. Han lade sitt ena ben över hennes för att hålla hennes darrande kropp stilla. Detta darrande, skälvande, som levde i hans famn, som frustade en het andedräkt mot hans kind, gjorde honom yr i huvudet. En hunger efter ömhet, som han aldrig förr förnummit, kom hans strupe att kännas torr och snörde samman hans hals.

— Jag vill! Jag vill! sade han häftigt.

Och hon upprepade dröjande, sammetslent, men med skratt i rösten:

— Jag — vill!

Med handen kände han varsamt på hennes ena lilla runda fasta bröst. I ett behov av att göra henne illa, därför att han själv led, kramade han det så hårt, att hon skrek till. Då blev han dristigare. Han smekte hennes ben, trevande sig upp under kjolen, och hans hand blev plötsligt stilla, då han kände hennes nakna brännheta hud. Om hon ändå vore naken! Hon skulle vila i hans armar. Han skulle

göra med henne vad han ville. Hennes kropp under kläderna... Den drömde där, en hemlighet för honom. Han fick tag i spännet på hennes strumpeband och tryckte till det hårt för att åter få höra henne skrika så där. Så skrek visst en ung kvinna, när man tog henne, då hon gav sig i smärta och i kärlekens utsägliga vända.

Men han vågade inte. Han blygdes över sin ungdom och tafatthet. Han gjorde ju henne bara illa, utan att skänka henne glädje.

— Kyss mig då, viskade hon vid hans öra.

Åter sökte han hennes mun. Han kysste henne. Hon slog armarna om honom. Han trängde henne bakåt mot höet, kysste henne andfådd, darrande, bet henne. Det kom litet blod på hennes läppar, och han sög det i sig. Det hade en besk smak.

— Du är min, sade han lågt.

Och han hörde henne skratta ömt, kuttrande som en duva. Hon var en annan nu, än när hon gått så rank och stolt på vägen. Voro de alla sådana, oåtkomliga, slutna inom klädernas hölje, för att plötsligt inför kärleken knäppa upp sina blänkande knappar, breda ut sina lemmar, bli mjuka, svälla, så att man tyckte sig omgiven och begraven av buktande former och fasta små bröst?

Han härdade inte ut längre. Han kastade sig raklång över henne, och pressande sig intill henne, utan att våga riva upp hennes kläder för att nå en fullkomligare lycka, sökte han sin njutning och fann den med huvudet mellan hennes bröst och sin kropp

in mot hennes sköte. Han tumlade uttröttad och med bultande pulsar på sidan i höet.

De voro tysta. Han tänkte nu på, som om han mindes något avlägset, att han nyss hört sedlarna, som hon stoppat innanför blusen, svagt prassla vid hennes rörelser. Det var pengarna hon fått av hans mor. Tanken därpå brände honom som något skamligt. Men den skam han kände berodde väl på att han inför henne så litet förmått visa sig som man.

De gingo ut igen. Hon log mot honom och han blev åter glad. Då de skulle fortsätta ned till stationen, stötte de på arrendatorns fru. Hon stod vid ladans knut och betraktade dem med ett underligt leende. Också hon var blek med skinande ögon, som om hon upplevat något. De hälsade och gingo skrämnda förbi henne, anande att hon hade ont i sinnet.

Medan de två unga voro nere vid stationen, hände det något på herrgården. Betty och hennes far sutto förtroligt samtalande mot varandra, då Adèle kom till dem. Betty spratt upp. Hon hade märkt att Adèles närvaro sällan bådade gott. Hon hade något av rätta. Nosande, vädrande, kvick i rörelserna, då något var på färde i en sophög. Nu berättade hon för Betty, inte bekymrande sig om att den gamle herrn satt där, hur hon sett Agda och Sven smyga sig in i ladan, där de dröjt väl tre kvart. Ja, tre kvart. Hon hade sett på klockan. Hon blinkade med ögonen mot Betty, som satt där förstummad och ledsen in i själen.

— Varför väntade ni på dem? sade herr Levin

lugnt, men hans läppar skälvde litet under den grå mustaschen.

Adèle tog det som ett skämt.

— Nej, man bör väl inte vänta, när två unga ha litet hyss för sig, sade hon menande.

Orden gjorde Betty plötsligt rasande.

— Tyst! ropade hon till. Varför skall ni komma och förstöra oss, mitt vackra hem, med era nedriga misstankar?

Utän att bry sig om Adèle gick hon ut ur rummet. Den gamle Levin fann henne efter en stund uppe i skolrummet. Tårarna tillrade utför hennes kinder.

— Sven, Sven, jämrade hon sig högt, medan hon, utan att veta det, alldeles vätte ned en uppslagen bok framför sig med sina tårar.

Hennes far satte sig bredvid henne.

— Så ja, Betty, sade han, talande som till ett litet barn. Lugna dig, min stackars flicka. Jag har nog sett det där komma. Jag märkte, att det var något med Sven redan i somras, då jag var här.

— Du skulle sagt det till mig. En mor bör veta . . .

Levin skakade på huvudet.

— En mor, sade han, vill alltid tro att barnet fortfarande lever inom henne, att det söker sin näring och tillfredsställelse hos henne, att det är en lem av hennes kropp. Hon fattar inte, inte ens sedan han blivit en vuxen människa, att han ej fortfarande genom ett hemlighetsfullt band är fäst vid henne. Det bandet finns, men nöts och slits av med åren. Den unge gossen, vars blod minns att

det en gång vilat i en kvinnas sköte, söker sig då alltid tillbaka till en kvinna, men det blir till en annan kvinna. Ibland till en yngre, ofta till en äldre. Men ynglingens kärlek till ungmön är även den alltid en minnesakt, fast han ej vet om det. För honom gäller det då att hos den älskade upptäcka och tränga fram till modern, och han blir ett barn, som tigger om att hos flickan ånyo få krypa in till moderns värme.

— Ack, tyst du käre, sade Betty otåligt. Jag förstår dig inte. Jag vet bara att Sven har gjort något orätt, och att han är min son.

Levin log litet vemodigt.

— Och du själv då, sade han blitt. Förr frågade du mig till råds om allt och var helt beroende av mig. Och hur är det nu? Jag är bara en gammal man och du lever vidare utan mig. Tror du inte jag också känt banden slitas och sett mina egna barn vandra vägar långtifrån mig? Vi äldre, vi gamla, äro inte outhärliga. Det är bittert, när man först inser det. Men också den sorgen går över.

Betty sträckte fram sin hand leende genom tårarna.

— Du stackars pappa, sade hon bara.

Karakteristiskt för Bettys sätt att handla var, att då hon talat med Sven, som berättade om allt på hennes frågor, skickade hon bort honom och inte Agda. Sven fick resa till sina kusiner i Stockholm över julen i stället för att vara hemma, och hela lovet gick Betty med tungt och tomt hjärta och längtade efter att få kalla den brottslige tillbaka.

XX.

Ett rum! Fyra väggar! Ljusa tapeter, där rosenbuketter slingra sina rankor och gröna blad tyckas spricka ut på ett hemlighetsfullt sätt. Man kan räkna rosorna och de gröna bladen och känna sig säker på att där på ena sidan av väggen finnas så och så många rosor och blad, därpå räknar man om dem och får ett annat tal. Har ett nytt blad spruckit ut eller en ros fallit? Evigheten skulle icke räcka till att räkna dem alla, icke heller tålmodet och räknelusten. Ett stort snidat skåp, en kristallkrona i taket, en bred säng, där mamma en gång för länge sedan vilat, ett skrivbord, en byrå. En kommod med mar-morskiva, där breda grå ådror bilda ett nät. Ligga ådrorna tätt under ytan, eller kan man suddas ut dem som blyerts? Det kan man inte. Angela har försökt och dragit sitt finger genom utspillt tvättvatten. Ådrorna finnas ändå kvar. En länstol. Angela sitter i den och når icke ned med fötterna, benen dingla i luften, längtande efter golvets fasta stöd. En matta, mjuk så att foten sjunker ned i den. En bokhylla med rader av böcker, många skolböcker, i bruna pappersomslag. Ett spegelbord av mahogny. I spegeln kan Angela se en bild av rummet och sig

själv. Avlägset i ett glasklart ljus, vilket gör att allt man betraktar ser ut, som om det i nästa ögonblick skulle kunna brista sönder med ett klingande sprött ljud, som när en kristallvas går i tusen bitar. När en blomma står tätt invid spegeln, målar den en blossande röd eller ljusblå fläck på glaset. Och i spegeln är den icke längre en doftande fuktig blomma utan något annat, en droppe blod, som fallit på en stängel, en bit av den blå rymden, där om kvällarna då lampan tänts en stråle ljus blixtrar som en himmelens stjärna. Om natten drömmer detta rum i mörkret med Angela. Det visar sig för henne. Det är icke sig likt, men ändå hennes rum. I drömmens underbara halvdunkel ha möblerna vuxit sig gigantiska: odjur, som vilja sluka henne. En öppnad skåpdörr är en jättemuns gap. I spegeln skära knivar blåbleka blixtrar som vid ett åskväder om sommaren, och rosorna brista ut från väggarna. Bladen regna genom rummet ned på mattan, fyllande luften med en kvalmig doft. Kristallkronan sänker sig. Det brinner inte längre ljus i dess lampa eller i vekarna, utan varje droppe av kristall lågar, färgande rummet från ljusaste grönt till blått, gult, rött och gredelint, genomlöpande en regnbåges lysande och skiftande skala.

Om somrarna finner Angela till sin förtjusning rosorna i Petras trädgård. Hon vill tro att hon ännu lever i nattens drömmar och att tapetens rosor klängt sig ut genom hennes fönster för att fylla trädgården med sin skönhet. Också dessa rosor äro

gula, sötaktigt doftande, och hon kan plocka famnen full av dem och känna en tagg sticka mot sitt fina skinn. Och vandrar hon till Ekereds terrasser, äro rosorna också där, mera välordnade, med rosenbuskarna växande i långa rader efter gångarna. Angela ler emot dem, glatt igenkännande. Det är en hemlighet mellan henne och rosorna, detta att de alla äro syskon ur samma krets. Att de vakna till blomning i sommarens varma sol liksom i det spelande och underliga ljuset, som flyter i Angelas dröm.

Hennes barndomsvärld lever sitt liv inom ett bestämt rum, där hon rör sig tryggt omedveten om vad som finns utanför dess område. I detta välbekanta rum är det fullt upp att se, fullt upp att syssla med. De vuxna ha så bråttom. Angela har god tid. De vuxna lägga inte märke till vad hon ser. Deras fötter skynda över de streck hon ritat i sanden under sin lek, suddande ut dem utan att förstå att tecknen och strecken i sanden äro betydelsefulla. Kanske ha de själva för åratals och åratals sedan ägt ett sådant rum som Angela nu. När ålderdomen kommer, fly de tillbaka till det och finna dörren stängd och tillbommad. Men under dess tröskel och genom dess låsta nyckelhål silar ett svagt ljus ut och smeker deras ansikten. Ljuset från barnomens trädgård, varöver solen alltid sken från en blå himmel. Där trollsländor och fjärilar svävade, där rosorna doftade, där streck dragna i sanden och små fotsteg intryckta i trädgårdsgångarnas fuktiga jord visa, att ett litet barn en gång gått där,

dansat fram på lätta fötter. Nyckeln är förlorad, den beskäftiga vuxna, som hade så bråttom, har slarvat bort den, och ingen sticker mera en sådan guldnyckel i den gamlas hand.

Angela behöver inte guldnyckeln. Hon är ju inne i barndomens rum och längtar inte därifrån. Där växlar ständigt ljus och skugga. Ovädret kommer och river löven av träden, dansar bort med dem i virvlande fart. Ovädret dånar med alla gäckande vindar lösa, det viner kring herrgården, som ville det lyfta det tunga huset och dansa bort med det i rymden. Hej, en sådan fruktansvärd och farlig lek. Men huset står kvar, darrande och skälvande ändå, så att fönsterrutorna klirra och dörrar flyga upp på vid gavel.

Se, det snöar. Tätt, tätt, vitt, vitt. Snön lägger sig över marken. Allt svart och mörkt försvinner, hela världen är vit som en dunig änglavinge. Sjön fryser till. Isen, klar och genomskinlig, binder det oroliga vattnet så att det inte susar och brusar mer. Inga vågor slå mot stranden, inga lätta vindar krama längre vattnets yta. Angela går ända ut till ön. När hon tittar ned i isen, ser hon orörliga vassblad och alger. Det ser besynnerligt ut, som om all växtlighet där nere stelnat, bildande krokiga fingrar som trycka sig upp mot isskorpan, pekande på Angela, som om de ville draga henne ned till sig.

Om aftnarna rinner mörkret fram, kallt, fuktigt som ur en outtömlig svart källa, som är själva rymden. Då tändas ljusen i alla rum. Skuggor flacka

i vråarna, krypa skrämnda undan och rusa åter fram likt en flock hungriga djur för att förtära ljuslågorna. Och när Angela går uppför stora trappan med ett ljus i handen, äro skuggdjuren med ens hos henne och släcka ljuset med slickande svarta tungor. Då är Angela plötsligt ensam — ensam i hela världen. Ingen är så ensam som hon i den mörka trappan, där varje famlande, osäkert stigande uppåt till ett nytt trappsteg är som att trampa utåt i en tomhet. Hon tycker att nästa trappsteg höjer sig så långsamt, att hon alltid måste stå där med foten lyftad, förstenad av fasa inför det okända och med ett slocknat ljus i sin domnande hand. Hon vill skrika, men kan inte. Då öppnas dörren från Petras rum. En bred ljusflod strömmar ut, ringlar sig nedåt, visande trappsteg efter trappsteg, som plötsligt ligga där ordnade, utan att man vet hur det hastigt gått till, och Petras röst, djup och vänlig, ropar:

— Kom då, Angela.

Det är befrielsen. Och Angela rusar upp, ännu i farten kännande hur det rycker i hennes klänning och hur det pustar kyla omkring hennes kinder.

Men vintern finns för Angela endast till för att göra våren dubbelt ljuv. Hur börjar våren? Var? När? När isen går upp och sjön börjar sjunga. När marken visar bara fläckar och vattnet samlar sig i diken och glittrar, så man kan tro att tusen små gula blommor redan sticka upp. När man hör en fågel ropa inifrån skogens dunkel, kallande på

någon med bevekande röst. Angela vet var våren födes, hon vet det lika säkert som att tapeternas rosor brista ut från hennes väggar. Det är i Johans trädgård. Tätt under hans fönster ligger en rabatt, om vintern höljd av snö, så att ingen kan ana vad som döljer sig där. Och därifrån kommer våren, våren själv. Solen bränner i den lilla stugans fönster. Istapparna, som länge hängt kring takåsen i långa kristallklara droppar, fångande ljuset och värmen, börja smälta. Först falla ett par droppar, rätt ned i rabatten, borrhande djupa svarta hål i snön som täcker den, så smälter istapp efter istapp. I dagar, under den allt varmare strålände solen, rinner det som ett stilla ljumt regn från Johans tak. Och se, våren är plötsligt där, innan man anar det, innan man vet om att det där nere i jorden hela tiden arbetat och grott. Två smala gröna blad sticka upp bland den smältande snön, så ljusgröna och bleka att de nätt och jämnt kunna skönjas, och en klocka, vit som snön, dallrar på en spröd stängel. Vårens första blomma! Våren själv! Angela tror att från denna lilla skygga blomma kommer hela vårens härlighet. Den sluter så trofast sin kalk om det som drömmer där innanför. Den rymmer sol och värme, den rymmer doft och frön. Och när dess kalk brister upp, ringer den med ett ljud, så sprött att det icke kan nå ens Angelas lyssnande öra, ut över allt levande som sover under snön, väckande hela naturen.

Sälgen får vita silkeslena knoppar, och snart vaja gula hängen och doppa sig som fågelnäbbar i sjöns vatten. Björkarna lysa i gredelint och rött, som om de levde i en morgonrodnads sken. Och i hagarna slå blåsipporna ut. Bland mossiga och fläckiga stenar och svarta rishögar och ur en matta av fjolårets vissna och gula löv titta de små ljusblå stjärnblommorna upp som det enda levande i den döda hagen. Men då komma vitsipporna. De växa upp ur de skrumpna löven och täcka allt med sin bländande vithet. Men Angela söker efter de röda blåsipporna, ty somliga äro helt röda av en härlig rosenfärg, och Angela tror att det betyder lycka.

Landskapet, hagen med vårblommorna, vägen, som redan ligger vit av damm, de ångande svagt violetta åkrarna, där man börjat plöja och så och där bruna feta skinande hästar dra plogen, de vajande gula sälghängena, vattnet i diken, grumligt och lysande av lera och sand, alltsammans förtätas i Angelas själ till en stämning, upprörd och ljuv, fylld av en våraftons hela trånande vemod och obeskrivliga längtan. Men då, när Angela känner det så, är hon redan snart tretton år. När hon vandrar på vägen eller böjer sig ned för att plocka blommor i hagen och doften av jorden plötsligt tränger in i henne, har hon en förnimmelse av att landskapet bor inom henne, av att hon själv varit med om att skapa detta strålande liv hon ser omkring sig. Hon tycker att åkrarnas violetta och bruna ton och sippornas vita och blå, ja hennes egen ljusa hud med svagt färgade

ådror, där blodet pulserar, äro en del av varandra, av en sammanhängande genomskinlig kropp, som skiftar och förtonar som när solskenet dallrar i en av kristallkronans droppar av glas i hennes rum. Hon är en liten del av allt växande, en knopp färdig att brista ut, och liksom blomknoppens kronblad skyddande sluta sig ännu om ståndare och pistiller som tränga sig i dess kalk, darrande av växandets oro, är också den brådmognande unga kvinnan inom Angela ännu sovande i djupet inom henne, oberörd av hennes hjärtas skygga, skälvande slag.

XXI.

I Angelas barndomsvärld taga människorna plats. Hon skapar en bild också av dem inom sig, men hör ändå icke samman med dem på det sätt, som hon hör samman med blommorna på marken.

Denna tid är Angela närmare Betty än Petra. Betty är för barnet lättare att förstå. På långt håll känner man att Betty är mor. Hennes öppna och glada natur är som en skål klart vatten, som man kan titta ned i, så genomskinligt att skålens botten är synlig. Petra är inbunden och visar inte så lätt vad hon bär på. Hon är också yngre än Betty. Bettys hår börjar redan få litet grått kring tinningarna och i pannan. Barnen skämta om det, de tycka att det ser ut som om deras mamma lutat sig över ett mjölfat och fått mjöl på håret. Gotthard försöker stryka bort det med smekande och fumliga händer, men det grå sitter ändå kvar. Betty ler sitt strålande leende.

— Det går inte bort, säger hon.

Och då måste de ju tro det.

En dag på sommaren far Petra sin väg. Hon skall bara vara borta en vecka hos sin svägerska Lilian, som bor i Stockholms skärgård. Petra har inte varit

borta förut, medan Angela varit hos henne. De vilja att Angela under tiden skall bo hos sina kusiner. Men Angela vill inte. Kanske är hon stolt över att man kan lämna henne ensam. Men knappt har Petra farit sin väg, förrän Angela ångrar att hon inte flyttat till kusinerna. Hon visste inte vad det ville säga att vara utan Petra. Hon äter nu ensam på verandan. Först är det lustigt att sitta där som en vuxen människa. Men det står en tom stol bredvid Angela, och hon tittar allt oftare på den där tomma stolen. Hon ser upp och tycker hon hör det lätta prasset av Petras klänning. Nej, det var endast löven i de stora träden. Överallt där Angela går i parken hör hon detta prassel från löven. Aldrig förut har hon tyckt att det ljudet liknar en klänningskjols rassel mot sanden. Inte heller har hon tänkt på att hennes fotsteg låta så ensamma, då ingen Petra promenerar bredvid eller hastigt ilar emot henne. Angela brukar väl gå ensam, men då är Petra på verandan, och när Angela vänder sig om, kan hon alltid se en skymt av hennes nedböjda mörka huvud.

Angela blir tyst och fundersam. Hon tittar in i Petras rum. Det ser besynnerligt ut. Hon öppnar garderoben och lutar sitt huvud mot en kjol, som hänger där. Den doftar ännu svagt av den parfym Petra brukar använda. En bok ligger uppslagen på ett bord. Angela bläddrar i den. En pressad fyrväppling faller ut. När Angela skall taga upp den, går den sönder och blir till torrt stoft mellan hennes händer. Fyrväpplingen betyder lycka. Angela måste

finna en ny åt Petra. Hon kan lägga in den i boken, och när Petra kommer tillbaka, skall hon bli glad, då hon hittar en stor ny och grön fyrväppling mellan bladen. Men när Angela stiger ut på ängen, är det redan eftermiddag och alla blommor och väpplingar ha slutit sig för natten. Hon kan inte se, om det är treväpplingar eller fyrväpplingar, hon kan inte dyka ned med handen i dem och plötsligt få tag i en stor fyrväppling, som är det riktiga sättet att fånga lyckan.

Det är första gången Angela på detta sätt tänker på att glädja en frånvarande. Det gör att hon tycker att Petra kommer henne närmare, fastän hon inte är hemma och Angela inte kan finna någon fyrväppling.

Angela märker under dessa få dagar att Petra och hon ha en massa vanor, som blivit deras gemensamma egendom. Den tidiga morgonpromenaden till hönsgården, då dagen för Angela just börjat och hon ser allt ännu med den sista drömmen innan uppvaknandet i sitt huvud, så att sömnens slöjor fladdra i lösryckta flikar framför henne, till dess solens klara sken helt och hållet skingrar dem och hon står på det daggstänkta gräset vid Petras sida och lockar på de sprättande, självbelåtet trippande hönorna. Frukosten, då Petra och hon sitta mitt emot varandra och jungfrun kommer in med posten, som just hämtats från stationen. Den färska lukten av trycksvärtan blandas med doften från kaffet, när Petra vecklar upp tidningen, som hon aldrig kan

dröja med till efter frukosten att titta i. Medan Petra vänder bladen, läser Angela över grötfatet de stora annonserna på andra sidan. Och eftersom Petras ansikte är helt och hållet dolt av tidningen, betraktar Angela hennes fingrar som hålla om bladen. Det ser så lustigt ut, detta breda tidningsblad, och när Petras händer, med långa smala fingrar, liksom avskilda från henne själv, röra sig och breda ut sig och knipa till om papperet. Ett av fingrarna bär en smal ring med en enda diamant. Och stenen blixtrar plötsligt till, eller fördunklas och blir kolsvart vid varje krökning av fingret. När Petra, alltjämt gömd bakom tidningen, famlar med ena handen över bordet efter sockerskålen, lyser den där stenen som en liten lykta för att visa vägen. Och Angela roar sig med att plötsligt skjuta sockerskålen rätt mot handen, så att det ser ut, som om också sockerskålen av sig själv rörde sig över bordet.

— Tack! säger då Petra svagt bakom tidningen, och Angela inbillar sig att tacket kommer från den lysande stenen på Petras hand.

När det blir afton, sitta Petra och Angela vid bordet i salen. Fotogenlampan susar sakta. Petra läser, eller de lägga ett puzzel tillsammans. Man flyttar de lysande bitarna, så att de passa in i varandra. Ljusblått till ljusblått, rött till rött. När bilden är färdig, skall den föreställa en stuga med blå himmel omkring och ett par träd. När man passar in fel bitar, vilket ofta händer, ty

det är ett svårt läggspel, blir hela bilden förvriden, så att uppe i himlavalvet växer det fram ett besynnerligt träd och in i stugan tränger en grov stam och krossar fönstren. Det ser otäckt ut. Men Petra har en underbar förmåga att ställa allt till rätta, så att tavlan plötsligt ligger där fullständig med sin röda stuga och sina gröna träd. Petra brukar också stoppa om Angela, då hon lagt sig i den stora sängen. Det är inte lätt, ty sängen är så bred. Angela känner tryckningen av Petras bröst mot sitt eget, då Petra sträcker sig över sängen för att nå täckets kant. Petra kysser henne aldrig till godnatt, som Betty gör med sina barn, men sedan hon släckt ljuset och gått ut ur rummet, ligger Angela stilla och känner ännu den svaga tryckningen av Petras kropp mot sin egen.

Den lätta beröringen dröjer kvar, god och öm som en smekning, och i drömmen tar denna smekning gestalt och blir till en dunig fågelvinge, som lägger sig till ro mot Angelas bröst.

En dag då Petra ännu är borta finner Angela ett stort fotografialbum i en låda i salongen. Petra har lagt undan det, därför att hon tyckt det vara fult. Men Angela vänder på det, beundrande. Pärmen är av röd schagg, med en blänkande bit i form av ett vapen mittpå. Där står Laura L. Det är namnet på Petras döda faster, som förut ägde Eka. Angela lägger albumet framför sig på bordet och börjar titta i det. Så konstiga de te sig, dessa damer med hängande långa lockar vid öronen och håret

flätat i tjocka flätor, turnyren som står ut bak, det getingsmala livet, de konstgjorda blommorna och de stora broscherna i halsgropen. Flickor, som Angela förstår måste varit helt unga, då fotografierna togos, se nästan gamla och ack, så vemodiga ut i dessa dräkter och ansiktenas konstlade inramning.

Sist i albumet sitter ett porträtt som Angela förvånad stirrar på. Tvärsöver det står skrivet med petig och upprättstående stil: Petra, tretton år. Det är Petra. En liten flicka i ljus klänning som stöder handen mot ett marmorbord och står mot en bakgrund av moln och blommor. Hon är lik någon. Dessa allvarsamma svarta ögon, denna lilla slutna mun, denna haka med sin linje ned mot den smala halsen! Angela tycker sig se en tvillingsyster till sig själv. Ja hon är bestämt lik Angela. Och nu är Petra vuxen. En gång har hon varit denna lilla flicka, som står där med moln och blommor bakom sitt huvud.

Angela suckar litet andfådd, som om hon gjort en upptäckt. Hon kan ändå inte riktigt förstå hur Petra kunnat förändra sig så. Den lilla allvarsamma flickan i den ljusa klänningen är en för sig — den vuxna Petra en annan. Mellan dem rulla åren sina vågor, som alltid mumla och viska. Angela lägger ihop albumet och skjuter åter in det i lådan. I detta album med sina pärmar av röd schagg döljer sig en hemlighet. Förvandlingens hemlighet, växandets hemlighet.

Angela går fram till spegeln. I dess glas ser hon sig själv, men det är icke riktigt längre hon själv, det är en andra Petra, det allvarsamma barnet på porträttet.

Likheten är så stark att Angela blir en liten smula skrämmd. För första gången stiger det upp en aning inom henne att hon och Petra höra samman på ett särskilt sätt. En bild av Angela själv som vuxen kvinna skymtar dunkelt i spegelglaset som skuggan av en flygande fågel som hastigt försvinner och plånas ut. Det är som om spegeln vore en klar och stilla källa, vars botten man inte kan se, men ur vars djup hemlighetsfulla gestalter plötsligt kunna resa sig.

Och Angela viker skyggt undan, ty då hon skymtade sig själv som vuxen var det åter Petras bild, som föresvävade henne.

Petra kommer tillbaka. Angela hör när vagnen rullar upp bakom huset, och hon springer ut på verandan. Petra stiger ur vagnen. Hon har en ny stråhatt. Den är ljusblå och kastar svagt blå skuggor över hennes panna och kinder. I första ögonblicket känner Angela knappt igen henne. Men då Petra på verandan lagt av sig hatten och befriat sig från de många paketen, är det åter den gamla Petra som står där, vänligt leende. Den lilla stenen i hennes ring blixtrar i solen, då hon stryker med handen över håret för att släta till det.

— Jag är glad att du är hemma, säger Angela.
Petra betraktar henne, alltjämt leende.

— Jag är glad att jag åter är hos dig, säger hon, användande nästan samma ord som Angela.

Och åter tycker Angela att spegelbilden hon sett där inne i salongen efter upptäckten av den lilla Petra i det röda albumet svävar emellan dem, leende med det leende, som är Petras och ändå helt och hållet likt det leende Angela sett i sitt eget ansikte, då hon böjt sig mot glaset.

Och förvirrad, döljande sitt huvud invid Petras hjärta, upprepar hon med ett lyckligt litet skratt:

— Jag är glad... Jag är glad...

Och hon viskar det, fastän hon samtidigt känner som en klump i sitt bröst och är nära att gråta.

XXII.

Samma höst Angela fyllde fjorton år kom en ung man och bodde hos Johan. Han var systerson till Johan och därigenom syssling till Petra. Han hette Tage Ehrencreutz. Under hela sommaren, då han vistats vid västkusten, hade han gått och dragits med en envis luftrörskatarr, och läkaren hade rått honom att ej genast återtaga sina studier, utan att för flera månader framåt söka sig till någon lämplig trakt inåt landet. Att Tage Ehrencreutz då tänkte på Johan, som han ej på många år träffat, hade en liten förhistoria.

På den tiden, då Johan ännu var bunden vid kontoret, hade han bott i samma stad som Tage och hans föräldrar, majoren och majorskan Ehrencreutz. För det brandstodsbolag, där Johan av nåder beklätts med en underordnad befattning, var nämligen majoren verkställande direktör. Emellanåt hade han även inbjudits till sin svåger och syster, och eftersom han särskilt fäst sig vid Tage, som då bara var en pojke, gick han gärna dit. Tage själv var förtjust i denne morbror, som alla sade var så besynnerlig. Hans eget hem var strängt gammaldags. Minsta förseelse eller tecken till självsvåld bestraffades långt hårdare än saken förtjänade. Men Tages

far, förmögen genom affärer, hade ständigt sin misslyckade svåger Johan för ögonen och var rädd för att något av barnen av en ödets outgrundliga nyck skulle ha ärvt morbroderns anlag. Det var denne rike och hårdhjärtade major och brandstodsdirektör Carl Fredrik Ehrencreutz, vilken sedermera hade yrkat på att Johan skulle interneras på hospital, ehuru de andra barmhärtigare släktingarna hade avstyrt detta.

En dag när Johan kom till majorens var icke Tage vid middagsbordet. Majoren såg mörk ut, Evelyn Alvilda, Johans syster, hade gråtit, de andra barnen, två gossar och en liten flicka, sutto tysta och rädda. Ett oväder tycktes nyss ha gått fram över huset.

Kanske har det sopat Tage med sig? tänkte Johan, där han satt och lekte med kniv och gaffel, totalt berövad matlusten.

Husets atmosfär av åskväder satte sig i halsen på honom.

— Var är Tage? sade han slutligen djärvt vid slutet av måltiden, efter att förgäves på omvägar sökt pejla sin svåger.

— Han är på sitt rum, som han inte får lämna, svarade majoren med bister min.

Nå, då var han alltså inte alldeles försvunnen. Johan drog en suck av lättnad. Nu fick han höra vilken förbrytelse Tage begått. Han hade skolkat från skolan, helt enkelt inte varit där, utan hela dagen strövat omkring i skogen och på ängarna utanför staden. Det hade upptäckts av en tillfällig-

het, pojakens rosiga kinder, då han kom hem från sin självtagna fridag hade också röjt honom. Så ser man inte ut, då man i flera timmar suttit vid sin pulpet. Den lymmeln hade till och med försvarat sig med att dagen varit så ovanligt vacker. Johan hörde på sin vrede svåger. Vid orden "suttit vid sin pulpet" hoppade Johan till, som om han blivit stucken. Den förfärliga olyckan att en vacker solskensdag sitta vid pulpeten hade han ju själv allför kvävande erfarenhet av. Och han visste också av den underbara känsla, närmande sig väl-lust, som det gav att utan lov skolka och tillbringa en dag ute i naturen. Tage blev honom än mer sympatisk, när han hörde detta, han blev ju nästan sin morbror Johans medbrottsling. Kanske att majoren då såg ett ljusst minne tändas i Johans ögon och att det gjorde honom förfärad för sonens framtid. Tage var tydligen redan besatt av denna vansinniga längtan efter frihet, denna fruktan för livets dagliga förpliktelser, som blivit så ödesdiger för Johans liv.

Majoren reste sig, och Johan följde de övriga ut i salongen. Men han hade ingen ro. Vad gjorde Tage nu? Grät han kanske innanför en låst dörr? När majoren en stund drog sig tillbaka för att skriva ett viktigt brev, smög Johan sig ut. Han vankade runt huset, som var en vacker och tämligen stor villa i ett förstads kvarter. Medan han gick så, fick han syn på Tages fönster, där det lyste. Lutad mot väggen stod en brandstege. Varför rymde då inte pojken? Han behövde ju inte ens hissa sig ned på

ett par hopknutna lakan, som var det romantiska och traditionsenliga sättet att rymma på. Men pojken måste tröstas. Han var en vän i nöd. Johan fick en idé, och som alla hans idéer omsattes också denna hastigt i handling. Han klättrade uppför den smala stegen. Medan han klättrade och stegen gnisslade under hans tyngd, ty han var redan då ganska fet och mäktig, greps han av en yrande fröjd. Hans liv var så fattigt på händelser, så fastkedjat vid den eländiga kontorsboken, och denna olovliga klättring i mörkret till Tages upplysta fönster på hans korrekta svåger majorens egen brandstege föreföll honom som ett helt litet äventyr bräddfyllt av fara och spänning. Tänk bara om hans svåger plötsligt lämnade sitt viktiga brev och kom ut och fick se Johan!

Nu var Johan uppe och lade sitt ansikte mot rutan. Där inne satt Tage och spelade kort med sig själv. Han såg alls icke ut som en vän i nöd, som Johan föreställt sig. Han förlustade sig tydligen. En massa nötter, som han knäckte genom att lägga två och två mot varandra och klämma till dem mellan handflatorna, lågo i en hög bredvid honom på bordet. Nötskal voro strödda över hela mattan. Han njöt tydligen helt i ro utan att behöva vara ängslig för att fadern i nästa ögonblick skulle stiga in i rummet. Johans knackning på fönstret störde honom i hans lilla förströelse. Han steg upp och gick fram till fönstret med rynkade ögonbryn. Det var en vacker gosse, behaglig att se på, med

blå drömmande ögon under en ljus kalufs av hår. När han blev varse Johan, spärrade han häpen upp ögonen. I nästa stund skrattade han högt. Johan såg också underlig ut med sitt stora röda ansikte tillplattat mot rutan, leende vidöppen mun och det yviga håret resande sig för vinden. Så måste en skogens faun te sig, när han är på jakt efter äventyr bland människorna. Tage öppnade försiktigt den ena fönsterhalvan och bad Johan med en väsende viskning som borde hörts över hela gården att hoppa in. Johan tumlade in i rummet klumpigt som en björn. Han rätade på sig och klappade Tage på axeln.

— Jag kom för att titta efter hur du hade det, min gosse, sade han utan att mera omständligt berättat varför han valt en så besynnerlig väg.

Tage gjorde en grimas mot Johan. Muntra och belåtna slog de sig ned vid det lilla bordet. Hur allt kunde gå så lyckligt den där kvällen var något som Tage sedan ofta funderade på. Hur var det väl möjligt att ingen sett Johan, då han klättrade uppför stegen, att ingen kom in och överraskade dem? Men ingenting sådant hände. De talade alls icke om vad som passerat. De spelade ett parti kort tillsammans, broderligt lutade mot varandra över bordet. Johan bjöd Tage en cigarrett och tog en själv. Röken slingrade sig över deras huvuden i moln och ringlar mot taket. De hade det förfärligt trevligt. Johan knäckte nötter och åt dem lika snabbt och med lika stort välbehag som Tage själv.

Nötskalens antal på mattan ökades. Slutligen reste sig Johan med en suck.

— Jag måste allt gå nu, sade han och tittade på klockan. Din far har väl slutat sitt brev för länge sedan.

Påminnelsen om Tages far gjordes diskret för att Tage ej skulle känna sig sårad över att han stängts inne. Just när Johan stod vid fönstret i begrepp att stiga ut och göra om sin äventyrliga klättring, kom Tage ihåg något.

— Vänta! sade han.

Han gick fram till ett glas på byrån och tog en blomma som var nedstucken i vattnet.

— Jag fann den på ängen, sade han och höll upp blomman framför Johan. Jag tror den är rar.

Han hade grävt upp växten hel och hållen, och dess långa rötter slingrade sig om varandra. Johan sken upp.

— Du ger mig den! utbrast han darrande av glädje och tog den försiktigt och ömt ur Tages hand.

De båda ansiktena, gossens och mannens, liknade varandra just då. Ur bådas ögon lyste samma hänryckning över den sällsynta blomman, funnen på den soliga ängen av Tage, som i sin fars ögon så svårt förbrutit sig. Johan stoppade glatt blomman i fickan.

— Det var en härlig dag, sade han. Jag önskar jag kunnat vara med dig.

— Ja, sade skolgossen som skolkat.

Johan kom i tid tillbaka till sin svåggers rum. Majoren hade nyss slutat brevet.

— Vill du taga det med dig på posten? frågade han.

Johan tog brevet. Han kände en aning samvets-
kval vid tanken på stegen i den mörka trädgården
och tyckte att han gjorde något försonande, då han
ordentligt gick en omväg för brevets skull och
släppte ned det i lådan. Men han gnolade på en sång,
när han sedan snabbt gick hemåt för att pressa den
dyrbara växten, som ännu i sin svagt kvardröjande
doft tycktes ha bevarat något av ängens ljuvlighet
under en lång solskensmättad förmiddag.

Tage glömde aldrig hur Johan kommit till honom
på stegen den där kvällen. Bland hans barndoms-
erinringar var detta en av de förnämsta, och liksom
Johan ännu bevarade Tages blomma i sitt herbarium,
där en lapp på det grå växtpapperet under det
latinska namnet angav datot, då den plockats, så
gömde också Tage sitt glada minne, och ännu efter
många år hade det likt en välpressad växt för honom
bibehållit sin form och färg.

XXIII.

Innan Tage Ehrencreutz kom, berättade Johan om deras gemensamma lilla äventyr för Petra. Petra skrattade och fann Johan rörande. De få människor, som varit verkligt vänliga mot Johan, utan att fästa sig vid att han aldrig blev som andra, kunde han inte glömma.

Redan andra dagen Tage var hos Johan, där han fått ett litet rum ovanför salen med papegojan, kanariefåglarna och guldfiskarna, gjorde de båda ett besök på Eka. Det var en dag med grå och mulen himmel. I parken stodo träden med svarta och nakna grenar. Det hade regnat hela natten. I rabatterna funnos ännu ett par astrar kvar med vissnade blad. De sågo ut som pappersblommor, en bortkastad prydnad från en lantflickas byrå.

De funno Petra i salongen. Hon stod vid fönstret och såg ut på det grå landskapet. Hennes ansikte var litet böjt. Den fina profilen skuggades av hårets tunga och mörka massa. Dagern som föll in genom fönstren gjorde hennes ansikte helt blekt. Den lätt framåtlutade kroppen, händerna som vilade på en karmstols breda stöd, gävo henne ett utseende av att hon väntade på någon. Vid det buller de båda besökande åstadkommo, då de gingo över golvet,

vände hon sig hastigt om och förde handen med en skygg rörelse till hjärtat, som om hon blivit skrämmd. När hon såg att det var Johan, lyste hennes ansikte upp. Förändringen hos henne var så snabb som när en skugga plötsligt glider ifrån solen och låter ljuset klart spela. Johan ledde fram Tage vid handen, som om han ännu vore en ung gosse, som skulle hälsa på en främmande dam. Efter Johans berättelse hade Petra redan förut gjort sig en föreställning om hur Tage skulle se ut, och i motsats till vad som oftast händer, då man själv skapat sig en bild av någon man icke sett, var han överraskande lik denna fantasibild.

Då Tage hälsade på Petra, litet generad över att Johan på detta sätt lett fram honom som en barnunge, såg han så ung ut att Petra ofrivilligt undrade inom sig, om han återigen skolkat från skolan. Den ljusa kalufs av hår Johan beskrivit hängde alltjämt fram över hans panna, där ögonbrynen ritade sneda streck över tvenne mörkblå och mycket klara ögon. I hakan satt en liten bevekande grop, och näsan var tillplattad mittpå, just där den aristokratiskt borde böjt sig, vilket gav ett intryck av att ansiktet var lätt felskulpterat. Han var lika lång som Petra, men eftersom han var karl, såg han snarare liten ut. Det var något feminint elegant hos honom, som dock motsades av den fasta tryckningen av hans hand.

Petra bad dem sätta sig ned. Hon pratade med Johan, medan Tage tyst såg på henne. Också han hade i hemlighet försökt föreställa sig hur Petra

såg ut och skulle vara till karaktären efter vad Johan hade berättat honom, ty Johan hade hela vägen till Eka och även kvällen förut talat om Petra. Ankomsten till Johan hade för Tage i viss grad varit en missräkning. Nu när han blivit en ung man, han var bara ett par år yngre än Petra, hade Tage funnit Johan och hans hem bra besynnerliga. Han hade ju vuxit ifrån sina pojkår och barnets sätt att se. I Stockholm, där han studerade konsthistoria vid högskolan, hade han råkat in i ett demi-mondänt sällskap av unga småfördärvade målare och koketta, i egen inbillning estetiska halvadelmän, bland vilka en ton av smart, förvärvsbegiven perversitet blandad med sublim fräckhet och med en viss läspande och tillgjord naivitet då började bli på modet, och han hade mistat en hel del av sin ursprungliga friskhet. Han fann icke längre Johan så intagande. Han tvivlade till och med på Johans barnslighet, som hos dem som höllo av honom utgjorde en stor del av hans tjusning, och misstänkte att den, liksom all annan han sett, var utpekulerad i syfte att uppnå något ändamål, Tage hade icke klart för sig vilket. Men här i Petras närvaro återfick Johan med ens något av den förtrollning han haft för Tage, då denne varit barn. Tage tyckte också att Petra var förtjusande. Då hon med en plötslig rörelse vände sig mot Tage, upptäckte han i hennes ögon en drömmande vemodig blick, som sysselsatte hans tankar, långt efter det han lämnat henne.

Han konverserade artigt, talande om hennes släktingar som han träffat i Stockholm, ofrivilligt sökande efter ämnen som kunde intressera henne, men han mötte bara denna drömmande vemodiga blick, som sade honom att hon knappast hörde på honom. Det stod någon i dörren. Tage såg en spenslig flicka med mycket ljust mjukt hår och alldeles svarta ögon. Det var Angela som kommit in. När hon stod framför Tage och sträckte ut handen för att hälsa på honom, gav han Petra en snabb, smått förvirrad blick. Den unga flickan var så lik Petra, trots sitt ljusa hår, att han fick en försåtlig känsla av att han såg rätt in i Petras själ. Kunde det inte vara Petra, den där unga flickan som var på väg att bli kvinna, eller hade hon sett ut just precis så bara för några år sedan? Liksom Angela, då hon först sett Petras bild i det röda albumet, tyckt sig skymta något hemlighetsfullt, kände sig också Tage nu inför ett mysterium, som han icke kunde tränga in i. Petras charm, som strax gripit honom, fördubblades då han såg Angela. I sitt hjärta kände han den där underliga sprittningen som är förebudet till att något kommer att hända. Petra presenterade leende sin brorsdotter.

När Tage gick hem igen, var han helt uppfylld av tanken på Angela och Petra. Uppkommen på sitt rum, tog han fram ur skrivbordslådan en bild av en ung flicka. Han erinrade sig nu att han lovat skriva till henne vid framkomsten. Det var hans fästmö, en rik fröken Hertha Adlerbring i Stockholm. De voro

ännu endast hemligt förlovade, men båda deras familjer visste om det. Han vägde tankfullt fotografiet i handen, som om han velat känna hur tungt det var. Johan steg i detsamma in. Han tittade över Tages axel på det unga ansiktet på bilden.

— Är det din fästmö? sade Johan med huvudet på sned och putande läppar.

Tage nickade.

— Hon ser dum ut, fortsatte Johan som en pojke, som har rätt att säga vad han vill.

Tage skrattade.

— Vi passa för varandra, svarade han.

Han hade dock aldrig tyckt att han själv var dum. Brevet till fästmön blev skrivet på kvällen. Men det innehöll ingenting om Petra och Angela. Tage visste inte varför han underlåtit att nämna dem.

När Petra samma afton gick och lade sig, kunde hon inte somna. Hon låg på rygg med händerna knäppta under nacken och såg ut i mörkret. I springan vid dörren var en smal ljusstrimma. Angela hade ännu inte släckt hos sig. Ljusstrimman irriterade Petra, som om någon velat se in till henne. Hon tänkte på den unge mannen, som förd av Johans hand kommit emot henne i salongen. Ett ögonblick tyckte hon sig åter se honom lutad över Angela. Ett ungt par, båda ljusa, spensliga. Petra hade inte förstått förut att Angela höll på att växa upp till kvinna. Men just då när Tage Ehrencreutz böjt sig fram mot Angela, hade det blixtnabbt farit genom Petras huvud:

— Ett sådant vackert par!

En liknande tanke skulle inte fallit henne in, om Angela hälsat på en ung herre bara för två, tre år sedan. Hon skrattade litet åt sina egna funderingar. Höll hon själv på att bli gammal? Så där tänker man, när man är äldre och inte längre räknar med sig själv. Nej, hon var ung och hon kände med ens en oändlig lycka. Det var en plötslig skimrande lyckokänsla, sådan som man kan förnimma en vacker vårdag, då man ser den första fjärilen fladdra mellan ännu nakna träd och förstår att sommaren är nära.

— Släck ljuset, Angela! ropade Petra plötsligt otåligt.

Och när ljusstrimman försvann från dörren, borade Petra ned sitt heta ansikte i den svala kudden. Hon kände tårar på sin kind. Glädje? Smärta? Hon visste det icke. Hon förstod bara icke vad som kommit åt henne att hon ropat så där häftigt till Angela.

XXIV.

Vad veta vi, vad förstå vi av oss själva? En äng ligger i träde för en tid. Ingenting växer på den. När våren kommer och gräset på alla andra ängar spirar ljusgrönt och festligt, susande och böjande sig, medan vinden smekande far över det, ligger denna jordlapp där död och svart. Skall aldrig gräset spira på den mera? Finns intet groende liv i dess mörka sköte? Men ett par år därefter spritter ängen åter av liv. Gräset växer frodigare och högre på den ängen än på ängarna omkring. Den sjunger för vinden, den lyser i solskenet, den doftar av friskhet. Hur gick det till? Den fick frön den våren, vilka grodde och svällde, den blev ömt omhändertagen. Man brydde sig om den, pysslade med den som ett sjukt barn. Regnet vattnade den också, solstrålarna brände. Hur kunde den annat än slå ut i all härlighet, glömsk av de svarta åren, då livet föreföll dött?

Petras känslor, som så länge varit döda efter brytningen med Thomas Meller, vaknade till liv den gång Angela kom till henne. Den hjärtats moderlighet, den törst efter ömhet, som låg slumrande inom henne, spirade åter. Det var fröna, som på nytt såddes och som svällde inom henne, färdiga

att brista ut och gå i blom den första strålande solskensdagen.

Kärleken till ett barn mjukar upp hjärtat. Det är icke samma slag av kärlek som kan vakna till en man, men dess tvillingsyster i godhet, i glädje och värme. Tage väckte nu också denna andra kärlek hos Petra.

Hur det gick till förstod hon inte själv. Hon såg sig omkring och fann livet så skönt, skönare än hon vetat om det. Denna höst, den mörkaste årtiden, tyckte Petra att den grå luften skiftade färg till blekt blått, som om ett svagt ljus tänts bland skuggorna. Men det var hennes egna mörka ögon, som lyste.

För Petra talade inte Tage om att han redan var förlovad. Den första tiden avhöll han sig instinktivt från att säga något därom, liksom en människa som hör fotsteg utanför sin halvöppna dörr aktar sig för att stänga den, hoppfullt väntande på att någon skall stiga över hennes tröskel. Sedan var det för sent. Han hade vant sig att leva för stunden, och i det var han förunderligt lik Johan. Tage blev förälskad i Petra. För att dölja sina känslor, så att Petra ej skulle märka något, sysselsatte han sig först med Angela. Det var alltid en förevändning att få gå till Eka, att han hade en bok som han ville låna Angela eller någon annan småsak han önskade visa henne.

Detta var första gången Angela fann sig vara föremål för intresse från en man. För henne blev

Tage en stor upplevelse. När han satt sig bredvid henne vid bordet, förtroligt böjande sig över hennes axel för att visa henne ett eller annat illustrerat konsthistoriskt arbete, såg hon på bokens bilder och lyssnade hela tiden till Tages mjuka röst. Också Petra lyssnade till den, där hon satt på andra sidan lampan med sitt handarbete, men det visste inte Angela.

Men när Tage varit hos dem några kvällar, lyfte han ett ögonblick huvudet och såg Petra lutad över sin sömnad. Hennes ansikte som var vänt halvt mot honom hade en svag rodnad. Också nu tyckte Tage liksom första gången han sett Petra att det var, som om hon väntade på någon — på något. Hans röst då han talade till Angela fick en underton av ömhet. Märkte Petra det? Över Angelas axel talade han så hela tiden till Petra. Orden för-rådde ingenting.

— Titta på det här, Angela.

Eller:

— Du kan aldrig tro, vilken hemlighetsfull klär-obskyr målaren fått in under tempelvalven på den där tavlan!

Över dessa banala meningar och utrop göt hans röst en skimrande förälskad ton, som om han likt målaren i boken låtit sina yttranden lysa genom att till synes avsiktslöst placera in skuggor och dagrar, som lekte mellan de intetsägande ordens nötta stenar. Han tänkte icke på vad detta spel skulle göra för verkan på Angela, som satt där och kände

den lätta tryckningen av hans axel, då han böjde sig fram för att vända bladen åt henne. Inte heller Petra tänkte på Angela. Den unga flickan blev snart också för Petra förevändningen för att hon och Tage skulle få träffas. När Petra mötte Tage ute, kunde hon skämtande säga:

— Angela går ju riktigt framåt i konsthistoria. Kanske hennes lärare kommer till oss i kväll och fortsätter undervisningen?

En afton sade Tage plötsligt:

— Titta här, Petra! Hon är lik dig.

Petra böjde sig fram över boken, som han sköt emot henne. Där var en bild av en ung kvinna, som stod vid havet. Med handen skyggade hon för ögonen, och hennes blick sökte något långt borta.

— Vem väntar hon på? sade Petra sakta.

Hon förstod med en känsla av oro att den där kvinnan hade tycke av henne.

— Hon väntar på sin älskare, svarade Tage lika sakta.

De sågo med ens på varandra. Orden "vänta på", "älskare", så lågt uttalade, darrade som ett eko i luften och ville icke dö. Mellan dem låg boken med bilden av den unga kvinnan, som var lik Petra.

I detsamma hördes steg ute i förstugan. Betty kom in i salen. Hon hade tagit sig en promenad i höstrusket för att hälsa på Petra. Hennes glada blick överfor de tre som sutto i lampljuset. Hon hade redan träffat Tage ett par tre gånger. Hon häl-

sade på alla på sitt vänliga sätt och slog sig ned hos dem.

Bettys inträde åstadkom en förändring i stämningen, som likt en spänd sträng skälvt mellan Petra och Tage. En främmandes närvaro kom dem att känna sig förtroliga som två goda vänner, vilka få mottaga ett besök till dem gemensamt. De betraktade varandra öppet, deras röster blandade sig med varandra. De kände sig ha en hemlighet tillsammans, som de ännu vore tvungna att dölja. De visste inte att denna hemlighet rörde sig i deras blickar och tonfall.

Tebrickan bars in. Petra slog i Tages kopp och räckte honom den över bordet. Ett leende log kring hennes mun. Hans fingertoppar snuddade vid hennes och drogo sig undan.

Petras tankar, rörliga, fyllda av fantasi, flögo strax till den gången hon först mött Thomas Meller vid stranden av det stormiga havet, då han hårt fattat hennes arm för att draga henne undan vågorna. På kvällen hade hon granskat sin arm i spegeln för att se, om icke hans händer lämnat ett mörkt märke.

Så olika detta var! Lampans milda sken över deras ansikten, det ombonade varma rummet... Här funnos inga faror. Detta var blomningens stund. När Petra och Tage den aftonen togo avsked av varandra, räckte Tage impulsivt fram båda sina händer. Betty hade gått. Petra mötte svagt Tages fasta tryckning. Det var, som om de högtidligt lovat varandra något, som om deras så hastigt för-

enade händer vore en brygga, som icke skulle kunna brista.

När Petra sade god natt till Angela, som redan lagt sig, kysste hon henne på munnen. Den heta kyssen, menad åt en annan, besvarade Angela lika häftigt. De drogo sig ifrån varandra och sågo häpna på varandra. Men när de sedan vilade i rummens mörker, logo de samma skygga leende, erinrande sig kyssen, utan att någon av dem anade vad denna sällsynta ömhetsbetygelse dem emellan betydde.

XXV.

— Kom in och se på papegojan, sade Tage. Jag försäkrar att den är kostlig. Den kan tala.

— Jag har sett den, och den kan alls inte tala, svarade Petra skrattande.

Tage och Petra gingo på landsvägen i rask takt. De hade varit ute på en promenad och närmade sig nu Johans stuga. Petra gick före Tage genom grinden. Trädgården låg tom och tyst. I fönstret till salen sågo de Johans grå huvud. Hans ansikte sken av belåtenhet, då Tage och Petra kommo. Han tyckte så mycket om dem, och han ville att de skulle bli ett par. Inte heller Johan tänkte på Tages fästmö, som Tage hade ett fotografi av där uppe i sin låda. Johan tyckte att de där två unga människorna hade sol omkring sig, då de trädde in i rummet. Det riktigt lyste av dem. Också Johan fick del av deras lycka. Den lilla hunden sprang fram till Petra, glatt skällande och nafsande efter hennes händer. Kanariéfåglarna slog till höga drillar. Och papegojan i sin bur vände majestätiskt på huvudet, smällde med tungan och glodde på dem med runda ögon.

Johan höll på att mata djuren. Guldfiskarna kilade efter smulorna som tungt föllo genom vattnet. De

öppnade sina gap så man trodde att deras guld-kroppar skulle spricka upp, de glittrade som guld-mynt, då de snabbt slog med gyllene stjärtar.

Efter en stund skulle Johan följa gamla Sara till handelsboden.

Varken Tage eller Petra ens märkte, när de gingo. De stodo bredvid varandra och tittade på guld-fiskarna. Då förnummo de tystnaden, som alltid faller över ett hus, när de som bo där gått bort. Inga fotsteg längre eller slag i dörrar som sätta golvet i gungning.

De tyckte att de befunno sig på en båt ute på havet, när maskinen plötsligt stannat av och båten ligger stilla på ett lugnt vatten. Tage gick med lätta steg fram till köksdörren och öppnade den.

— Det finns ingen här, sade han nästan viskande. Vi äro ensamma.

De hade inte sökt denna ensamhet i ett tomt hus, den kom till dem som en oväntad gåva. Petra rörde sig litet oroligt framför buren med papegojan, likt en åskådare, som tröttnat på att gå omkring och se och vill söka vila, utan att veta var han skall finna den.

— Sätt dig i soffan. Den är riktigt mjuk, sade Tage.

Hon sjönk ned på soffan. Han stod alltjämt kvar vid dörren. Hatten besvärade Petra, och hon tog av sig den. Hennes hår föll ned över ögonen. En sekund vilade hennes blick i detta mjuka och varma, som dolde Tage för henne. När hon åter

strök håret från pannan, hade Tage satt sig bredvid henne.

— Så blek du är, sade Tage.

De voro båda bleka och darrade en smula. Åter hade hans röst denna underton av ömhet som särskilt rörde henne.

— Är jag blek? sade hon litet tafatt. Du också!

Men plötsligt sköt blodet upp i hennes kinder. Tage hade rört vid hennes hand. Hon drog inte undan handen. Han böjde sig fram och snuddade med sina läppar vid hennes ansikte.

Det var så längesedan Thomas hade kysst Petra. Då hade han under kastanjen hemma på hennes gård häftigt dragit henne intill sig och tryckt sina läppar mot hennes mun. Tages försynta smekning väckte åter till liv detta minne, som vilade i ett avlägset fjärran och förde med sig en doft av rosor från den von Pahlenska trädgården.

De sågo på varandra och dröjde båda tvekande inför vad nästa ögonblick skulle innebära för dem. Denna tvekan, denna gradvisa stegring av intimitet, berusade Tage. Han betraktade Petras mun. Den skälvde svagt, de smala läpparna voro röda och fuktiga. Han föreställde sig hur han skulle kyssa hennes mun, hur den som en saftig frukt skulle mjukna för hans kyss. Den lilla vita hunden kom tassande över golvet. Petra vände på huvudet.

— Kom då! Skynda dig! sade hon och klapade hunden, böjande sig fram över den.

Tage log litet, då han hörde hennes ord. Han tyckte att hon sade det till honom:

— Kom då! Skynda dig!

Men samtidigt vände hon sig bort från honom, förlängande denna underbara stund av väntan. Han kunde inte förmå sig till att rycka henne till sig och göra slut på denna väntan. Klänningen föll så mjukt omkring henne. Halsen var bar i en fyrkantig urringning. Den förrådde för honom hur vit hennes kropp måste vara. Kjolen stramade över knäna, smitande åt över dem så att han såg deras rundning. När han kysste henne, skulle hennes runda knän pressa sig mot hans.

Då tittade han ut genom fönstret och fick se Johan och Sara komma borta på vägen. De gingo långsamt. Petra hade icke märkt dem än. Tage slingrade med ens sina armar om Petra bakifrån, snärjande henne i sitt famntag så att hon ej kunde röra sig. Nyss hade han dröjt, nu när han visste att deras ensamhet icke kunde räcka längre, var han så otålig att han gjorde henne illa. Med en suck vred hon sig i hans famn. Nu lyfte hon sitt ansikte mot honom. Hans armar lossade sitt tag. Hennes ögon skimrade som av tårar. Stödjande båda sina händer mot hans bröst, som om hon ville skjuta honom ifrån sig, såg hon på honom nästan ödmjukt, nästan skrämt.

I sin upprörda sinnesstämning tyckte Tage sig redan kunna höra de andras fotsteg. Hennes händer som vilade på hans bröst föreföllo honom som

två små vita stenar hon lagt i hans väg. Han flyttade undan dem. Hennes mun . . . Han kysste henne och hörde i detsamma grinden öppnas.

— Jag älskar dig, viskade han brådskande.

Också hon hade hört grinden öppnas.

— Jag älskar dig, svarade hon, och nu vände de sig båda mot fönstret och sågo Johan och Sara komma uppför gången.

XXVI.

Utan att se sig om visste Petra att Tage kommit in i rummet. Hon satt vid den öppna spiseln i Hans' rum tillsammans med Elsa och Angela och väntade som vanligt, då hon var bjuden till sin brors hem, på att Betty skulle komma ned och middagen serveras.

Hans stod med ryggen mot elden och pratade med Petra. Plötsligt, utan att han kunde förstå varför, såg han Petras ansikte undergå en sällsam förvandling. Hennes ögon glänste till fuktiga, vidgade, läpparna skildes åt i ett litet lyckligt leende. Hon lutade sig framåt närmare elden och lyfte långsamt händerna mot lågorna, som ville hon fånga dem i sin famn. Det var en annan Petra än den han numera brukade se. Ja en annan, flera år yngre Petra med blossande kinder och halvöppen mun. Hans' tankar flögo snabbt tillbaka i tiden. Sådan mindes han Petra en sommarkväll för länge sedan, då hon kommit in från trädgården och berättat om sin förlovning med Thomas. Hon hade haft en ros, nyss bruten, i sitt skärp. Tätt vid hennes bröst hade den glött mot den vita klänningen, lätt darrande vid hennes andetag, som om hennes eget hjärta gjutit

något av sitt blod och sina bultande pulsslåg i dess vidöppna kalk. Vad hade hänt henne?

Hans såg sig om. Tage kom över mattan med lätta steg. Han hälsade på dem alla och räckte sin hand sist till Petra. De hade inte träffats sedan föregående dag hos Johan. Deras händer möttes brådskande, som om de varit skilda åt alltför länge. Hans betraktade dem tankfullt.

Var det möjligt att Petras leende betydde detta? Skulle Tage kunna ge henne en lycka, som hon så länge fått vara utan?

Hans försökte se Tage som han tänkte sig att Petra just nu måste se honom. Men det lyckades honom inte. Denne en smula feminine elegant med sitt ljusa hår och sina klara ögon föreföll honom så litet värdig Petra. Trodde Petra att Tage skulle kunna vara något för henne? Hon måste då begått ett misstag, ett fruktansvärt misstag, som hennes långa ensamhet var skulden till.

Betty dröjde alltjämt. Hans gick fram till Tage och började tala med honom. Tage, som var helt och hållet fången av tanken på Petra, svarade fåordigt. Hans fann honom rentav dum. Han hade en liten ring på lillfingret, och Hans tyckte detta snobberi var motbudande. Medan Tage talade, vred han oupphörligt på ringen. Han hade en gång fått den av sin fästmö, men inte ens nu tänkt på att taga den av sig. Sådana minnen voro döda ting utan betydelse, när de mistat värmen av den hand som skänkt dem. Hans märkte hur upptagen Tage var av

att se på Petra. Han kunde inte släppa henne med blicken. Hans såg också på Petra. Hon var vacker, där hon satt med det där skimret över sig.

Betty kom in i rummet. Hans vände sig nästan hjälplöst mot henne liksom för att söka råd hos henne som var så klok och stark, men med smärtsamt och förvånat löje varnade han att också Betty tycktes intagen av den ljushåriga Tage. Anade hon redan Petras förälskelse och var förtjust? Kvinnor vädrade alltid kärlekshistorier på långt håll. Varför hade då Betty inte sagt något åt Hans?

Vid middagsbordet satt Tage mellan Betty och Petra. Han roade sig med att jämföra de två kvinnorna med varandra. De voro så olika. Bredvid Betty föreföll Petra som en helt ung flicka. Men Tage tyckte också om Betty. Han märkte genast att hon var på hans sida, att hon gillade honom. Hon bjöd honom salladen med en helt moderlig min. Helt säkert skulle hon helst velat lägga för honom, proppat hans tallrik riktigt full och bett honom äta duktigt av vad som fanns.

Edla iakttog honom med sina ljusa ögon. Hon hade icke längre Gotthard till ständigt sällskap. Han gick nu i skolan i staden, och Edla och Angela skulle ännu ett år fortsätta att läsa för Elsa. Mellan Edla och Angela hade aldrig någon riktig vänskap uppstått. Angela kände alltid Edlas kritik som ständigt var vaken. Nu såg också Angela hur Edla i hemlighet hade roligt åt Tage. Hon hade på ett ögonblick lagt märke till allt, den lilla ringen på

fingret, hans sätt att bocka sig, hans alltför rika hår, som var ordnat över pannan. Sedan skulle hon helt säkert göra narr av honom, och Angela skulle icke kunna fördraga det.

Elsas nyfikna ansikte stack fram bakom Hans. Hon fann den nye gästen intressant. Också hon anade att Tage och Petra voro förtjusta i varandra. Medan hon lyssnade till Hans och under det hon, som hennes vana var, såg till att ingenting fattades honom vid bordet, ja till och med blygt leende tog upp hans servett, då han vid ett tillfälle tappade den utan att själv märka det, surrade bakom hennes stora glasögon, som när en humla sjunger sommarens sång, hymnen till Petras romantiska öde vid sidan av den där söte gossen. Elsa var aldrig avundsjuk. Hon önskade Petra all lycka utan en tanke på att hennes eget ensamma öde skulle kunna förändras på något sätt. Alltjämt var hennes liv så lyckligt i Hans' och Bettys hem, att hon med förskräckelse tänkte på att hon snart måste lämna det.

Johan blandade sig ej i de andras samtal. Hans skinande belåtna ansikte uttryckte nästan sällhet över den goda maten. Och han smuttade på sitt vin och vatten, väl vetande att här i sällskapet ingen skulle hälla i mera vin åt honom. Men det brydde han sig inte om. Rödvinets svaga arom gjorde honom glad. Det var visserligen som att bara innanför en fönsterruta få njuta den svaga reflexen av solskenet utanför. Men om han öppnade fönstret och lät de

heta strålarna badda sin hjässa, kunde han lätt drabbas av solsting.

Så sade de kloka, tänkte han leende med en snabb tanke, erinrande sig hur underbart det dock var att bli berusad.

Aftonen förgick hastigt.

— Men käraste, du hör ju inte på mig, sade Betty ett par gånger, då hon mötte Petras glänsande blick och väntade svar på någon fråga hon framställt.

Petra kunde inte svara, emedan hon verkligen inte hört på. Hela tiden lyssnade hon till Tages röst, då han talade med Hans eller de andra. Över de andras huvuden mötte hon Tages ögon. Han kunde se på henne plötsligt, och hon kände genast hans blick. De talade hela tiden till varandra. De andras skratt och prat och rörelser förmedlade deras egna ord, liksom man, då vinden blåser åt ett håll, lättare hör en avlägsen röst, än när det är stilla i luften.

— Jag älskar landet, hörde Petra Tage säga. Jag skulle som Johan vilja slå mig ned här för alltid.

Petra log med fuktiga läppar. Och strax därpå fördes Petras ord till Tages lyssnande öra:

— Har du känt hur varmt det är i luften i afton? Nästan som vår!

Ord utan särskilt värde för de andra, men för de båda med deras hemlighet betydde det ju att de älskade varandra och att naturen var vacker

även utan blommor och att hösten liknade våren, därför att de båda inandades samma luft.

Den enda i sällskapet som icke riktigt trivdes var Hans. Mer än någon annan önskade han väl Petras lycka, men han var orolig. Han fann ingenting sympatiskt hos Tage, och han drog en suck av lättnad då gästerna togo farväl. Han skulle velat tala med Petra, men orden fastnade i halsen på honom, när han mötte hennes blick.

Då gästerna gingo nedåt parken, stod han kvar på verandan och såg efter dem. Petra vandrade rätt i ljusskenet från den öppna dörren bakom Hans. Hennes raka gestalt, som så mycket påminde om deras mors, rörde sig framåt med glad hast. Det var som om hon skyndat till ett möte. Varför hade hon så bråttom att hinna fram till detta, som efter vad Hans kunde döma icke var annat än hennes olycka?

En skugga gled upp vid hennes sida på den belysta gången. De två, Petras ljusa gestalt och den mörka, flöto ihop och försvunno där borta vid terrassen. Ett ögonblick såg Hans Johans stora kropp, som likt ett jättefantom dolde de båda för honom. Och Hans ryste till som om Johans glittrande vanvett och obekymrade sorglöshet slagit två armar omkring Petra och Tage.

Johan gick landsvägen hem och lät Tage följa Angela och Petra genom skogen. Det var mörkt på den lilla skogsstigen. Tage, som gick emellan Petra och Angela, stack sin ena arm under Petras arm och

sin andra under Angelas. De gingo så tre i bredd tätt intill varandra. Tage smekte lätt bådas händer. Han tyckte att det var som om han ginge mellan två Petra: den helt unga och den redan mognade kvinnan. Ett ögonblick for det igenom honom att den unga Angela för honom hade större charm, mera av kärlekens möjligheter. Och han förnam ett stick av ånger, som om han ställts vid valet av två vägar och slagit in på den, som icke skulle leda fram. Men han lugnade sig åter, då han föreställde sig att detta med Petra ju dock måste vara en episod, och att han sedan skulle återvända till staden. Så miste tog han då om Petras karaktär, att han trodde att hennes känslor för honom också endast voro en uppblossande eld som sedan skulle falna till aska, spridande en behaglig glöd omkring sig.

Och Angela! Bakom hennes ljusa panna stego drömmar, väckta av Tages smekning. Den unga flickans svärmeri som likt en vit blixtplötsligt korsar hennes rymd! I mörkret där de gingo tyckte hon sig se den blå rullgardinen, sagans och drömmens rullgardin, falla ned framför henne och Tage. Hon var åter som förr prinsessan i marmorslottet. Vid Tages arm promenerade hon på gångarna i slottsträdgården. Dockorna talade till henne med milda röster, öppnade och slöto sina ögonlock över ögon som skeno likt ädelstenar. Svanorna på dammen pöste upp sina mjuka dun och seglade som lustjakter fram över vattnet. Guldfågeln sjöng någonstädes från en buske.

När de kommo fram till gården, tog Angela god natt och gick upp på sitt rum. Hon var så van vid att behandlas som barn, att hon genast lydde, fastän denna gång med svidande hjärta, då Petra sade:

— Skulle du inte gå och lägga dig, Angela? Det är sent.

Petra och Tage gingo in i den mörka salongen. Petra drog eld på en tändsticka för att tända lampan. Tage kunde inte motstå frestelsen. Han blåste ut den fladdrande lågan. Petra stod där bestört. Det var som om den egenmäktiga handling Tage utfört, då han släckte tändstickan, visade henne att hon sedan gårdagen givit en annan rätt att bestämma över sig. Med en liten känsla av obehag tänkte hon tända på nytt. Men en hand lades över hennes egen.

— Å, tänd inte! bad Tage.

Asken föll med ett lätt buller till golvet. Tage drog henne in i sin famn. Han sökte föra henne med sig till soffan, men visste inte var den fanns.

— Men hjälp mig då! mumlade han.

Petra log för sig själv.

Ännu hittade han då inte överallt i hennes hem.

Hon förde honom dit han ville. De gingo över mattan, som blinda trevande framför sig, till dess de plötsligt stötte på den låga soffan och föllo framstupa i dess mjuka sköte. Petra satte sig strax upp. Tage rullade runt och lade sitt huvud i hennes knä. Mörkret slöt sig omkring dem: detta eggande nattens mörker, som i sin dräkt gömmer älskandes handlingar, liksom en kvinna under tyget söker dölja

sin nakna kropp. Petra for med handen över Tages ansikte, detta ansikte, vars alla drag Hans' lampa nyss belyst. Hon var nära det nu. Hon böjde sig tyst ned för att kyssa hans mun. Han, som låg där med slutna ögon, märkte icke först att hon lutade sig ned. Hon fann icke hans mun. Hon förnam då en plötslig oförklarlig skräck. Det var som om hans ansikte glidit undan, och fastän hans tyngd pressade hennes knän, famlade hon ut i tomheten. Hon skulle länge efteråt minnas denna skräck. Den isade henne som ett förebud om en kommande olycka. Och natt efter natt skulle hon sedan vakna, kännande tyngden av hans ljusa huvud som en mara mot sitt bröst, därför att hon visste att hon icke skulle kunna trycka sina läppar mot hans mun.

Tage spratt till. Han lyfte upp sitt ansikte mot Petra och mötte hennes läppar. Han såg icke denna kvinnomun som han kysste. Där han låg i mörkret, sög han flämtande in hennes kyss. Och för hans ögon flammade det av röda läppar. Kvinnor som han följt i en vårnatts skymning, ansikten av förbiilande som snuddat vita och trånande innanför en gatlyktas cirkelring av ljus, kvinnor som han åtrått, men aldrig ägt, skänkte honom genom denna mun sina heta kyssar, fyllda av löften om en äntlig och fullkomlig njutning. Bilden av Petra flöt bort i det dunkla vatten, där alla dessa ansikten drömligt speglade sig.

Han satte sig upp och slog häftigt armarna om henne. Hon kunde icke röra sig. Hon var maktlös

inom det stängsel hans armar byggde omkring henne, fångad därför att han ville det, därför att hans vilja, fylld av lust, var starkare än hennes. Petra slöt ögonen. Alla dessa år hade hon bestämt över sig själv och sedan också över Angela. En längtan flämtade upp inom henne att få kasta av sig ansvaret, att få glömma, att få riva bort de band, varmed hon tyglat sina innersta begär, att icke mera vara Petra, den lugna och behärskade, utan blott vara en kvinna som andra kvinnor, levande för stunden. Hon tyckte sig dragas ned i det hav av grå och brusande vågor, varifrån Thomas en gång ryckt henne undan.

Hon kände hur Tage famlade omkring henne med upphetsade händer, försökande att lossa hennes kläder för att komma åt hennes nakna lemmar. Klockan slog inifrån salen. Under vakna timmar hade hon lyssnat till den där klockan som till en vänlig röst. Nu slog den timmen för henne i detta heta mörker, manande henne att lämna sin ensamhet. Hon glömde att det fanns en morgondag, som grå och kylig skulle lura utanför hennes fönster och glida fram till hennes bädd.

Någon kom i trappan på bara fötter. Angela ropade svagt på avstånd:

— Petra.

Hon hade väl trott att Tage gått, och då undrat över att Petra inte kom upp. Det var redan morgondagen som ropade på Petra — plikterna, ansvaret.

— O Tage! mumlade Petra kvävt. Jag måste gå till Angela. Hon får inte se oss så här.

— Men det är jag, som kallar på dig, viskade Tage. Du skall bli min nu.

Åter hörde de Angelas röst, nu närmare.

— Petra, var är du?

Petra ryckte sig lös. Följd av Tage gick hon ut i salen. De stodo i den öppna dörren ut till förstugan. Skenet från Angelas ljus, som hon höll i handen, sände ett fladdrande sken över deras upprörda ansikten. De sågo Angela, en liten gestalt i lång vit nattskjorta, stå ovanför dem i trappan. Ett ögonblick stirrade hon förskräckt på Tage och Petra. Så släckte hon hastigt sitt ljus och sprang uppför trappan in i sitt rum. Hon hade i Petras och Tages ansikten sett en lycka hon inte vetat om. De älskade varandra.

Dörren föll igen efter Angela. Men hon tyckte sig höra ett annat ljud. Sagans blå rullgardin störtade med ett brak över henne och slets i tusen bitar.

XXVII.

Petra hade strax därpå skilts från Tage, och nu var hon ensam. Hennes hjärta slog så hårt. Hon kunde icke sova och ville det icke heller. Hon försökte tänka, men hennes bultande pulsar hindrade henne. I kväll hade hon varit nära att bli Tages, att ge sig åt honom med den frimodighet som kärleken skänker. Men Angela hade hindrat henne. I denna stund då hon glömsk av sig själv velat gå upp i en annan hade Angelas röst kallat på henne. För första gången kände hon Angela som ett besvärande band. Men så tänkte hon på hur Angela stått där i trappan på nakna fötter med ett ljus i handen. Visionen som stigit upp framför Petra vid moderns dödsbädd skimrade åter framför henne: människan, ett litet barn, som med ett ljus i handen banar sig väg genom en natt av skuggor och dunkla gåtor. Var det väl meningen att Petra skulle fortsätta sin väg ensam? Det sår hon fått i sin första ungdom smärtade åter. Hade det märkt henne, gjort henne omöjlig för en ny kärleks lycka? Dessa dagar hade hon likväl glömt det förflutna. Hon blommade ju upp igen i en vår rikare än den första.

Nej! Hennes sår hade icke varit oläkligt. Hon ville icke vara ensam. Kärleken kom åter över henne som en härlig storm. Den skakade henne, rev det fina linnat av hennes kropp, visande henne en nakenhet, ett blottat kött, skälvande av åtrå. Hon var skapad som andra under den mantel av dygd och kyskhet ensamheten dessa år svept omkring henne. Som andra! Hon upprepade viskande orden, som om de varit nyckeln till en utsäglig och hemlighetsfull lycka. I detta ögonblick kände sig Petra genom sitt blods hetta förenad med alla jordens kvinnor, en syster till dem i sin åtrå, i sina brinnande begär. Liksom Tage nyss vid Petras kyss känt skuggorna av åtråvärda kvinnor omkring sig, tyckte sig också Petra nu vara omgiven av kvinnor hon aldrig känt, men som infunnit sig kring hennes bädd, då kärlekens storm blåste upp. De viskade i hennes öra, logo mot henne med läppar som kunde kärlekens ord. Hon såg dem och kunde icke finna att hon var dem underlägsen. Hon var formad som de. Hon var sjudande liv, och hos henne skulle nya liv beredas. Världen skulle icke kunna upphöra så länge nya grenar ständigt blommade från dessa kvinnokroppar. Redan såg hon sig som stammoder för ett nytt och lyckligt släkte. Hon skulle bära ett barn och känna ett litet hjärta klappa tätt under sitt eget. Som tusen kvinnor före henne, vilka förnummit kärleken, tyckte hon sig redan höra detta nya hjärtas slag. I allt levande under huden, bland blod och muskler, som snart skulle vissna och bli till stoft, sjöng detta

barnahjärta livets sång. Jorden drev sina pulsslag igenom det. Det rymde all världens fröjd och ve, därför att det var hela världen. Det var urverket, som fick livets stora klocka att gå och slå. Det var växtlighetens innersta märg, som kom träd och blommor att grönska och saven att droppa och dofta.

Petra böjde sitt huvud ned mot bröstet. För henne var detta en av dessa stunder, då livets skönhet plötsligt uppenbarar sig. Sällsynta ögonblick, som sedan kasta sitt ljus över vardagars gråhet! Hon tyckte sig glida in i en vit stillhet, en söndag utan klockklang och utan röster. Hon var på en flod, vilkens stränder hon icke kunde skönja, emedan allt här hade evighetens oändlighet. Ett stort vatten vaggade henne, men hon hörde icke vågornas slag. Hon förnam dem blott som milda och ljuva smekningar. Hennes panna blev lätt. All oro, alla önskningar försvunno. Och plötsligt skälvde rymden till. Ett skimrande ljus från en jättesol fyllde hela luften, som rann fram som smältande guld. Och i detta gyllene sken stego plötsligt flodens stränder upp som hägringar. Träd böjde sig fram över vattenet. Deras kronor hade en genomskinlig grönska, och deras blad speglade sig orörliga i floden. Ett träd var översållat av rosenröda blommor. Detta rosenröda träd brann som ett ensamt hjärta bland allt det gröna. Blommorna rörde sig sakta för en knappt märkbar vind, och från dem steg då upp en sång som av tusen fåglars strupar. Petra hade velat stanna här, gå in i skogen och låta sina fötter sjunka

i den mjuka mossan, men hon kunde inte nå stranden. Det rosenröda trädet, fyllt av blom, försvann för hennes blickar. Det gyllene skenet dog bort. Stranden blev till intet. Och åter var rymden vit, stilla, oändlig.

Då flögo två fåglar genom himmelens sky med stora tysta vingslag. De höjde sig, sänkte sig åter, och en sval vinge rörde lätt vid Petras panna. Beröringen väckte en längtan så stark att hennes bröst blev glödande. Ett utrop undslapp henne. Hon ville följa dessa fåglar, flyga bort till det fjärran osynliga, dit hennes blickar icke kunde nå. Men de båda fåglarna blevo mindre, de försvunno, och kvar i luften dröjde endast fläkten av deras stora vingar.

Petra öppnade ögonen. Hade hon drömt? Hon lade handen över sin panna, där fågelns vinge nyss dröjt. Då mindes hon Tages kyss. Och åter kände hon tyngden av hans huvud mot sitt knä.

Förvirrad av dessa stridande känslor som tumlat om med henne, böjde hon sig ned för att kyssa den mun hon längtade efter. Men samma skräck hon nyss känt i salongen grep henne åter och väckte henne. Hon kunde icke finna hans mun.

Den gled undan och lämnade henne ensam i nattens mörker.

XXVIII.

Dagen därpå möttes Petra och Tage och betraktade varandra skyggt. Föregående aftons upphetsning hade redan lagt sig. Under de följande dagarna började Petra vänta på något ord från Tage, som skulle klargöra deras framtid. Hon förstod inte, att han betraktade deras kärlek som en parentes, ett nöje, som skulle sluta, endast dröja kvar som ett angenämt minne bland många andra, sedan de skilts åt. Tage kände att Petra väntade något av honom, och för honom blev denna känsla till en tyngd, som han icke visste hur han skulle kunna befrias ifrån. Upplösningen kom på ett oväntat sätt. Men när han fann den, tycktes den honom icke längre som en räddning.

En strålande solskensdag bröt fram bland höstdimmorna. Tage och Petra strövade hela förmiddagen omkring i skogen. Det blänkte från svarta grenar, och solen lyste i vattenpussar och små gölar, övervuxna av slemmigt gräs och bleknad mossa.

— Det är sommar, ser du, sade Petra skrattande.

Hon var glad. Hon såg långt framåt i tiden och tyckte att hon då mötte en lycklig Tage och en lycklig Petra en sommardag i skogen. De skulle alltid

vara tillsammans. Solen hade jagat undan hennes onda aningar, och de flydde som skuggor.

Tage och hon gingo nu hand i hand. När Petra halkade på den hala stigen, grep han henne och kysste henne. Över dem, över granarnas kronor hängde vita och blå skyar. Ibland lyste det rött bland lingonris och mossa. Det var några förfrusna bär som ännu sutto kvar. De stoppade dem i munnen, och de krasade lustigt, när de tuggade dem. Slutligen gingo de hemåt.

— Följ med mig in, bad Tage, då de kommo till Johans stuga.

Det var åter ingen hemma. De gingo uppför den knakande smala trappan. Tage trängde Petra in mot väggen och kysste henne uppsluppet. Han kände den syrliga smaken av lingon på hennes läppar.

— Vad det doftar, sade Petra plötsligt, då de kommit upp.

— Det är din parfym, log Tage.

Men med ens upphörde han att le. På bänken utanför hans stängda dörr låg en kolossal bukett mörkröda nejlikor. Det var de som doftade. De hängde huvudena, tunga, halvvisna, och fyllde luften med den starka, egna lukt av kryddor nejlikor alltid ha. Petra tog ett par tveksamma steg framåt.

— Varifrån komma blommorna? frågade hon.

Tage kunde inte svara. Han hade blivit vit i ansiktet.

— Rör dem inte! skrek han till, då Petra böjde sig för att taga upp buketten.

En gång hade han tyckt att denna tanke med en stor, röd nejlikbukett var romantisk. Hade han inte själv hittat på detta? Han hade sagt till sin fästmö:

— Om någon av oss tror att den andra är på väg att glömma, skall den där buketten med nejlikor påminna oss.

En gång hade han skickat sin fästmö röda nejlikor, en massa, emedan hon på en bal dansat för mycket med en annan. Det hade hjälpt. Hon hade varit ödmjuk och dubbelt öm, när han därefter träffat henne. Men hon hade sagt med en glimt i ögonen:

— Vänta! En gång får nog du nejlikor också.

Och då hade han skrattande slagit ifrån sig tanken, att han skulle kunna glömma henne. Där låg nu en stor öppnad pappask på golvet. Han hatade i det ögonblicket Johan, som med ett barns nyfikenhet öppnat asken. Tage såg på Petra. Hon skulle fråga honom, som nyss, varifrån blommorna kommo. Han kunde icke hitta på någon antaglig förklaring, som icke rörde vid sanningen. Hon skulle ändå icke tro honom. Vem skickar blodröda blommor till en man, om inte en kvinna, som älskar honom? Petra sade lågt:

— Du har alltså en annan.

Icke ens då kunde hon fatta hans trolöshet. Han gick fram till henne.

— Petra, sade han. Tro mig! Jag älskar dig. Jag kunde inte hjälpa det.

Han ville på nytt draga henne intill sig. Men hon stod där orörlig. Hennes hjärta snörde sig krampaktigt samman. Olyckan, som hon haft en förkänsla av, var nu här. Den vackra solskensdagen slocknade i dess skugga.

— Är du bunden vid henne? viskade Petra.

Hon måste veta det, måste förstå, att hennes plötsliga lycka var slut. Tage hade aldrig tänkt att bryta med sin fästmö för Petras skull. Hon var rik, mycket rikare än Petra. Hon var hans framtid, som han icke kunde förstöra.

— Ja, sade han. Det är min fästmö.

Detta var oerhört pinsamt. Varför var inte Petra som han, som Johan, som bara togo vad stunden bjöd dem? Skulle hon nu ställa till ett uppträde? Men Petra tänkte icke på något sådant.

Hennes händer flögo upp mot hennes hjärta med en instinktiv åtbörd av skräck. Tage mindes hur han sett henne första gången, när han och Johan kommit in i salongen på Eka. Också då hade hon tagit åt hjärtat, som om han skrämt henne. Hon sade icke ett ord. Hon vände sig ifrån honom och gick nedför trappan. Han såg icke hur hon stödde sig mot väggen för att icke falla. Nyss hade han kysst henne, pressat henne in mot väggen här, och hon hade varit fylld av en sjungande lycka. Han hörde hennes steg avlägsna sig, och i ett svagt hopp att hon ändå skulle vända om och komma tillbaka ropade han med sin bedjande röst:

— Petra!

Petra lyssnade. Detta bedjande tonfall hade dessa dagar rört henne. Hon hade varit nära att giva sig åt honom. Med en kvävd snyftning flydde hon sin väg.

XXIX.

Tage for utan att ha lyckats träffa Petra. Han hade velat be henne om förlåtelse för den smärta han tillfogat henne. Men hon kunde icke se honom. Natt efter natt låg hon vaken, grubblande över den lycka, som så snabbt hade kommit och gått. Hon förtrodde sig icke åt någon. Betty förstod alltsammans, när Johan för henne berättade om porträttet Tage haft i sin låda.

— Vet du, sade Betty helt upprörd till Hans. Tage hade en fästmö i Stockholm.

— Den flickan måste, utan att hon vetat det, varit Petras skyddsande, utbrast då Hans med ett leende av lättnad.

Han var glad över att Tage givit sig av. Dagarna återtogo för Petra sin form och sin gråhet. Hon fick ett brev från Tage, där han försökte förklara allt och vari han skrev att han ej velat berätta för Petra om den andra, därför att han trott att "allt till slut ändå skulle reda upp sig".

Hon förstod då hur olika de måste ha varit varandra. Denna hans trolöshet besudlade hennes minne av honom. Hon sökte för sig själv framkalla hans ansikte, då han sagt att han älskade henne.

Hon gick till de platser, där de båda tillsammans vandrat. Men deras fotspår voro utplånade. När hon stod där och sökte efter dem med blicken, tyckte hon att en svag rök steg upp från stigen. Hon visste att röken kom från en mila en bit bort, som spred rökmoln vida omkring, men hon inbillade sig att en eld tänts för att bränna bort märkena efter deras fotsteg, som denna tid korsat varandra. Om hon kunnat, skulle hon velat bränna minnet av hans kys-sar från sina kinder, sina trötta ögon, sin tomma mun.

En dag när Petra gick så, mötte hon Adèle. Petra hade icke märkt hur Adèle denna tid Tage varit där snokat omkring som en råtta för att uppspåra något. Hon hade vädrat sig till att det varit något mellan Tage och Petra, och hon hade funnit Tage alltför vacker och elegant för att Petra länge skulle kunna passa för honom. När Tage försvann, var det för Adèle, som om hon fått ett gott stycke ost att gnaga på. Andras olyckor smakade henne, som en svår-åtkomlig godbit smakar rätten.

Nu såg Petra i hennes ansikte ett uttryck av hyck-lat medlidande. Adèle vände och gick bredvid Petra. Här där Petra och Tage gått glada hand i hand, gingo nu den sorgsna Petra och Adèle med sin lurande blick. Hur olika mot vad Petra drömt den där sista solskensdagen! Adèle pratade, och Petra, som först icke ens lyssnat, märkte plötsligt att Adèle talade om sig själv. Det var Adèles egen kärlekshistoria, många gånger omtuggad, så att den

mistat sin ursprungliga form. Som en smutsig rännil rann den nu fram för Petras fötter. Och till sin förskräckelse fann Petra att Adèle jämställde sina känslor för Daniel med Petras för Tage. Hur kunde hon veta... Ja, vad visste hon? Den där natten, då Petra i extas tyckte sig förnimma jordens älskande och älskade kvinnor omkring sig, hade kärleken för henne visat sig som ett rosenrött träd, fyllande världen med sin underbara doft och sin sång som från tusen fåglar. Adèles ord revo sönder blommorna och strödde dem smutsade på marken. Var då också detta kärlek? En kropp utan själ, fylld av en oren kättjas fräna dunster!

— Ack, tyst då! utropade Petra och vände sitt ansikte, härjat av sorg, mot Adèle.

Då sade Adèle med ett litet elakt skratt:

— Jag hörde på stationen att den där unge herrn fått en hel ask full med blommor från en dam i Stockholm.

Petra stannade. Hon såg sin sorg, sin kärlek utspridda i hela trakten. Hon kände sig i trasor, naken, blottad på sin dyrbaraste skatt. Hon grep Adèle hårt i armen. Men så föllo hennes egna armar utmed sidorna. Hon kunde icke strida mot en kvinna som Adèle, vilkens blickar, lömska och snokande, tycktes gräva gångar i hennes hjärta. Hon lät Adèle stå kvar där på stigen och nästan sprang ifrån henne.

Adèles ord väckte Petra ur hennes förlamning. Hon förstod att hon måste dölja sin smärta. Och till sin förvåning märkte hon nu att Angela tydligt

ville hjälpa henne. De första aftnarna efter Tages avresa hade de båda suttit tysta vid lampan. Angela hade sett Petras förtvivlan och snabbt förstått den. Petra hade älskat Tage, och han hade försvunnit. I sin längtan att trösta Petra glömde Angela sin egen misräkning. Tage var borta, men de hade ju ändå varandra. Aldrig hade Angela hållit av Petra som nu. Hon tyckte att hon vuxit ifatt henne, Petra föreföll henne icke längre så gammal, avståndet i år var ju icke så stort, som Angela förut tyckt.

En natt vaknade Angela. Hon hörde Petra gråta inne i sitt rum. Hon visste icke vad hon skulle göra.

Hon vred sig oroligt i sängen. I det ögonblicket hatade hon Tage, som fått Petra att gråta. Slutligen tände hon sitt ljus och smög sig fram och sköt upp dörren på glänt. Snabbt sprang hon så tillbaka i sängen igen.

Petra skulle helt säkert känna sig lugnare, om hon visste att Angela var vaken i natten helt nära henne, tänkte Angela.

Petra, som legat med slutna ögon, slog långsamt upp dem. Hon såg den halvöppna dörren och ljustrimman som silade fram till hennes säng. Först förstod hon inte vad som hänt. Varför stod dörren öppen? Varför var ljuset tänt inne hos Angela? Hon måste ha väckt Angela. Hon hade känt sig så ensam. Hon hade tyckt sig sjunka i ett hav av iskallt mörker med kvävande svarta vågor, som gastkramat henne. Det vänliga ljuset från Angelas öppna dörr smekte hennes kinder, som voro våta av tårar. Den

där lilla Angela, som Petra skulle taga hand om! Hennes ömhet för barnet vaknade på nytt. Hon tänkte på den lilla systemen hon alltid längtat efter, hon, som skulle gråta, när Petra var sorgsen, och se på henne med förebrående ögon, när hon gjort något illa. Hur hade hon kunnat så hängiva sig åt sin sorg? Hennes ensamhet var väl icke så stor. Angela hade öppnat dörren för att visa henne det.

Medan Petra betraktade ljusstrimman, lättade hennes smärta, tryckte inte längre, de kalla vågorna gled undan, och hon somnade in mitt i skenet från det fladdrande ljuset. När Angela hörde att Petra somnat, smög hon sig in i Petras rum. Med moderlig min, helt röd om kinderna, slätade hon Petras lakan, som låg hopskrynklat omkring henne. Med lätta steg gick hon runt hennes bädd och stoppade om täcket, som Petra gjort så många gånger med hennes. Och när hon kom in till sig igen, lät hon dörren stå på vid gavel mellan de båda rummen. Hon låg vaken en stund och såg framför sig med ett litet hemlighetsfullt leende.

Det föreföll henne som om rummet vidgats. Rosorna slingrade sig väl uppför väggen som förr. Glaset i spegeln lyste matt, en droppe ljus darrade i kristallkronan. Men den öppnade dörren till Petras rum hade sprängt ett hål i väggen. Och under det Angela lyssnade till Petras lugna andetag, tyckte hon att hon gled närmare och närmare in mot de vuxnas värld.

XXX.

Våren kom. Petra hade denna vår fattat ett beslut, som skulle förändra både hennes och Angelas liv. De skulle flytta ifrån Eka. Angela måste nu komma i skola. Angela skulle på hösten fylla femton år. Hon och Edla voro för stora att läsa för guvernant. Och de två sista åren av sin skoltid skulle de avsluta i ett läroverk för flickor. Petra ville icke heller bli lämnad ensam kvar på gården, och därför hade hon beslutit att avstå från Eka för att kunna följa Angela.

Redan innan Petra lämnat Eka, började hon sakna det. Det var som om det gamla stället hon fått av sin faster med all makt sökte hålla henne kvar. Våren hade aldrig synts henne så skön som detta år. Trädens ljusa grönska slog sin trollring omkring Eka, och Petra förstod inte hur hon skulle kunna slita sig lös. Hon bestämde sig då för att icke sälja gården, utan nöja sig med att Hans och Betty lovade att emellanåt titta till den. Att lämna den så föreföll henne vida mindre grymt, än om hon måst för alltid släppa den ifrån sig till främmande människor, även om hon nu de första åren bara komme att vistas där om somrarna, på kortare besök och närapå som gäst.

En dag i maj hade Petra och Angela rest in till närmaste stad för att ordna med en del uppköp. De skulle komma tillbaka på eftermiddagen. Johan kom gående genom parken. Han gick barhuvad och med långsamma steg. När han såg Eka skymta, stannade han plötsligt. Det låg där så övergivet och tyst, som om dess ägarinna redan försvunnit. Jungfrurna höllo visst till nere i brygghuset vid sjön. Johan sörjde mycket över att Petra och Angela skulle resa därifrån. De voro snälla mot honom. Och nu tyckte han att han såg gården, som den skulle te sig bara om några månader. Stängda dörrar, blanka fönsterrutor, lika tomma ögon, vilkas vänliga blickar slocknat. Johans hjärta blev betryckt. Han kände sig ensam. En nedslagenhet, som han aldrig brukade förnimma, grep honom. Höll han på att bli gammal? Åren jagade upp framför honom. De sträckte giriga armar mot honom. De buro icke blommor, hans älskade blommor, utan vissna och grå löv. En myckenhet av dem, som skulle falla ned över hans kommande dagar och sist begrava honom.

Någon kom med hastiga steg över gården. Det var Adèle. Hon släpade på en tung säck, som hon skulle bära ned i källaren. Hon såg underligt förvriden ut under den stora säcken: en häxa som knogar på sitt byte av onda och listiga tankar. Gårds-katten med sina kisande och gnistrande ögon sköt rygg bakom henne. Katten hade för länge sedan slutit sig helt till Adèle.

Johan blev riktigt rädd för henne, men hon ropade på honom.

— Så hjälp mig då! sade hon otåligt och befalande.

När hon var ensam med Johan, brukade hon gärna denna ton mot honom, därför att hon ansåg honom vara en underlägsen varelse, en tokig. Johan lyfte nu lydigt upp säcken på sina axlar. Adèle öppnade källardörren bakom kökstrappan för honom. Hon och Petra hade samma källare, ty det fanns icke någon till arrendatorns hus. Adèle gick före honom nedför trappan. Johan kom stapplande efter. En kall, rå luft slog emot honom. När Adèle öppnade dörren längst nere, ven en stor råtta förbi dem. Johan gick ett par steg och satte ned säcken med en duns. Adèle tände lyktan hon haft med sig. Hon var alltid mörkrädd, till och med nu mittpå dagen.

Källarvalvet såg ut som ett fängelse. Ett litet gallerförsatt fönster högt uppe i väggen släppte sparsamt in dagern.

— Nå, så kom då, sade Adèle snäsigt, det är längre bort.

Åter lyfte Johan säcken. Han kände en instinktiv avsky för Adèle och fick en plötslig lust att slänga den tunga säcken över hennes magra gestalt. Men så snavade han över något. Det var en butelj. Den rullade framför hans fötter och gav en klang av glas ifrån sig.

— Men var då försiktig, sade Adèle hest. Det där var en av gummans dyrbara gamla vinbuteljer.

Petra har dem förvarade där borta i hörnet. De få väl stå och mögla bort, tills Petra firar bröllop.

"Gumman", det var Petras faster, den för nio år sedan avlidna änkefru Laura Löwenström, vilken haft ett litet vinförråd, som ännu var nästan orört. Johan lystrade till. Åter satte han ned säcken, och nu bannade icke Adèle honom.

— Var finns vinet? frågade Johan nyfiket.

Adèle gick ett par steg framåt, och lyktans sken träffade några bukiga buteljer med förgyllda och röda lack i ett hörn. Hon såg på Johan. Hans ögon glänste till. Han gick fram och lyfte en butelj mot ljuset.

— Ack, sade han viskande. Det är gammal bourgogne, det här.

Lusten efter att dricka sig rusig, som låg på lur inom honom, vaknade. Han fingrade på det röda lacket och gav Adèle en skrämnd sidoblick. Hon visste att han icke fick dricka, att de goda människorna här vakade över att han inte skulle komma åt något. Hon hatade de där människorna, Hans, Betty, Petra, som inbillade sig att deras skinn var finare än hennes. Hon ville göra dem ont. Hon sade:

— Drick ni. Petra kommer inte att märka något.

Johan gick ett par steg bort. Buteljen satt ännu mellan hans fingrar. Den brände honom. Han tyckte sig instängd i den dunkla källaren med den onda Adèle. Hade då trollen lurat honom hit ned? Samma lust att slå till, som han nyss känt mot Adèle, kom åter över honom. Men det var buteljen han ville vrida halsen av. I en stråle skulle det heta röda

vinet spruta rätt in i hans torra strupe. Han skulle ryta av fröjd. Åren närmade sig honom, åldrandets år, med grå och vissna löv.

Han fick tag i en liten träpinne på golvet. Med den knackade han bort lacket. Så stötte han ned korken i buteljen. Det röda vinet rann över hans händer som blod. Han lyfte buteljen och drack i stora klunkar. Adèle satte händerna i sidorna och gapskrattade. Han såg så löjlig ut. Johan tog ett par vacklande steg över golvet och sjönk ned på en hög potatis. Potatisar rullade åt alla håll, men han tryckte sig hårt ned på högen och satt snart stadigt. Nu hade han känt vinets smak. Han tog ett par klunkar till. Ovan som han var att dricka något, steg vinet honom strax åt huvudet. Med buteljen i ena handen och ansiktet glödande av värme betraktade han Adèle. Nu tyckte han att hon såg trolsk ut. Hennes ögon skeno, munnen var dragen i ett perverst leende. Hon njöt.

— Kom och sitt här, skrek Johan och slog handen i potatisen.

Adèle gick med på skämtet. Hon närmade sig Johan och satte sig försiktigt bredvid honom i potatishögen. Katten hoppade upp och tog spinnande plats i hennes knä, stirrande framför sig med uppmärksamma ögon. Med en plötslig rörelse, som om hon själv vore en inställsam katta, lade Adèle sitt huvud mot Johans bröst.

— Nu har du både vin och flicka, gnolade hon.

Hon var vild av förstörelselusta. Johan betraktade förvirrat det bleka håret, som föll ned på hans rock. Hon hade kallat honom du med hånfull röst, men det brydde han sig inte om. Från hennes kropp spred det sig en iskyla över till hans. Nyss hade han varit varm, nu var han kall. Vinet skulle hjälpa honom.

Han drack igen och sjönk tillbaka mot väggen. I den heta röda drycken blommade sommaren. Den brast ut runtomkring honom. Källarvalvet blev en lövsal. Blommor i prunkande färger klängde nedför väggarna och berörde smeksamt hans panna och kinder. Ack, det regnade blommor över honom. En stor humla surrade. Den började inne i hans huvud, slog med lätta slag mot väggen på hans höga panna, den borrhade ett litet hål, det stack till som en häftig smärta, och humlan flög ut ur hans huvud. Nu rörde den sig i cirklar kring hans hjässa. Det surrande ljudet hördes mera avlägset, så kom det tillbaka med fördubblad styrka. Hela hans kropp tycktes surra som humlan. Det pickade och stack i alla lemmar. Nu bröt solen fram. Och solen trängde in i honom. En väldig kula av eld, som dansade runt med svängande väderkvarnsvingar i hans bröst.

Han grep i luften efter blommorna. De rörde sig framför honom i yrande takt, som om också de fått vingar. Dessa blommor han älskat så mycket . . . De gled emellan hans fingrar och flögo tätt förbi honom. Den röda rosen seglade med utslagna blad, violen gungade på sina fjärilsvingar, blåduvan från

rabatten i hans trädgård tumlade tungt omkring. En lilja, bländande vit, vecklade ut sin blomkalk. En stark doft steg upp från liljans svala djup, som om en korgosse ivrigt svängt sitt rökelsekar.

Nu hade Johan druckit ur hela buteljen. Han kastade den bort över golvet, och den rullade med ett tomt ljud några varv och blev liggande. Johan försökte resa sig. Då rörde hans händer vid Adèles hår. Hon hade icke flyttat sitt huvud från hans bröst. Hennes hår kändes som dött gräs. Blommor föllo icke längre omkring honom. Det var som om de med ett slag vissnat, och nu rymdes de alla i hans hand, som vilade på Adèles hår.

— Dö — dö, mumlade Johan. Dö — dö!

Orden gjorde honom förskräckt, fyllde hans mun med en bitter smak. Adèle lyfte upp sitt ansikte mot honom. Alltjämt log hon.

— Du är full! sade hon.

Johan blev plötsligt vred. Men i stället för att slå till henne, som det var hans avsikt, kysste han hennes bleka mun. Hon stötte hastigt undan honom och sprang upp. Hon vred sig av skratt.

— Johan har kysst mig, skrek hon. Du som är tokig, du har väl aldrig haft någon att kyssa?

Johan, som också rest sig, tog ett steg tillbaka.

— Tokig, sade han med en underligt låg och darrande röst. Är jag tokig?

— Ja, sade Adèle elakt. Inte är du klok! En stor karl, som aldrig gör något och som pysslas om av sin gamla dadda...

Johan tyckte att lyktan, som hon nu lyfte i handen, kastade sitt sken på de innersta gömmena i hans själ. Med denna klarhet, som ibland med ens kommer över en drucken och som liknar den kvalfulla minut, då en sinnessjuks förnuft plötsligt lyser upp för att strax åter slockna, såg Johan nu sig själv. Ett förvuxet grinande barn hoppade fram ur hans hjärta och dansade med tokroliga krumbukter framför honom. Men när han betraktade den besynnerliga varelsen närmare, förstod han att den icke heller kunde vara ett barn. Dess hår var grått, ansiktet hade en åldrad mans veck och fåror. En dvärg, som aldrig kan bli en vuxen människa, ser ut just så. Ack, det var han själv! Stora tårar sköljde över hans kinder. För första gången grät Johan von Pahlen över ett långt och förfelat liv.

Han rusade ut ur källaren. Med stora vacklande steg och fäktande armar sprang han genom parken och ned på landsvägen. Han rusade hem. Han kom fram till sin lilla stuga, som låg där stilla i solskenet. Ingen var hemma. Gamla Sara var med de andra i brygghuset.

Johan stod i salen och såg sig omkring med ett förvridet leende. Papegojan stirrade känslolöst på honom med sina runda gula ögon. Kanariefåglarna drillade. Den lilla vita hunden kom tassande, men då Johan icke som eljes gav den en klapp, satte den sig en bit ifrån honom och gläfsste sorgset. Det lät, som om den snyftade. Johan böjde sig fram mot papegojan. Hans röda och feta händer vilade knutna på

bordet. Fågeln smällde föraktfullt med tungan och stirrade tillbaka. Denna blick i papegojans runda ögon kände Johan väl igen. Så brukade människorna, de kloka människorna, betrakta honom. De hade aldrig förstått hans glada krumsprång, hans kärlek till blommor, hans förskräckelse för siffror och pengar. De byggde en värld av siffror med gyllene slantar till golv och tak. Och där passade inte Johan.

Han började gå omkring i rummet. Blodet rusade i hans ådror. Det surrade alltjämt i hans huvud som av en jättehumla. Han strök utefter väggarna med darrande fingrar. Han smekte möblerna, han snuddade vid den röda bordduken med dess broderade blommor. Här hade han bott alla dessa år, och Sara hade förmanat honom:

— Spill inte på sig, Johan. Torka fötterna på dörmattan, Johan!

Nu var han redan en gammal man. Det brann en brasa i kakelugnen. På byffén stod en bricka med smörgåsar och mjölk. Sara hade varit hemma och ordnat för honom och gått igen. Han tyckte han hörde den lilla gummans steg ännu knarra i golvtiljorna. Så hade hon dag efter dag, år efter år, tassat omkring honom. En liten slug och behändig gumma, som hade matat honom med smörgås och givit honom mjölk att dricka. Hon hade sett till att han haft det varmt och mat att äta. "Pysslat om honom som en barnunge", hade Adèle sagt.

Men var det väl Saras fel att han förblivit ett

barn, en förkrympt trollunge, som här hade haft sina lekar?

Johan öppnade med skälvande händer kakelugns-luckorna. Han brände sig på fingrarna, men märkte det icke. Han var så varm ändå. En eldbrand föll på golvet. Den lilla vita hunden for förskräckt tillbaka, men Johan stod stilla. Han såg elden fara fram mot stråmattan. Han makade inte undan branden. Nu knastrade det muntert i mattan. Det lät som när en hungrig med vild aptit tuggar ett stycke torrt bröd. En eldslåga fattade tag i bordduken. Det gick på ett ögonblick. Det färgrika yllegarnet brann. Johan makade litet på sig. Hans blick klarnade. Han hade alltid älskat eld och att se det brinna. Kanariefåg-larna tystnade med sin sång, när ett rökmoln trängde fram till deras bur. Papegojan flyttade oroligt sin tunga kropp. Den lilla hunden vädrade med lyftad nos och sprang så fort ut genom dörren. Johan gick fram till papegojan.

— Jag tror du är rädd nu, sade han och log brett. Du är tokig, du.

De där orden, som trängt som vassa pilar in i hans bröst, blev han inte kvitt.

— Du är tokig. Du blinkar, din tok, upprepade Johan med höjd röst.

Och nu, när han skrek orden högt, kändes det äntligen, som om han droge ut pilarna ur sitt bröst och slungade dem ifrån sig. Han suckade av lättnad.

Han var inte tokig. Det var papegojan, som var tokig. Hon, som satt där och rullade sina otäcka

gula ögon. Men Johan hade medlidande med alla levande, också med en tokig papegoja. Som om han icke hade haft något annat att göra, nu när det brann i hela rummet, tog han försiktigt papegojans bur och lyfte ut den genom fönstret. Han hoppade själv efter och bar buren utom grinden.

— Sitt nu där, din tok, sade han muntert.

Strax var han tillbaka igen. Röken kändes nu kvävande. Eldslågan hoppade upp mot väggen. Han lyfte på samma sätt ut kanariefåglarnas bur, och inte heller akvariet med guldfiskarna glömde han. När han kom ut genom fönstret för sista gången, brann det i hans rock. Då tog han av sig den och slängde in den i rummet. Som han likväl kände sig het, kastade han sig ned i det friska gröna gräset en bit från stugan. Där rullade han runt och blev liggande med ansiktet vänt mot himlen.

— Ack du underbara rymd, sjöng det inom honom. Ljus och blå och sval välver du dig över ett litet brinnande hus. Du skulle kunna sänka dig ned och släcka den fasliga brasan, men du älskar allt som brinner och lyser. Solen och månen och stjärnorna, som äro millioner, trycker du i din famn. De värma dig bara. Du lyser av deras sken. Du vill ha hela jorden brinnande under dig i evighet. Och då skola stjärnorna bli doftande blommor, underbara i sin klara skönhet. Stjärnblommor. I deras brinnande kalkar gunga de rena människosjälarna, också de tokigas själar, de som äro barns själar, fast de bott i gamla och skrumpna kroppar. När de sluppit ut

ur sitt fängelse, äro de icke längre förkrympta. De passa i en stjärnas kalk. De äro en ljuv sång, som fyller evigheten med glada röster. De äro klara himmelens droppar, som återspegla det ljusblå livet.

Å, vad jag är lycklig! Det brinner så festligt. Jag svävar mot stjärnorna och har bränt vad jag ägde på jorden. Kanariefåglarna släpper jag fria. Jag har varit som de. Fängslad innanför fönster och dörr. Kedjan jag släpade på bränns bort. Papegojan kommer inte att bry sig om friheten. Flyg, fula fågel! Vingarna äro tunga och din kropp också. Du kommer att längta tillbaka till buren och pinnen du satt så majestätiskt på. Du skall trivas hos min svåger majoren i hans brandförsäkringsbolag och plocka siffror med din krokiga näbb. Plocka du! Majoren skriver upp siffrorna, därför att han är lik dig, med en tjock tunga, som smäller föraktligt, och ögon, gula och onda, som rulla runt i hans trånga skalle. Nu brinner det i alla fall!

Jag plockade också siffror hos honom. De stå bredvid varandra i rader i en tjock bok i ett mörkt rum. Jag lade dem tillsammans, och så räknade jag galet. Det är det bästa arbete jag gjort här på jorden. De kloka räkna alltid rätt, och de galna räkna fel. Men till slut blir det ändå de galnas matematik, som Gud kommer att anse vara den högre. När jag klättrade upp till Tage på stegen i trädgården, gav han mig en sällsynt växt. Den hittade han, för att han skolkat från skolan. Den växten brinner nu där inne. Men det gör ingenting. Också blommorna

längta att få kasta sina höljen. Allt som är bundet vid jorden avundas fåglarna deras vingar. Friheten ger vingar, så att vi nå det fjärran land våra tankar alltid sökt.

Johan vände sitt lyckliga ansikte mot huset. Flammorna slog ut genom fönstren. Det rökte från alla hörn. Väggen bågnade, nära att störta samman. Då kände han en varm tunga slicka sina kinder. Det var hans lilla hund, som kröp ihop intill honom, skrämmd och vänlig.

— Du smeker mig, mumlade Johan rörd. Så smekte mig min mor, när jag låg hjälplös i hennes famn, ett litet naket djur, som hon fött med sådan vanda till världen.

Plötsligt slog Johan ut med armarna. Han gav till ett rop. Det pressade sig fram ur hans strupe och slapp löst över hans läppar. En döendes rop. En nyföddes rop. Det var hans hjärta, som flög ut ur kroppens fångsel. Högt uppe i det blå drillade en lärka, som om den blivit förryckt av den underbart sköna dagen.

De kommo dit nästan alla på en gång: gårdens folk, den gamla Sara, Petra och Angela, som åkt hem från stationen, Betty och Hans och Edla. De flyttade Johan bort från den brinnande stugan, som karlarna förgäves sökte släcka. Den lilla hunden snodde mellan dem och slickade deras händer, så snart han kom åt.

De stodo runtomkring Johans döda kropp. Han log så underligt. Hans händer voro fyllda med gräs,

som de i dödskampen ryckt upp från marken. Adèle, som sett honom, hade flytt sin väg i skräck.

— Ack, min gosse, sade Sara med darrande mun. Mitt lilla barn!

Och hon strök med skakande hand över hans grå hår.

Men de andra sågo på varandra med tårar i ögonen. Johan liknade icke längre ett barn. Han hade äntligen blivit vuxen, och i de vuxnas värld hade han icke velat stanna.

AGNES VON KRUSENSTJERNA

NINAS DAGBOK..... (1917)

ANDRA UPPLAGAN. 3: 75.

HELENAS FÖRSTA KÄRLEK (1918)

5: 75.

EN DAGDRIVERSKAS ANTECKNINGAR (1923)

TREDJE UPPLAGAN. 6: 75.

TONY VÄXER UPP (1922)

8: 50.

TONYS LÄROÅR (1924)

9: 50.

TONYS SISTA LÄROÅR..... (1926)

7: 75.

FRU ESTERS PENSIONAT ... (1927)

7: 50.

HÄNDELSE PÅ VÄGEN (1929)

5: 75.

FRÖKNARNA VON PAHLEN.

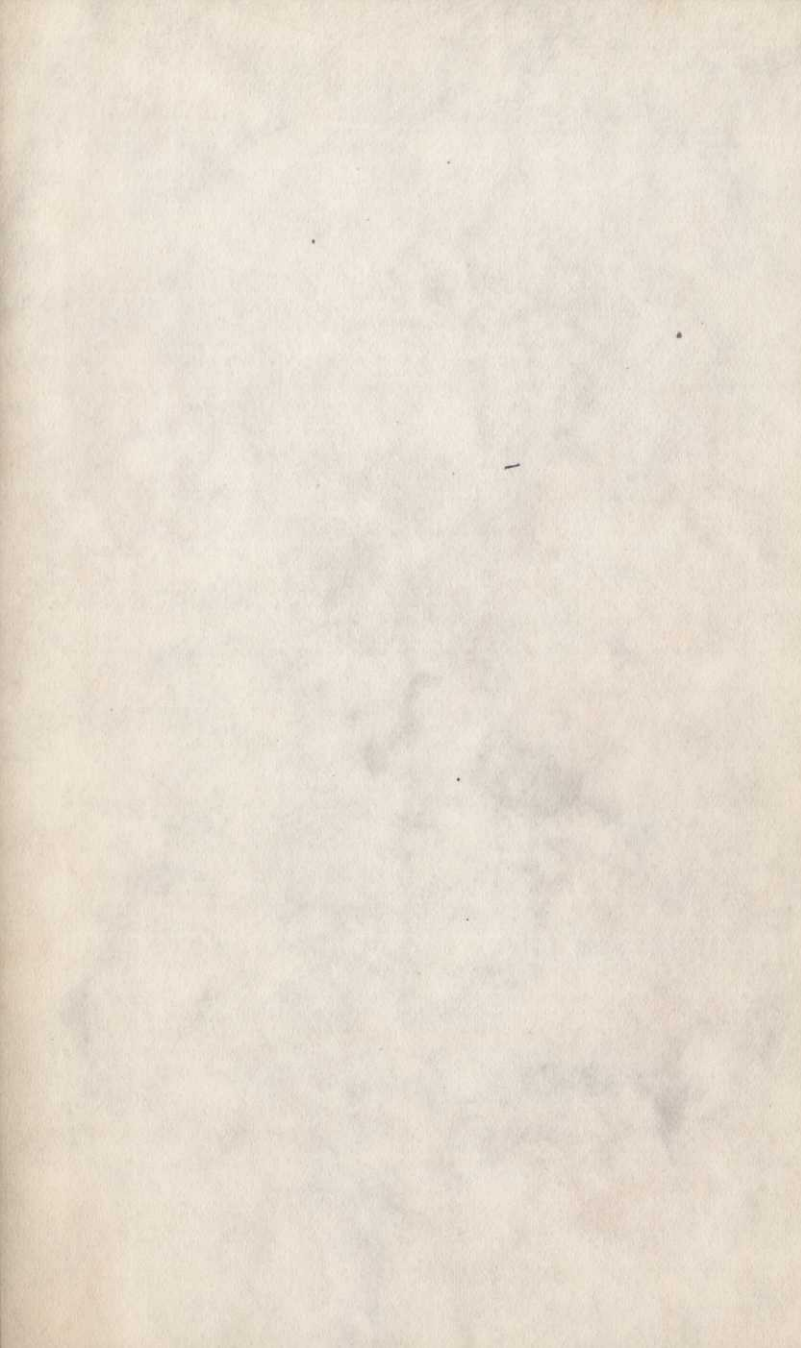
I. DEN BLÅ RULLGARDINEN (1930)

7: 50.

II. KVINNOGATAN (1930)

(UNDER TRYCKNING)

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

6000025734

Göteborgs universitetsbibliotek

1.65

JOHN JOHNSON
BOKBINDARE
GÖTEBORG

